

K vzgoji naraščaja

Ako natančneje pogledamo naše vrste, vidimo, da se mnogo dela, da se vsaj ponekod tudi uspešno dela; naša stvar tudi napreduje; ravno župni zleti, ki se vršijo v sedanjih dneh, nam kažejo marsikaj razveseljivega — toda fistega občutka prijetnega zadoščenja, ki je edino pravo merilo za zadosno delavnost v Sokolstvu, tega nimamo. Poleg vsega prizadevanja vidimo sto in sto zadev, ki ovirajo uspešen napredek, ker ovirajo najboljše delavce v naših društvih ali najboljšim našim jemljejo veselje in navdušenje za delo. Te zadeve so različne v različnih pokrajinah in v različnih društvih. Nekatere so politične zadeve segle pregloboko v naše društveno življenje; drugod ni še pravega razumevanja za našo stvar; drugod zopet se uporabljajo za vzgojo prijetnejše metode ter se naporno sokolsko vzgojno delo zanemarja; drugod so zopet društveni funkcionarji nemarni; osebnosti večkrat veljajo več, kakor uspeh nesebičnega dela, in podobno.

V takih razmerah ni čudno, da je vobče premalo razvit čut skupnosti, radi česar ne znamo prav ceniti vrednosti organizacije in radi česar pogrešamo ugleda navzgor in strpljivosti navzdol. Moč organizacije na ta način ne pride do popolne veljave, delo je otežkočeno za one, ki delajo v društvih, za one, ki delajo v župah, in za one, ki delajo v saveznem vodstvu.

Če to svoje obče stanje natančno preudarimo ter brez izgovorov in z možato objektivnostjo iščemo vzroka temu stanju, izprevidimo, da smo vobče premalo sokolsko vzgojeni. Premalo smo Sokoli v samozatajevanju, v požrtvovalnosti in nesebičnosti.

Česa je torej treba? V z g o j e, p r a v e s o k o l s k e v z g o j e. Kadar bo vzgoja, ki je danes ufrdila šele manjši del našega članstva, ufrdila vse naše članstvo, takrat bo drugače, takrat bo delo veselejše in uspehi se bodo kazali hitreje. In to hočemo!

Kam pa naj obrnemo svoje oko, da to čimprej dosežemo?

Ni treba, da bi obupali nad sedanjo generacijo članstva, toda glavno pažnjo moramo kljub temu posvetiti vzgoji našega n a r a š č a j a i n d e c e. Kar je danes slabega v člansvu, pred tem obvarujemo predvsem bodoče generacije; z vzgojo naraščaja in dece nam je mogoče dvigniti naše Sokolstvo tako visoko, kakor si to predstavljamo za zadosno tudi v svojem največjem idealizmu.

Storimo torej svojo dolžnost — k delu in sodelovanju je poklican vsakdo, ki mu je na srcu srečna bodočnost našega naroda. Uspeh pa je zagotovljen povsod, kjer bo delo nesebično, iz ljubezni do domovine in naše mladine izvršeno, povsod, kjer delo ne bo samo navidezno in površno, temveč požrtvovalno in temeljito.

Ne pozabimo pa pri tem tudi na to, da ima današnja naša mladina na razpolago mnogo v splošnem neopasnih prijetnosti, ki jo odvrčajo od Sokola, dasi ji resnično vredne v z g o j e ne morejo nuditi. So to športna in podobna društva, ki dajo r a z v e d r i l o, ne pa

vsestransko vzgojo. Naj se mladina razvedri, obenem pa naj se tudi v z g a j a. Sokolska društva naj v tem zmislu storijo svojo dolžnost. Prav gofovo se jim bo nudilo dovolj prilike za to, da dajo mladini razvedrilo in vzgojo. Sredstva za to imamo v svojem vzgojnem sistemu, pridobila pa bodo naraščaj in deco samo s tisto ljubeznijo, ki je podlaga vsakega dobrega vzgojevanja.

M. A—č.

MIROSLAV AMBROŽIČ:

(Nastavak.)

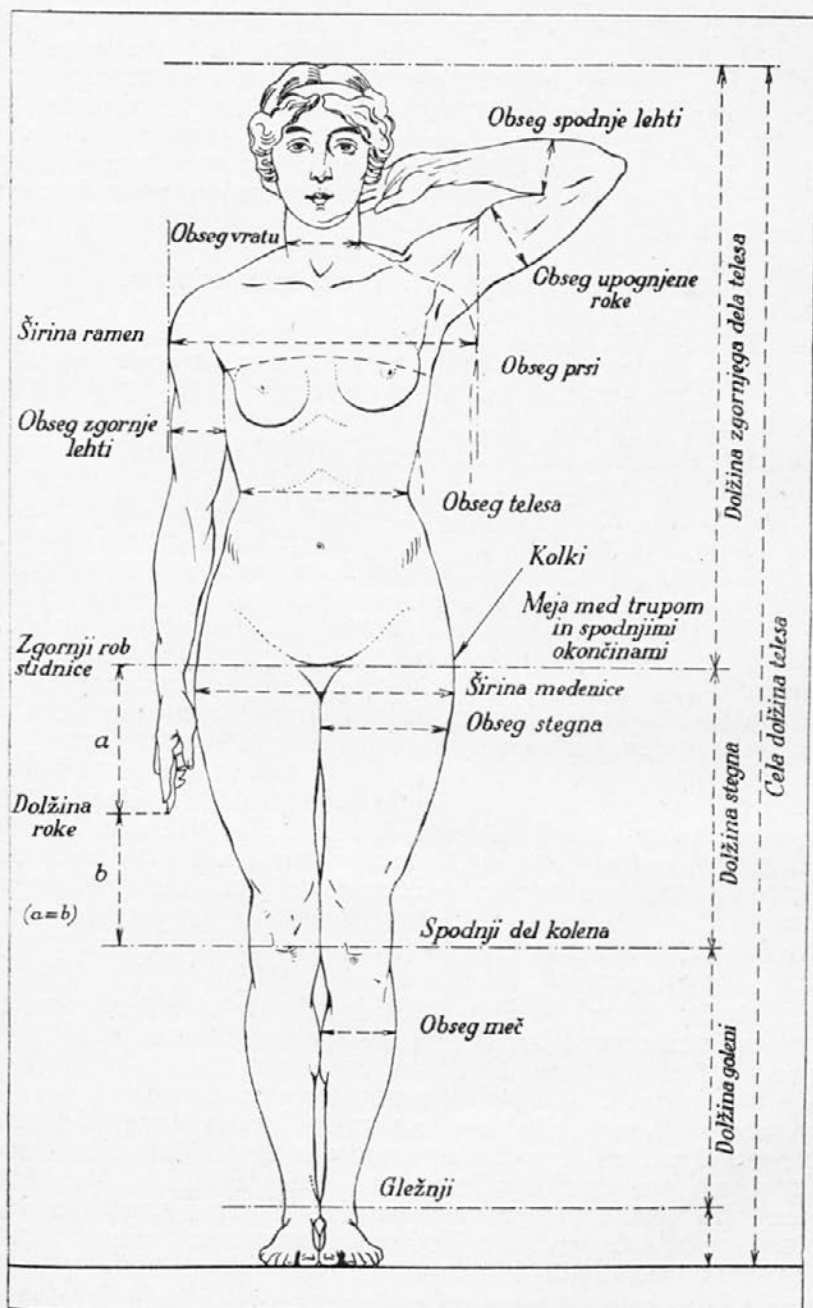
Sokolska vaspitna metodika

Obrazac 3 predočuje proporcije ženskoga tela po knjizi «Georges Hébert, L' éducation physique féminine, Muscle et beauté plastique». Obrazac je priredjen na podlozi razmere medu visinom tela i pojedinih delova. Prema gore spomenutom piscu je onda žensko telo lepo u pogledu visine, kad meri 165 do 175 cm i ujedno je ta veličina i za telesnu vežbu najpodesnija. Sredina je tela na gornjem rubu preponjične srasli («stidnice»). I kukovi su približno u sredini telesne visine. Širina trupa u ramenima iznosi 24 do 25 % celokupne visine, to je pri visini tela od 165 cm najmanje 396 mm a najviše 412 mm. Širina zdelišta (karlice) iznosi 20 do 21 % cele dužine. Gornji deo prsnoga koša mora stajati u kutu od 45° prema vodoravnoj okomici, povučenoj od donjeg ruba vrata.

Dužina ispruženih («odručenje») ruku od kraja prstiju jedne do kraja prstiju druge iznosi koliko i čitava dužina tela. Stegno je nešto duže od goleni tako, da je koleno ispod sredine između međe trupa i donjih ekstremiteta te nožnih zglavaka (gležanja). Viseća ruka — potpuno ispružena i uz normalno viseća ramena — dosiže krajem prstiju do srednje dužine stegna između crte: donji

Tolmač k obrazcu 3.

1. Obseg spodnje lehti	= Opseg podlaktice.
2. Obseg vrata	= Opseg vrata.
3. Obseg upognjene roke	= Opseg savijene ruke.
4. Širina ramen	= Širina ramenâ.
5. Obseg prsi	= Opseg prsiju.
6. Obseg zgornje lehti	= Opseg nadlaktice.
7. Obseg telesa	= Opseg trupa.
8. Kolki	= Karlica ili zdelište (kukovi).
9. Zgornji rob stidnice	= Gornji rub preponjične srasli ili simfize.
10. Dolžina roke	= Dužina ruke.
11. Meja med trupom in spodnjimi okončinami	= Granica između trupa i nogu.
12. Širina medenice	= Širina kukova.
13. Obseg stegna	= Opseg stegna.
14. Spodnji rob kolena	= Donji rub kolena.
15. Obseg meč	= Opseg listova.
16. Gležnji	= Zglavci.
17. Dolžina goleni	= Dužina podkoljenice.
18. Dolžina stegna	= Dužina stegna.
19. Dolžina zgornjega dela telesa	= Dužina gornjeg dela trupa.
20. Cela dolžina telesa	= Čitava dužina tela.

Obrazec 3. Proporcija ženskega telesa.

Po Georges Hébert, L'éducation physique féminine. Copyright by Vuibert, Paris.

deo kolena i med granicom između trupa i donjih ekstremiteta. — Dužina je vrata zapravo uvek samo prividna. Što većma vise ramena, to duži se čini vrat i obratno. Vidimo dakle onda normalni vrat, kad je i položaj ramena normalan, dakle, kad ne vise prekomerno ili kad nisu suviše uzdignuta. — Dužina je stopala onda normalna, kad je stopalo približno jednako dugo podlaktici (do zgloba u zapešću), ruka (šaka) od zgloba u zapešću pa do kraja prstiju treba da ima dužinu obraza: od donjeg ruba brade do gornjeg ruba čela.

5. Unakazivanje tela s pomodnim odelom.

U razna vremena pojavljuju se različne mode oblačenja, koje ne odgovaraju higijenskom načelu: odelo neka nikada ne smeća razviće tela nihi funkcije pojedinih organa. U tom pogledu greši naročito ženska moda.

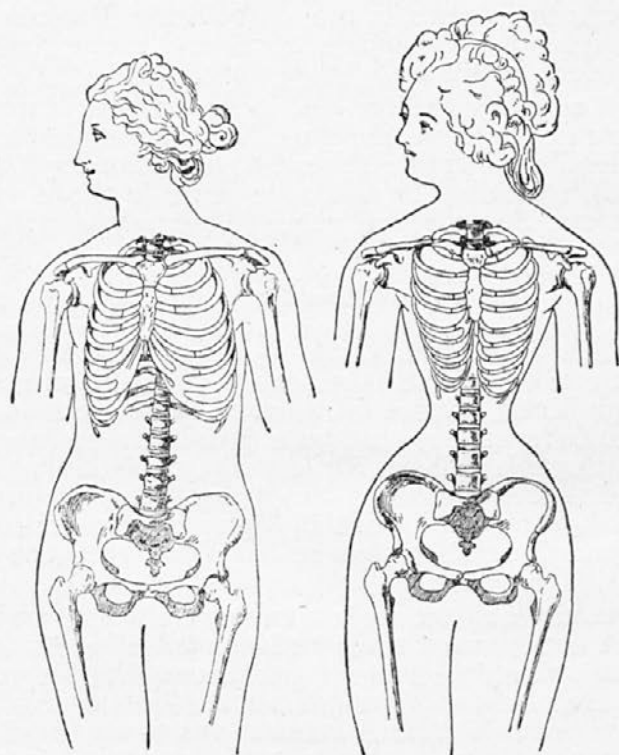
S obzirom na to dužan je prednjak (prednjakinja), da pouči i opominje svoje pitomce u dva smera: 1.) da imaju odelo tako udešeno, da ne preči organske funkcije i time škodi zdravlju i 2.) da odelo ne preči telo u rastu ili da ga upravo ne polvara i s time kvari lepotu i uzrast tela. Da odelo ne smeća organskim funkcijama mora biti prostrano a ne sme telo stiskati. Već za kožu, koja je i organ za disanje, nije dobro, ako se uzano pripija uz odeću, koja ne propušta vazduh ka koži. Otuda trpi i ostali organizam. Lagrange pripoveda o opitu, što ga je s psom učinio: obrio ga je i namazao bojom, koja je zapušila sve kožne otvore i tako je zaprečio kožno disanje; pas je radi toga poginuo. Osim toga koči tesna odeća i kolanje krvi na periferiji i tesni podvezi, pojasi i slično lako smećaju kolanju krvi po čitavom telu. Prejako stezanje u pojasi smeća želucu. Odelo treba dakle koliko je to samo moguće da visi o ramenima i neka ne bude nigde pretesno. Tesne podveze ostavljaju na koži nelepe otiske i brazgotine.

Odeća, koja najvećma smeća u rastu i unakazuje pre svega je obuća i korseti (seznicil).

Dan danas je vrlo teško naći čoveka s pravilno razvijenim stopalom i s normalno izraštenim prstima na nogama. Imaju možda tu prednost samo ljudi, koji nisu nikada u životu nosili kožne obuće — cipele. Cipele su tako napravljene, da se noga u njima mora pokvariti, naročito, ako su uz to i premalene. U premale cipele prisiljena su mnoga deca zbog bede roditelja ipak većina nogu obuva pretesne cipele zbog bezumne sujete. Pored toga dolaze još i visoke pete ženskih modnih cipela i prema tome nije ni malo čudno, što veći deo ljudi ima danas nerazvijene i unakazane prste na nogama.

Cipele bi morale biti napravljene prema obliku noge a nikada ne bi smele biti pretesne. Oblik stopala nije simetričan, kao što su naročito spreda zašiljene cipele. Jedino t. zv. američki oblik cipela odgovara koliko toliko obliku stopala, jer u normalno razvijenom stopalu leži sredina pete u produženoj osi palca, koji je upravljajen

upravo napred. Prema tome palac ne gleda svojim krajem prema unutra, prema ostalim prstima, kako to vidimo u svih nogu cipelama pokvarenih. Prednji deo cipela mora dakle biti širok i toliko prostoran, da ne budu u cipeli stisnuti ni prsti ni gležnjevi. U isti mah ne sme cipela imati visoku petu. Pri visokim petama klizi noga i za stojanja i za hodanja prema napred i zbog težine tela stisnu se prsti u prednji deo cipela. Pored toga se pri nošnji visokih peta premaknu koštice, koje sastavljaju stopalo i ostanu u nepravilnom položaju. Stopalo se na taj način unakazuje i noga ne može da služi u punoj meri njenoj svrsi.

Obrazec 4. Pravilno razvit in z modrcem pohabljeni ženski prsni koš.

Po Homanovi Somatologiji II. (Kr zaloga šolskih knjig v Ljubljani.)

Zaista je nešto nedopustivoga nošenje korseta. Duskora je svo ženskinje nosilo korsete, ako se po modi htelo oblačiti. Poslednjih godina počeo se taj strašni oklop po malo da gubi ali zaboravljen još nije. Nova ga moda opet obećaje i ako imamo čitavu literaturu, koja dokazuje štetne posledice po zdravlje, što ih prouzrokuje korset.

Trajno nošenje korseta pre svega tako unakazuje telo, da je sve pre, nego lepo. Sem toga još i mnogo škodi zdravlju. S korsetom se pre svega stisne prsni koš tako, da mu se donji deo sasvim suzi. To sužavanje ne traje samo povremeno, dok žena nosi korset, nego

se onda, kad nose steznik mlade još nerazvijene devojke, kosti rdavo razvijaju, prsni koš ostaje sužen i unakažen za uvek. Prirodna je posledica toga, da je čovek u disanju smetan, da je uopće pri tako suženom košu nemoguće normalno disanje. Pri svakom i najmanjem naporu čovek se s takim grudnim košem zadiše; ali i mimo napora nije mu disanje dosta tano. Kao posledica nedostatnog dovodenja kisika javlja se pre svega malokrvnost a onda i veće naginjanje ka sušici, različnim ženskim bolestima i uopće umanjena otpornost prema bolestima.

Korset pritiskuje i na jetra (džigericu) i ometa im funkciju; dalje uzrokuje izmicanje želuca iz pravog položaja. Posledica je toga neuredna probava, sve moguće želučane i crevne bolesti kao i štete, koje otuda nastanu.

Sem toga se ukoče mišice, koje inače drže telo uspravnim, jer zbog korseta ne mogu da vrše svoje funkcije. Na mestima, na koje steznik pritiskuje, nakupljaju se slojevi masti. Sve ono i još više od toga, što bi telesna vežba imala da daje telu, sve to oduzima nošnja korseta. Sama se od sebe nadaje otuda dužnost prednjakinja.

6. Pravilno držanje tela.

Držanje tela u običnom životu — ne pri vežbanju, gde je u izvesnom trenutku držanje propisano — ovisi od pravilno ili nepravilno razvijenog tela još od rođenja, od vremena razvika i od više ili manje svestrano razvijene muskulature. Nije potrebno naročito razlaganje o tome, šta je u tom pogledu lepo a šta nije lepo. Svaki zdravi čovek ima dovoljno kriterija za prosuđivanje toga: krepak, uspravan i u svakoj kretniji siguran uzrast svakome se sviđa. Naprotiv, ne dopadaju se iskrivljena, zgrbljena i slabašna tela.

Naše telesno vaspitanje može u tom smeru mnogo da učini i ako i školsko i domaće vaspitanje, u nežnoj mladosti i poziv u poznijim godinama nemilosrdno kvare i unakažuju. Najviše je ipak do telesnog vaspitanja u mladim godinama. Možemo utvrditi pravilo: štetu, što ju počinu školsko i domaće vaspitanje, paralizujemo pri vežbanju «naraštajnika» a one, koji već dorašćuju, učvrstimo tako, da mu zvanje ne može više nahuditi.

U tu se svrhu mora početi s pravilnom, sistematskom i svestranom vežbom već u nežnoj mladosti, tada, kad deca pođu u školu. Slabašna školska deca, naročito devojčice, razvijaju se rdavo već poradi nošenja knjiga u školu u jednoj ruci. Doduše ovakovi su slučajevi retki, naročito danas, kad mnoga deca nose knjige u naleđniku i ipak nam dokazuju, kako je nežan čovečiji ustroj u toj dobi, kad se baš razvija. Iz toga se razabire, kako pazljivi moramo biti, da sačuvamo omladini pravilno držanje tela, koje mnogo trpi pri školskom poslu. Najčešće ne može učitelj ni pored najbolje volje ovladati u tom pogledu sa svim učenicima: ali trajno krivo držanje kičme pri pisanju ostaje, jer se radi toga kičma nepravilno razvija pa takvom i ostaje. U tom pogledu mnogo po-

mažu pravilne klupe, neprestano opominjanje na pravilno držanje i t. d. Još više pomaže pravilna telesna vežba. S drugim rečima: pravilno jačanje tela, krepljenje zdravlja uopšte. Sveže se i krepko dete sigurnije razvija nego bolesno i slabašno. Iskrivljivanje kičme lakše nastane na slabašnom nego na krepkom, zdravom detetu.

Ne sme se tu pomišljati na prenaplo razviće mišica, ne sme se dakle misliti na teške, naporne vežbe. Dete se razvija samo, bez veštačkih sredstava — ono samo treba prilike za gibanje. Tu priliku neka mu pruža naše vežbanje tela. Mnogo pokretanja, ako je ikako moguće u slobodi, pri igrama, trčanju, skakanju, jednostavnijim prostim vežbama i vežbama s lakšim spravama, bacanju kamena, to su vežbe za decu u nežnoj mladosti. Uza to je nužna, razume se, puna hrana, što opet leži van našeg domašaja.

Ako se telo još od mladosti razvija skroz srazmerno, svestrano i bujno, onda dođe i uzdrži se pravilno držanje tela samo od sebe. A mnogo pažnje potrebno je pri starijoj deci, od 10 do 14 godina. No tu možemo pomoći s izvesnim vežbama.

Uopšte vidimo naročito devojke s dugim vratovima, s napred savijenim vratom i visećim ramenima. Većinu naših članica ni sa svim opominjanjem i molenjem ne možemo do toga dovesti, da bi se pravo držale. Sasvim razumljivo što ne pomaže, jer one ne mogu: preslabe su im mišice, koje bi imale da dignu ramena i da održe lopatice uz kičmu. No ovakvo držanje tela ne samo da nije lepo, ono je i nezdravo. Grudi radi toga upadnu i gornji deo plućiju i ne dođe do disanja a šta to znači, rekli smo već napred.

Za takva su tela u velikoj meri potrebne vežbe, koje jačaju mišice, koje vežu lopatice s kičmom i t. zv. pačetvorinaste mišice (M. trapezius). To su pre svega vežbe s kijačicama (bučicama) naročito u «odručenju» i «zaručenju», proste vežbe s rukama, vežbe s ručkama (s rukama), bacanje kruglje, kamena, lopte, koplja (s obe ruke).

Vidimo i mnogo muškaraca, među njima i najviše vežbača, koji drže lopatice uzdignute i ramena napred. To su obično oni, koje je telovežba pokvarila. Opiranje na spravama i teške vežbe u nedorasloj dobi i suviše razviju veliku prсну mišicu, koja onda vuče ramena napred tako, da su mišice, koje vezuju lopaticu s kičmom (kralješnicom) preslabi protivnici (antagoniste). Rezultat je isti kao što je gore naveden. Ne puštajmo dakle nikada nedorasle, da izvode teške vežbe na spravama, naročito ne u podupiranju o ruke s uzdignutim ramenima.

Pre nego što pripuštiš vežbača k ozbiljnoj vežbi na spravama, proradi sve njegove mišice temeljito s prostim vežbama, vežbama s prirodnim spravama i s vežbama iz lake atletike. Odvrćaj omladinu od svih težih vežaba i pazi na to, da se ne razvijaju mišice na štetu kostiju. Tek kad su kosti potpuno dorasle, tada je hora i za potpuno razviće mišica.

7. Proporcije vežbača.

Kad govorimo o telesnim proporcijama, imamo pred očima ne samo lepotu čoveka, nego i pravilnost njegovog telesnog vaspitanja i njegovo zdravlje. Svesni smo toga, da se skladnost telesnih oblika može doseći isključivo s pomoću svestranice telesne vežbe. Svestrana telesna vežba je naša svrha u užem smislu, dakle moramo proporcije naglasiti kao naš cilj.

Svestranost telesne vežbe, koja je za po kojeg našeg vežbača neprijatna osobina sokolskog vežbaćeg sustava, mora nadzirati prednjak s budnim okom. Treba dakle da mu nauk o proporcijama služi kao kontrola u izvršivanju vežbenog nacрта. To znači s drugim rečima: sokolski prednjak mora motriti svoje vežbače i u tom pogledu i mora paziti na to, da pri redovnoj vežbi daje svakom pojedincu sve ono, što mu nedostaje a da pri slobodnom vežbanju (van časova u vrstama) opominje ili navodi pojedine ka vežbama, koje su mu najvećma potrebne.

Tako vidimo mnogo vežbača, kojima se sviđaju naročito neke vežbe, neke sprave i grane vežbanja. Naginju jednostranom vežbanju. Posledica se tome vidi na njihovim telima. Pri tome moramo imati na umu, da uspesi deluju pa vežbači najradije vežbaju one vežbe, u kojima vide najveći i najbrži uspeh. Uzmimo n. pr. vežbače, koji dostignu dobre uspehe na spravama. Silno im se razvijaju mišice na rukama, na grudima i na leđima a delomično i trbušne i trup je razvijen a eventualno je i lep ali noge su tanke, nerazvijene. Za njih je to šta više i prijatno. Čim su noge lakše, to lakše izvode teške vežbe u potpori i viseći na spravi. Ali pravilno to nije. Naš sistem pa i naša nastojanja, udešeni su po principu svestranosti. Ako je dakle vežbač dobar na spravama, mora biti dobar i za skakanje, proste vežbe i u drugim granama, za koje treba jakih mišica i na nogama i na donjem telu. S našeg vežbaćeg stajališta je to potrebno, a potrebno je i sa stajališta lepote a isto tako i sa stajališta opće telesne sile, otpornosti i opće krepčine, u kojoj tek tada, kad je dostignuta najveća moguća mera, vidimo ideal naših težnji pa i konačni rezultat koristi za pojedinca i za naše opšte nastojanje.

Harmonični razvitak čitavoga tela u harmoniji s duševnim naporima pojedinca — to je neposredna namera našeg telesnog vežbanja a prvi uspeh tog vežbanja moraju pak biti lepa i skladno razvijena tela.

ZDRAVSTVO

MR. PH. FRANCE SLAJPAH:

Prva pomoć

Pri pregledovanju saveznih statističnih pol sem opazil že večkrat, kako majhno je število, ki med inventarjem svoje telovadnice izkazujejo tudi domače lekarne. Dasi so poškodbe, po večini k sreči

samo lažje, skoro pri vsakem društvu na dnevnem redu, ni pri večini ničesar pripravljenega za prvo pomoč. Vsak prednjak ve, da se tudi z najvestnejšim varovanjem ne da popolnoma preprečiti več ali manj resnih poškodb v telovadnici, zlasti ne pri telovadcih začetnikih in naraščaju, ki se z vajami preizkušajo najraje za hrbtom prednjaka in izbirajo v ta namen vaje, ki jim niti niso kos. Pri večini težjih poškodb pa odpade velik del krivde na prednjaka samega, ker njegova dolžnost ni le vaditi gotovo vajo, temveč tudi telovadca opozarjati na nevarnosti predmetnega orodja in težkoče vaje, ki bi lahko imele za posledico poškodovanje. Ker pa je tega zmožen le prednjak, ki poleg vadbene stvarine pozna dobro tudi fiziologijo telovadbe in anatomsni sestav človeškega telesa, je neizogibno, da se v bodoče pri vseh prednjaških tečajih tem predmetom posveča več pažnje kot doslej. Tem predavanjem naj se priključi tudi nauk o prvi pomoči v telovadnici. Če pa hočemo, da bodo ta predavanja imela uspeh, moramo stremeti za tem, da najdemo predavatelja, ki vsaj malo pozna vadbene teorije, ker v nasprotnem primeru vsebujejo podobna predavanja vse drugo, samo onega ne, kar je bodočemu vaditelju res potrebno in koristno.

K sreči je število težjih nezgod v naših telovadnicah majhno, vendar nas to ne sme motiti, da bi ne poučili naših telovadcev o vseh možnostih, ker le nevarnosti, ki jih poznamo, se lahko varujemo. Tudi je v večini primerov pomoč v prvi sili, ako tudi jo nudi nezdravnik, odločilnega vpliva na nadaljnji potek zdravljenja.

Po kakovosti nezgod in spremljajočih zunanjih znakov lahko v glavnem delimo poškodbe, ki se dogajajo v telovadnicah, v: 1.) pretresenja, 2.) podplutbe, 3.) rane in zlome kosti ter 4.) spahnenja in izvinjenja. Izmed pretresenj, ki so največkrat posledica padca iz višine, je najnevarnejše pretresenje možgan ali hrbteničnega mozga. Dočim občuti poškodovanec v lahkih primerih pretresenja možgan le trenutno nezavest, zmedenost in zatemnenje pogleda, obleži v težjih primerih nezavesten in navadno bledega obraza. Dihanje in utripanje srca postane slabo in neenakomerno, krvavljenju iz nosnic in ust se pridruži tudi bruhanje. Dočim pridejo posledice lahkega pretresenja možgan v kratkem času same, je v resnih primerih nemudoma poklicati — zdravnika, ker so vidne poškodbe navadno v zvezi z notranjimi poškodbami in krvavljenjem. Do zdravnikovega prihoda pa položimo ponesrečenca z dvignjeno glavo, prenesimo ga na sveži zrak in oprostimo predvsem vsakega tesnega oblačila v pasu, preko prsi in za vratom. Če je poškodovanec v obrazu močno rdeč, kar se zgodi včasih; stavi mu na glavo mrzle obkladke, ki jih pogostoma menjaj. Nasprotno so pa mrzli obkladki pri poškodovancu, ki je zelo blede, silno škodljivi, in jih je brezpogojno opustiti. To je vse, kar morete pri podobnih nesrečah v telovadnici storiti, vsa ostala navodila pa prepustite zdravniku. Isto velja tudi glede pretresenja hrbteničnega mozga, ki je v gotovih okoliščinah združeno s še težjimi posledicami. Navadno v zvezi s pretresenjem možgan, drugje pa tudi samo lahko nastopi pretresenje hrbtenjače, to pa zlasti pri padcih na sedalo ali pri padcih s hrbtenico na kak top predmet (padci z droga, krogov). V

takem primeru poškodovanec ne izgubi zavesti, pač pa ohrome iz hrbteničnega mozga izhajajoči živci in njim odgovarjajoči telesni organi. Predvsem nevarne so poškodbe gornjega dela hrbtenice, ker popolno ohromenje iz njega izhajajočih srčnih in pljučnih živcev povzroča smrt. Če se pojavi pri poškodovancu neprostovoljno puščanje vode in blata v zvezi z brezčutnostjo in delno hromostjo spodnjega dela telesa, sklepamo lahko skoro z gotovostjo na pretresenje hrbtenjače. Popolnoma mirna vodoravna lega z dvignjeno glavo in obilica svežega zraka, to je vse, kar more lajkat v takem primeru nuditi. Če je zdravnik še tako oddaljen, pozovite ga k bolniku takoj, bolnika pa ne prekladajte ali prenašajte na nevesč način.

Dobre, dasi nepriljubljene znanke vsakega telovadca so krvne podplutbe. Vsakemu začetniku pusti bradlja kjer si že bodi rdeče, pozneje v modro-zeleno-rumenkasto se prelivajoče lise in enaki spominski odtisi spremljajo tudi prve strige in prednožna kolesa na konju. Kako nastanejo? Koža kot najboljši varuh naših notranjih organov prenese udarce in sunke s topim predmetom v dokaj izdatni meri, ne pa tudi drobne žilice in mišice tik pod njo. Te se pretrgajo in krvavljenje poškodovanih žilic povzroči najprej rdečo liso — pozneje modro, ali kakor pravimo «zasedena kri». Sčasoma se strjena kri izpremeni v droben prah, katerega organizem polagoma sam absorbira, dasi dostikrat šele po tednih izgine zadnja rumena sled poškodbe. Četudi se večina telovadcev za podplutbe sploh ne briga, nas one zlasti na občutljivih mestih lahko več tednov ovirajo pri telesni vadbi. Zato jih ni zanemarjati. Znano domače, a zelo dobro sredstvo so mrzli obkladki. Hlad krči poškodovane žilice in na ta način ustavlja krvavljenje, poleg tega pa nam znatno manjša ne male bolečine, ker živci v hladu otrpnejo. Te obkladke, če je potrebno, tekom prvih 24 ur pogostoma menjamo, pozneje jih pa nadomestimo z masažo s kafrovcem ali francoskim žganjem, kar draži nepoškodovane organe k pomnoženemu izločevanju hranilnega soka in na ta način znatno pospešuje odstranitev sesedene krvi. S podobnim masiranjem zdravimo tudi pretegnjeno mišičevje in kite, nastalo pri dviganju ali prevelikem enostranskem naporu glavih mišic: n. pr. forsiranem teku, pošhoji, počepih. Raztrgane in krvaveče drobne mišice povzročajo ono zbadanje pri podobnih primerih, katere pa lahko preprečujemo predvsem s sistematično vadbo. Pravilno stopnjevanje vaj in enakomerna obremenitev mišičevja vsega telesa izključuje skoro vsako pretegnjenje.

Redkejšje od podplutb, a tudi neprijetnejše so odprte rane. Raznovrstnim načinom njih postanka odgovarjajoča je tudi njih zunanost. Ker pa naj telovadnica nudi le prvo pomoč, obravnavamo jih lahko splošno razen nekaterih izjem. Prvi in glavni predpogoj je, da so roke onega, ki nudi pomoč, čiste in temeljito desinficirane. Predvsem jih dobro umij z milom in ščetko, nato pa vsaj par minut drži v razkuževalni raztopini (2% lysolove vode ali 1%₁₀₀ sublimata). Ko smo očistili sebe, umijemo z vato, namočeno v špirit ali čist bencin, daljno okolico rane. Če je treba, n. pr. na glavi, jo ostrizemo in obrijemo. Čemu vse to? Več ali manj znano je, da povzročajo

vsako gnojenje mikroskopično mali stvori in skrbeti moramo da teh ne zanesemo v rano z umazanostjo. Če bomo v tem prvem delu vesni, smo skoro lahko gotovi, da se bo rana zacelila brez posebnih težkoč. Ko je okolica rane zadostno očiščena, pridemo lahko k rani sami. Po vseh popularnih navodilih se priporoča spiranje rane s karbolno ali lysolovo vodo. Dasi ima ena kot druga nedvomno lastnost uničiti povzročitelje gnilobe, vpliva včasih vendar škodljivo, ker uniči, oziroma poškoduje tudi rob rane, kar zavlačuje naglo in lepo celjenje. Da se prepreči ta kvarni učinek ostro učinkujočih desinfekcijskih sredstev, so začeli zdravniki že pred, zlasti pa med vojno z velikim uspehom uporabljati vodikov prekis (3% Hydrogenium hyperoxydatum). Radi svoje lastnosti se v dotiku z zrakom in krvjo močno peni, čisti poleg tega, da uničuje gnilobna telesca, rano tudi mehanično, ker odstranjuje pri penjenju iz rane drobce peska, prahu in podobno, katere sicer težko odstranimo iz lepljive krvi. Rano čistimo na ta način, da vlijemo vodikov prekis naravnost iz steklenice v rano (pri večjih poškodbah), ali pa namočimo šop čiste vate in ga položimo na poškodovano mesto. Ko se rana preneha peniti, obrišemo jo s suho hidrofilno tančico, ker vata rada pušča vlakenca. Pri manjših ranah, kjer nadaljnja zdravniška pomoč ni potrebna in zlasti, če so bile povzročene po kakem zarjavelem ali zamazanem predmetu, je priporočljivo, rano in okolico namazati z jodovo tinkturo (s čopičem ali na zobotrebec navito vato). Preko tega položimo odgovarjajoč košček antiseptične gaze (jodoforn, dermatol ali xenoforn), pokrijemo z nekoliko večjo plastjo vate in obvezemo s hidrofilnim ovojem. Obvezo menjamo na dva do tri dni in če je bilo naše ravnanje v pogledu snažnosti dovolj natančno, bo rana brez nadaljnjih komplikacij v par dneh zaceljena. Težje poškodbe, zlasti če jih spremlja močno krvavljenje, pa prepustimo večši roki zdravnika. Vendar je pa ravno pri teh prva pomoč nujno potrebna, samo ne sme iti predaleč in tako onemogočiti zdravniku pomoč. Vse, kar je gori navedeno o čiščenju rane, je potrebno tudi tu. Nadalje pa ne mažemo rane z nobeno stvarjo, ampak jo takoj pokrijemo s sterilno gazo in oblažimo z zadostno množino vate, da lahko vpija kri. Nato obvezemo rano tako, da je izključeno, da bi zašla od zunaj kaka smet pod obvezo, ali pa preveč zraka. Paziti je na to, da po možnosti zmanjšamo krvni pritisk in zato, zlasti pri ranah na roki, obesimo roko v vodoravni položaj na triogelno rufo okrog vratu. Pred obvezovanjem je pa posvečati posebno pažnjo poškodbi žil. Več ali manj krvavi vsaka rana, kar je pri drobnem omrežju žil in žilic razumljivo. Mnogokrat pa lije kri iz rane curkoma ali pa celo kar brizga. Pri tem nam je zopet treba ločiti dvoje. Znano bi moralo biti vsakemu, da delimo žile v arterije, to so one, ki vodijo kri iz srca po vsem telesu, in v vene, to so one, ki zbirajo že izbrabljeno kri in jo dovajajo pljučam v ponovno predelavo. Zadnje se poznajo na koži v obliki modrikastih črt in črtic, to pa radi tega, ker ima venozna kri temnordečo barvo, dočim je kri iz arterij svetlordeča. Na to je treba paziti. Ako lije iz rane svetlordeča kri, je ranjena arterija, in nevarnost izkrvavitve je velika.

Zaradi tega ne smemo čakati na zdravnika, temveč moramo nemudoma ustaviti kri na ta način, da podvežemo žilo nad rano. Pri tem je pa potreba na vsak način nekaj praktičnega anatomskega znanja, ker omenjeni prostor ne dopušča, da bi navajali vse mogoče slučaje. Najboljša za podvezo je za prst debela močna gumijeva cev, katero močno nategnemo in hitro dvakrat ovijemo 4 do 5 prstov nad poškodovanim mestom ter zavežemo. Čim popustimo, se gumi skrči in tvori tako najboljšo podvezo. Če nimamo take cevi, si pomagamo z močnim robcem ali povojem, ki ga trdno prevežemo in s pomočjo tanke palice kar najbolj mogoče tesno privijemo. Vse te podveze pa smejo ostati največ 1 uro, ker sicer organizem zamre. Na ta način lahko podvežemo rane na rokah in nogah, pri poškodbah na rami pa to ni mogoče. Tu mora v anatomiji izurjen vadiatelj s palcema obeh rok stisniti arterijo, ki teče tik pod ključnico in vzdržati do prihoda zdravnika. V vsakem primeru pa položimo ranjenca tako, da je ranjeni del telesa vzvišen, da tako zabranimo prevelik pritok krvi. Ako prihaja bolniku slabo, močimo mu sence in čelo z vodo, mešano z jesihom, in mu damo od časa do časa požirek konjaka. Vse nadaljnje pa prepustimo zdravniku.

Z ranami združeni ali pa sami nastopajo zlomi kosti, nedvomno najtežje poškodbe, ki se dogajajo v naših telovadnicah in katere prepuščamo dosledno zdravniški pomoči. Ker pa je mogoče, da se nesreča pripeti v kraju, kjer ni zdravniške pomoči in je torej potrebno, poškodovanca prepeljati z vozom, naj navedemo nekaj splošnih navodil. Najprej nam je treba dognati, kje je kost zlomljena, nato ves poškodovani ud na debelo obložimo z vato in fiksiramo oba dela zlomljene kosti na ta način, da preko tega položimo tanke deščice (furnir) ali odgovarjajoče kose debele lepenke. Ako ne razpolagamo s tem v domači lekarni, pomagamo si lahko tudi s palicami ali podobnim. Z močnimi povoji pritrdimo to na ta način, da se kost pri prevozu ne more premikati. Poškodovani ud naj bo ves čas dvignjen in če ni računati v kratkem času z zdravniško pomočjo, je priporočljivo na okolico poškodovanega mesta staviti mrzle obkladke, ki lajšajo bolečine in zabranjujejo, da preveč ne oteče, kar bi oviralo zdravnikovo delo. Najboljše nam služi v ta namen vrečica, napolnjena z ledom. V vsakem primeru pa moramo stremeti za tem, da bolnika čimprej prepeljemo v bolnico, odnosno na deželi k najbližjemu zdravniku.

Košč zadnje navajamo izpahnenja in izvinjenja, poškodbe, ki se dogajajo neredko in na katerih se pri nas tudi največ greši. Dva telovadca primeta nogo ali roko, potegneta in stvar je v redu, ne da bi pri tem pomislili, da je pri teh poškodbah vedno ranjeno ali vsaj močno nategnjeno tudi mišičevje, ki obdaja kostne zglobe in da je kri iz pretrganih žilic zalila vso okolico sklepa. Težka vnetja, dolgotrajne bolečine in v najboljšem primeru nagnjenost k ponovnemu izpahnenju so posledice take «prve pomoči»! Zato naj pametni prednjaki vplivajo na to, da se pri poškodbah te vrste uravnava uda prepusti zdravniku in prva pomoč omeji na to, da se pogostoma dajejo na poškodovano mesto obkladki z očetno kislino ali svinčeno vodo. Ako potem ranjeni ud pritrdimo z

obvezo tako, da se ne premika, smo storili vse, kar moremo in kar — smemo storiti.

Ta glavna navodila naj služijo prednjakom kot svet v sili pri eventualnih poškodbah, za katere nosijo oni vedno vsaj moralno odgovornost. Podrobnejših navodil na tem mestu ni mogoče podajati in je dolžnost župnih izobraževalcev, da temu predmetu posvetijo v bodoče več pažnje, kot doslej. Skrb upravnih odborov pa bodi, da opremijo telovadnice z domačimi lekarnami, ker tudi pri majhnih poškodbah je mnogokrat hitra pomoč odločilne važnosti za nadaljnji potek zdravljenja. Sestava vsebine lekarne se mora prilagoditi krajevnim razmeram in številu telovadečih, v glavnem pa zadošča naslednja sestava:

Vodikov perkis $\frac{1}{2}$ l, se hrani radi občutljivosti pred svetlobo v rjavi steklenici.

Lysol - strup 100 g, 1 žličko na 1 l vode za desinfekcijo.

Ocetno kislina, tekoča ali v tabletah, 1 del z 2 deloma vode pomešana, za obkladke, odnosno pri tabletah, 1 tableta na pol litra vode.

Svinčeni jesih 100 g, se rabi tudi za obkladke, samo 1 malo žličko na 1 l vode.

Jodova tinktura 30 g, — strup, se dobi edino na zdravniški recept.

Hofmanove kapljice 50 g, 10 do 20 kapljic pri slabostih v želodcu.

Salmijak 50 g, za vdihavanje pri omedlevici.

Aromatični jesih 100 g, za drgnjenje čela in senc pri omedlevici.

Baldrijanove kapljice 30 g, 20 kapljic pri srčnih krčih.

Borvaselin 100 g, za odtrgane žulje in pri solčni opeklini.

Dermatolov prašek za posipanje majhnih ran.

Francosko žganje za masažo.

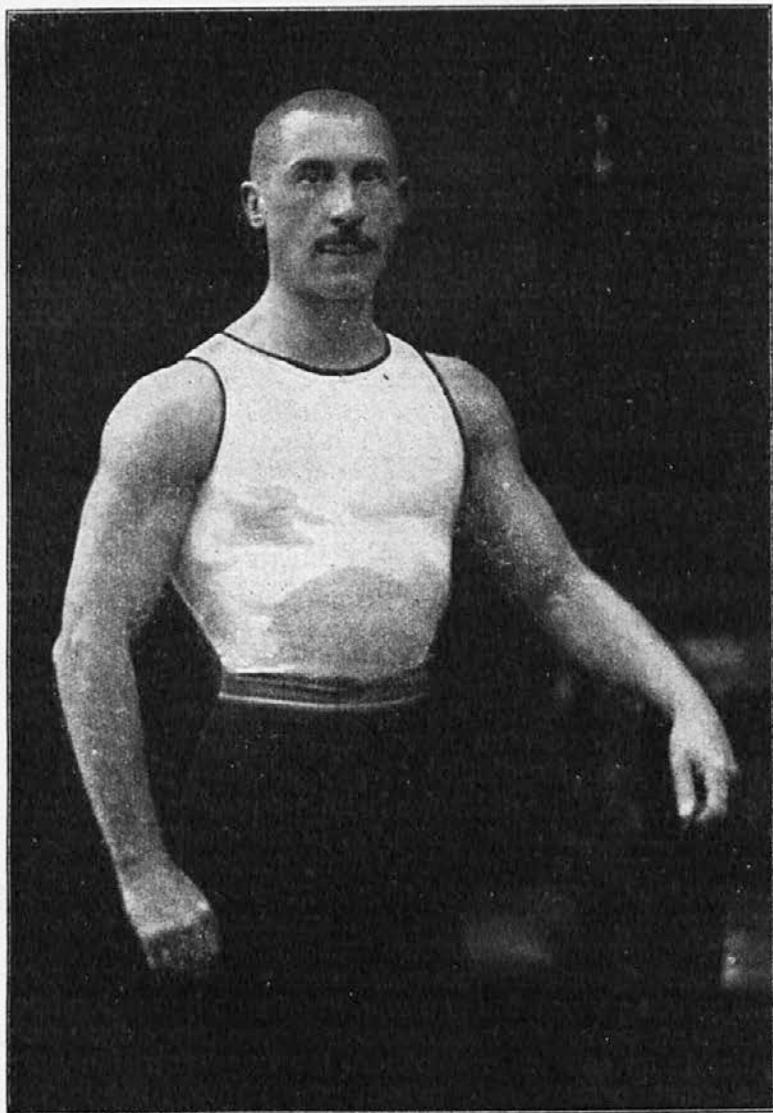
Alkohol za snaženje okolice ran.

Poleg teh zdravil še po pol metra jodoformove, dermatolove, xenoformove gaze, 1 m hidrofilne gaze, 1 m Billrothovega batista, 10 različnih povojev, nekaj zavitkov vate, furnir, lepenka, igle, obliži, škarje, brifev, pinceta. Lekarno izpopolnuje končno čista brisalka, milo v posebni posodici, ščetka za roke in posebna skleda za spiranje ran. Lekarna naj bo spravljena v posebni omarici, do katere pa mora imeti ključ vsak vaditelj, odnosno vsaj vodniki posameznih oddelkov. Vsaka uporaba se vpiše v posebni zapisnik, ki nam ob letu poleg kontrole o porabljenem materialu nudi tudi statistiko o poškodbah pri telovadbi, kar je za savezni poškodbni fond neprecenljive važnosti. Ker ima domača lekarna le namen prve pomoči, naj jo vaditelji uporabljajo res le v sili in štedijo z zdravili, ki so danes draga.

Predvsem pa naj s pazljivostjo onemogočajo nezgode v telovadnici, če pa se že dogode, potem predvsem čistota in hitra pomoč — do prihoda zdravnika.

Tridesetletni jubilej dela dr. Viktorja Murnika

Sokolsko društvo v Ljubljani je priredilo svojemu starosti in našemu' saveznemu načelniku, br. dr. Viktorju Murniku, jubilej ob tridesetletnici njegovega sokolskega

Dr. Viktor Murnik, načelnik JSS.

delovanja. Priredilo mu je to iz bratske hvaležnosti za žrlve in plodonosno delo. Starešinstvo Jugoslovenskega sokolskega saveza se je rado pridružilo prireditelju, da tudi ob tej priliki prizna znamenito delo saveznega načelnika, ki ima za

seboj tako lepo število let pravega sokolskega in tudi skoz in skoz uspešnega sokolskega delovanja.

Brať dr. Viktor Murnik je odlični činitelj v zgodovini jugoslovenskega Sokolstva. On je povzročitelj in predstavitelj prepomembnega preobrata v ljubljanskem Sokolu, ki je dal pravo smer in podlago za razvoj slovenskemu Sokolstvu, katero je pozneje v jugoslovenskem Sokolstvu moglo prevzeti vodilno nalogo ter vse svoje dobrine delilo z vsem jugoslovenskim Sokolstvom. Razen tega je dal Sokolstvu v tridesetih letih svojega dosedanjega delovanja lep zaklad sokolskih literarnih del ter neprecenljivo praktično šolo, ki tvori še danes podlago jugoslovenskemu sokolskemu vzgojnemu delovanju.

Odveč bi bilo v podrobnem ponavljati odlične zasluge brata dr. V. Murnika za jugoslovensko Sokolstvo. Dosedaj Jugoslovani moremo edino pri njem pokazati na tako velike in trajne uspehe. Ugotovili pa moremo tudi, da je posvetil vse svoje življenje sokolskemu delu in da deluje še danes z njemu lastno energijo, požrtvovalnostjo in nesebičnostjo.

Jubilej se je vršil dne 28. aprila 1923. v ljubljanskem Kazinu v obliki nepri-siljenega bratskega sestanka ob mnogobrojni udeležbi občinstva. Dravska divizijska godba in pevski zbor sta prispevala s slovansko pesmijo.

Prireditve se je udeležilo več zastopnikov bližnjih žup, najbolj pa nas je razveselila pozornost ČOS., ki je poslala svoja zastopnika brata dr. Hellerja, tajnika ČOS., in brata Bileka, podnačelnika ČOS.

Razume se, da se je oglasilo mnogo govornikov, ki so jubilantu čestitali poudarjajoč te in one njegove zasluge za Sokolstvo, vsak skoraj druge, kajti mnogo jih je in vsakdo ne pozna vseh. Saj je delo sokolskega delavca največkrat skrito in ponavadi se sodi po uspehih, ki so bodisi lokalnega ali občega pomena, za posameznika pa težko precejljivi. Vsi nagovori so bili polni odkritega priznavanja in toplih simpatij. Tako ga je pozdravil v imenu prireditelja, sokolskega društva v Ljubljani, njegov podstarosta br. Kajzelj, v imenu starešinstva JSS. br. starosta dr. Ravnihar, v imenu ČOS. br. dr. Heller, na kar so se razvrstili zastopniki žup in drugi. V znak priznanja in v spomin na ta dan so mu izročili preproste, pa lične darove: vaditeljski zbor njegovega društva veliko diplomu s podpisi vseh v Ljubljani se nahajajočih vaditeljev, ki jih je vzgojil, ČOS. doprni kip načelnika ČOS. br. dr. Vanička, dalje starešinstvo in tehnični odbor JSS., odbor Sokola v Ljubljani, mednarodni tekmovalci in njegovi ožji prijatelji.

Šele po treh urah prisrčnih besed in ovacij je prišel slavljenec do besede. Govoril je globoko zasnovan govor, s katerim se je zahvalil za priznanje, ki ne gre njegovi osebi, temveč njegovemu sokolskemu delu, in s katerim je ponovno dokazal, kako globoka je njegova vera v sokolsko delo, ter pokazal, kako idealno in širokopotezno si predstavlja končno izpolnjenje naših sokolskih teženj.

Tako je minul lep sokolski praznik, ki smo ga praznovali v ožjem krogu tukajšnjih in najbližjih jugoslovenskih bratov in sester, toda pozdravlja ga vse jugoslovensko Sokolstvo — pozdravlja svojega načelnika in njegovo sokolsko delo.

Bratskemu Sokolstvu!

Ob preteku tridesetih let, kar srkam bratovski sokolski vzduh, sem prejel iz Vaših vrst mnogo lepih pozdravov. Nisem se mogel zahvaliti za vsakega posebej. Prosim, da tukaj sprejmete mojo iskreno zahvalo zanje: vsak me je razveselil in vsak osrečil!

Izpregovorili, napisali ali brzojavili ste mi pri tem veliko pohvalnih besedi. Toda delal sem na njivi, ki ni samo moja. Nas vseh je in skupno smo delali in delamo na nji. Ako naj gre za sokolsko delo kakšna pohvala ali zahvala, naj jo torej delim z Vami vsemi, ki ste

pripomogli pri skupnem delu k današnjemu razvoju našega Sokolstva. Delim naj jo z vsemi, ki so po svojem požrtvovalnem in uspešnem delu že znani, pa pravtako z onim malim sokolskim delavcem, ki ga nihče ne opaža — z onim neznanim Sokolom in z ono neznano Sokolico, ki sta tiho gradila in še gradita Sokolstvu ponosno stavbo, sebi pa skrit spomenik v srcu naroda!

Zdravo!

Dr. Viktor Murnik.

ANTE BROZOVIĆ:

Brat Dragutin Šulce

(Povodom tridesetgodišnjice sokolskog rada.)

U nizu raznih nejasnosti, političkih natezanja, nadmudrivanja i ispravanja, pao nam je baš u kritične dane jedan sokolski jubilej, koji znači mnogo za našu brojnu sokolsku porodicu.

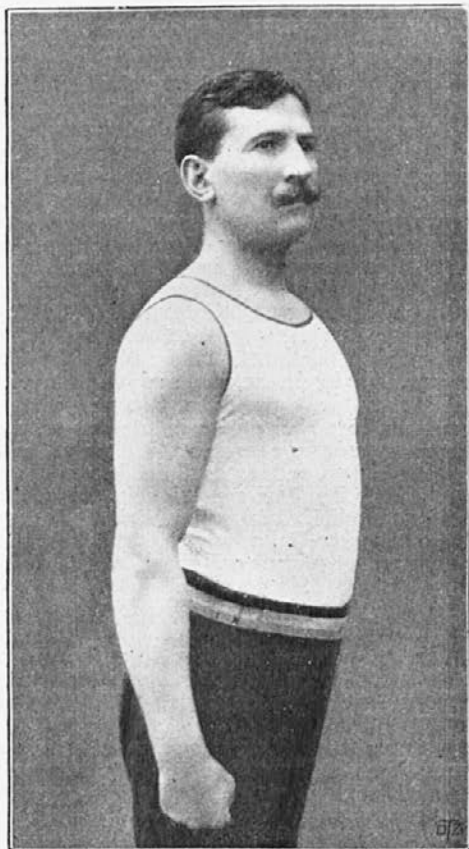
Malen čovjek, skroman i tihi radnik, koji se svojom vlastitom snagom dizao, da u narodnom i socijalnom životu zauzme dostojan položaj, proslavio je 21. aprila o. g. 30-godišnjicu rada na polju sokolskom.

Taj čovjek, naš brat, nije nitko drugi, već poznati nam vodja bivšeg Hrvatskog sokolskog saveza, brat Dragutin Šulce. Svakdo tko znade za njega, ili je bar čuo za njegovo ime, znade, da se uz njega veže poseban period Sokolstva na slavenskom jugu. To je onaj veliki period rada i stvaranja, kada je Sokolstvo u hrvatskim stranama prestalo da bude nešto paradnoga, da bude monopol lažnih aristokratskih klasa, da bude polje za rehabilitaciju nenarodnih i profunarnodnih elemenata. To je onaj period rada, koji se odlikuje intenzivnim stvaralačkim radom i ogromnim napretkom, tako, da Sokolstvo počinje sve više i više prožimati široke mase naroda i dolaziti do potpunog shvaćanja.

I ovaj period rada, koji se veže uz brata Šulcea, traje potpunih 30 godina. Zamislimo se, kako je to veliko djelo, i koliko imade u njemu požrtvovnosti. No sve to nam se ukazuje još većim, kada znademo, da je to učinjeno od brata, koji u tom svom radu nije tražio ni časti, ni koristi, već jedino da vidi uspjeh same stvari; već odgoj prve mladenačke dobe stvorio ga takovim. «Borba i rad» njegove su odlike, one su zapravo njegovo životno geslo. Po njima je radio i živio i kao čovjek i kao Sokol.

Brat Dragutin Šulce rodio se 21. decembra 1873. u Zagrebu. Jedan sat poslije njegovog rođenja umire mu otac, lužički Srbin, zagrebački doseljenik, mali graditelj, koji je još za života jedva smogao da prehrani obitelj. Majka mu, rođena Slovenka, obiteljskim imenom Godler, našla se pred teškim zadatkom da opskrbi sebe i svoje dvoje dječice. I mučila se da dade djeci najnužnije uslove za život. Šulce gledajuć tako već u ranoj dobi mačuhinski socijalni poredak i tešku borbu za opstanak, stao je posmatrati svijet realnim očima i stvorio u sebi odluku, da se što prije osovi na vlastite noge. Ova ga baš spoznaja učinila kasnije tako borbenim i postojanim a sve se više u njemu ustaljivala, kada je vidio, da će izgubiti i majku, koju je i doista izgubio god. 1884. Bilo mu tada tek deset godina. U kući ni toliko da se za majku upali jedna svijeća, a kamo da je se sahrani. No on ne klone. Kao desetgodišnji dječarac zaredao po kućama i sabrao nešto u ruci «krajcaru» po «krajcaru», da je mogao zakupati majku. I sad se našao na ulici. Drugi bi u njegovoj prilici posrnuo, postao dječak policije i zakona, ali on uvidja, da ne smije biti suvišnim teretom zemlje. Našlo se ljudi plemenita srca, koji su ga dali na školovanje. I počeo je polaziti realku. Svršio je četiri razreda, ali sredstva nisu dopuštala da podje dalje u školu. I on se odlučuje, da bude radnik. Stupa kao naučnik u staru zagrebačku tiskaru Albrehtovu, gdje je svoj nauk svršio s velikom spremom tako, da je kasnije poslao poslovođom te i danas vodi renomirane štamparske zavode. Ali na žalost dnevna borba i slabost života iscrpljivale su njegovu životnu snagu.

Izgledalo je, da će klonuti. No liječnik u koga je potražio savjeta, rekao mu, da bi za njegovu restauraciju najbolje bilo, da vježba i neka stupi u «Sokol». Bilo je to godine 1893. I tako evo on pred 30 godina dolazi u Sokol. Tu sada počinje ono njegovo novo doba života. Već odmah u prvim danima svoga sokolovanja pokazuje velik interes za Sokolstvo, a odlikuje se kao jedan od prvih

Dragutin Šulce

vježbača. Ma da je ušao u Sokolstvo iz zdravstvenih razloga, ma da je u Sokolstvu položio najveću važnost na izobrazbu tijela, Šulce nije Sokolanu shvatio kao duki zavod za masiranje mišica, već više, on je u Sokolani gledao narodno-obranbenu kulu. I u ta dva pravca on je udešavao svoj rad. Naime, u sokolani odgoji krepka čovjeka, plemenita srca i dobre duše, a onda ga šalji u narod, da bude pobornikom velike sokolske ideje.

No i ako je Šulce u Sokolstvu u razmjerno kratko vrijeme došao do zamjernih uspjeha, on se time nije zadovoljavao. Uvijek je držao, da treba da bude za visoki poziv Sokolstva potpunoma spreman. Od svoje kukavne plaće štedio je tjedno po 5 «forinti», a uz to samouk učio i češki jezik. Kad je skupio dovoljnu

svoticu, krenuo je u Prag, gdje ulazi u kurs ČOS. U kursu je marljivo radio i učio kroz puna tri mjeseca. Ova velika njegova marljivost nije ostala nezapažena od vodećih sokolskih krugova, koji su stali u njega polagati velike nade. U samom kursu se tako brzo razvio, da mu je bilo povjereno i vodstvo jednog odjela. Ulvažimo li strogošć i teškoću kursa, onda nam je jasno, koliko je Šulce već tada vrijedio. Sam ispit svršio je najboljim uspjehom; dapače je bio prvi od svih. Vrativ se u Zagreb, stao je odmah oko sebe sakupljati po izbor sile, svoj podmladak, koji odgaja u pravom sokolskom duhu. Deluje kao društveni vodja, pa društveni učitelj a zasiže u sve grane Sokolstva, tako, da se može mirne duše kazati, da nije bilo sokolske grane, u kojoj nije dao svoj savjet ili pružio svoje iskustvo. No njemu se još uvijek čini, da nije dovoljno spreman. Polazi i opet u Prag, pa po drugi puta posjećuje kurs ČOS. Tu se sada tako razvio, da su ga Česi, fi naši učitelji Sokolstva, stavljali uz bok svojih najboljih ljudi. On je već uživao glas priznatog sokolskog stručnjaka; i doista, sve nade, koje su se u njega polagale, nisu bile isprazne. Vrativ se kući radio je kao crv. Gotovo sve odjele vodio je sam, upravljao društvom; rukovodio prednjačke tečajevе; pripremljao župske i savezne kurseve itd. On se sve više i više uspinjao, dok nije konačno svojom spremom došao dolje, da je poslao vodjom Saveza. Kao takav razvio je neumornu djelatnost. Slao je dopisivati na sve strane; tražio je poznanstva u češkom, poljskom, srpskom i ruskom Sokolstvu, dok je opet kod kuće okupljao oko sebe sve sposobne organizatorne sile. U ovo doba stane Sokolstvo poprimati izrazitije forme. To je sada Šulcea potaklo na misao, da se u Zagrebu priredi prvi svesokolski sleš. I već godine 1905. počinje on s pripravama. Gotovo najveći dio rada pao je na njegova ledja. On pušuje po društvima, sastavlja vježbe, piše upute, radi u mal ne svim pododborima i misli na svaku sitnicu. Već u pripravama pod njegovim iskusnim vodstvom, vidjelo se, da sleš mora uspjeti. I on je uspio. No Šulce neposredno dan iza sleša nastavlja. Sleš je pokazao veliko pomanjkanje prednjaka. On odmah odlučuje, da se imade provesti savezni prednjački tečaj. I za kratko vrijeme organizuje sam tečaj, a u njemu radi dan i noć temeljem svog iskustva i poslizava vanredne rezultate. Jedva da dovrši tečaj, polazi na propagandističko putovanje i obilazi sva hrvatska sokolska društva u Hrvatskoj, Slavoniji, Bosni, Hercegovini, Dalmaciji i Istri. U društva unosi novi duh, a upućuje ih u rad, kako tehničke, tako i administrativne naravi. Mirne se duše može kazati, da je onu prvu organizacionu bazu društvenog rada stvorio baš on. Pa još i danas mnoga se društva toga sjećaju i s priznanjem mu bilježe to u pohvalu. Na povratku kući organizovao je uzorne leteće odjele, s kojima je pušvao u sijaset mjesta, priredjujuć javne vježbe i sokolske akademije, a sve u cilju, da zorno prikaže, kako treba raditi u Sokolstvu. Upravo s tim letećim odjelima postigao je na polju svog propagandističkog rada najveće uspiehe. S njima je polučio ono, za čime je težio, naime, da široke mase naroda upozna sa Sokolstvom.

I godinu za godinom Šulce tako ispunja trajnim sokolskim radom. U društvu, župi, savezu, svuda radi i djeluje. Pripremlja i provadja javne društvene vježbe, župske sletove, dalje prednjačke kurseve itd. On je već sada okružen lijepom četom spremnih Sokolova pa se godine 1911. odlučuje, da održi drugi svesokolski sleš u Zagrebu. Tko opet podmiče svoja ledja, da snosi najveći teret? I opet Šulce. Drugi sleš u velebnijoj zamisli od prvoga, tražio je više rada i napora. No Šulce sve to svladava. Ruši nesmiljeno sve zaprieke i sa zadovoljstvom gleda na uspjeh. I opet slijedi rad, rad i opet rad.

Predaleko bi zašli, kada bi se upustili u opisivanje detalja ovoga rada. Dovoljno je, ako se kaže, da je uz još nekolicinu jakih sokolskih tipova, on bio duša svega. I baš sada prigodom njegove 30godišnjice može se mirne duše kazati, da je teško bilo zamisliti tadanjeg Sokolstva bez Šulcea. Što su u da tijelu, to je Šulce bio Sokolstvu. A da mu je rad bio takav, tome su bili poglaviti uzroci: njegova kolosalna ljubav do Sokolstva, velika volja za radom i težnja za narodnom slobodom. Da ga je baš potonje jako vodilo u njegovu nastojanju, dokazom je činjenica, da je on bio u ovim stranama prvi i jedini, koji je počeo jakim organizatornim i sistematskim radom oko pridignuća sokolskog podmladka. Nadalje uvijek je naglašavao, da treba da se njeguje velika sveslavenska misao, jer samo u duhu ove misli može se ispravno sprovesti velike ideje utemeljitelja Sokolstva Tyrša i Fügnera. Da sokolske redove što više zagrije za tu veliku misao, uvijek je poradio oko toga, da sokolske čete povede u jake slavenske centre, uvjeren,

da će se ondje na žarištu slavenskih zraka oduševiti za velike slavenske ciljeve. I tako ga vidimo, kako vodi Sokole na čeliri sleća u Česku, na dva u Poljsku, vodi ih u Beograd, gdje priredjuje vanredno uspješnu vježbu, polazi s njima u Sofiju, dva puta u Ljubljanu, i na međunarodna natjecanja u Turin, gdje je i sam bio međunarodnim sucem.

Rad našega brata Šulcea tako je svestran, da ga uz najbolju volju nije moguće iscrpiti. Na svakom polju Sokolstva on se ogledao kao priznati radnik. Kako u tehnici, tako i u sokolskoj literaturi dao je mnogo. Baš kao sokolski pisac pisao je mnogo. Osim sijaset članaka i referata rasijanih po raznim novinama, napisao je djela trajne vrijednosti, od kojih naročito spominjemo «Sokolstvo» u pet svezaka i sada istom izašli «Sustav». U pisanju uvijek se priklonio češkim sokolskim piscima, pa je redovito nastojao, da nas sa svakom tekovinom češke sokolske literature što prije upozna. U tome je bio tako marljiv, da neke stvari, koje u Češkoj još danas u rukopisu čekaju štampu, kod nas su već davno objelodanjene. Taj njegov rad bio je tako intenzivan, da mirne duše možemo kazati, da temelje sokolske literature u hrvatskom dijelu Sokolstva imademo tražiti baš u njegovim edicijama.

Evo, ovo je Šulce! Podrobnije o njemu govorili bilo bi suvišno, a opet manjkavo. Njegov je rad svestran, sifan, koji tek kad se spoji sačinjava veliko djelo. Brat Šulce evo nam je rijedkim primjerom, kakav treba da bude Sokol, kako treba raditi i kako se treba odgajati za život.

I mi cijeneći sve njegove vrline, sve njegove zasluge, evo o 30godišnjici njegovog sokolskog rada, a na pragu 50godišnjice životne dobe, pozdravljamo sa našim sokolskim, iskrenim, bratskim: Zdravo!

* * *

Sokolsko društvo I. u Zagrebu cijeneći neprocjenjive zasluge svoga člana brata Dragutina Šulcea za Sokolstvo, a znajući, da se ove godine 21. aprila navršuje tridesetgodišnjica njegovoga rada, odlučilo je, da njegove zasluge tog dana ne ostanu nezapažene. Odlučilo se, da se taj dan u društvenim redovima proslavi na poseban, svečani način.

I taj dan je došao. U svečano okićenoj dvorani sakupilo se mnogobrojno općinstvo, prijatelji i znanci svečara, te sveukupno članstvo svijih kategorija u vježbaćim odijelima. Uz zvukove sokolske fanfare ušao je u dvoranu svečar praćen članovima upravnog odbora, starješinstvom sokolske župe zagrebačke i zastupnikom starješinstva Jugoslovenskog sokolskog saveza. Dvoranom zaore «Zdravo!» i «Živio!». Svečar Šulce bio je dirnut nad ovim spontanim ovacijama. Kad su se slišali poklici pozdrava, društveni tajnik brat Ante Brozović u detaljima je ocrtao život i rad našega «Salateca» — brata Šulcea. Govor tajnika bio je saslušan velikom pažnjom, a mješovite prekidane burnim pozdravima svečaru, kome su, očito se sjećajući svega, zacaklile u očima suze. Nakon ovog govora stupio je pred njega društveni starješina i savezni podstarješina brat dr. Lazar Car, koji ga je pozdravio u ime obih korporacija, a u ime sokolskog društva I. u Zagrebu predao mu kao spomen dar veliku brončanu plaketu na mramornoj podlozi, koju je upravo umjetnički izradio poznati kipar Kerdić. Plaketa simbolički prikazuje uz prigodni natpis: Snagu, Sokolstvo i Slavenstvo. Nad tolikom pažnjom bio je svečar veoma tronut pa je dirljivim glasom progovorio sveukupnom članstvu, a specijalno upravio vanredne, prave sokolske riječi «mojim malim sokoljčima». Svoj vanredan, sokolski i patriotski govor završio je poklikom: «Sokoli na stražu!» Suvišno bi bilo islicati, da je taj govor izazvao buru oduševljenja i da se jubilarcu nada sve klicalo. Tada je stupio pred njega društveni načelnik brat Lhotsky, koji ga je pozdravio u ime prednjačkog zbora i njegovih učenika te mu kao spomen dar izručio prekrasnu u bojama po bratu Vranu izradjenu spomenicu s originalnim potpisima. U ime seslara izručen mu je jasluk u narodnim, zlatom izvezenim molivima; dok mu je naraštaj izručio lovor vijenac s trakama državnih boja. Tad ga je u ime zagrebačke župe pozdravio brat Goetz, a onda je stupila pred njega delegacija zagrebačkog sokolskog društva II., braća Palčić i Krizmanić, koji su ga u ime tog društva pozdravili najsrdačnije a kao spomen dar izručili mu brončanu bistu načelnika ČOS Vaničeka, riječima: «Mi Tvoji učenici evo donosimo ti lik Tvoga učitelja.» Dalje su ga pozdravili dele-

gacija ljubljanskih Sokolova, delegat posavskega okružja zagrebačke župe, pa redom razni delegati i pojedinci, koji su mu svi izručili prigodne spomendarove. Konačno ga u ime prosvjetnog odelena zagrebačke župe pozdravio brać Bogunovič, naglasujući, da je brać Šulce svojim sokolsko-literarnim radom dao Sokolstvu toliko, da je i po tom radu Sokolstvo u ovim stranama uhvatilo tako jaki korjen. Kao sjećanje na taj rad izručio mu u zlatorezu uvezano godišće «Sokolskog Vjesnika župe zagrebačke», u kojem će naći plodove onog sjemena, kojeg je on posijao. Razumije se da su iza svakog govora slijedile srdačne ovacije svečaru.

Iza toga slijedila je njemu u počast priredjena sokolska akademija. Prva su nastupila djeca (12 dječaka i djevojčica), koji su lijepo i skladno odvijebali telovježbenu scenu od braća Bogunoviča. Iza toga nastupio je odio sedmorice na visokom konju. Sa ritmičkom igrom «Slijepe babe» nastupile su naraštajke. Četvrta je točka bila: «Vježbe petorice», koje je sastavio brać Lhotsky. Erbenovu «devetku» za žene odvijebao je ženski naraštaj od 14 do 18 godina. Slijedio je zatim odio na visokim ručama. Sama akademija završena je Erbenovom «devetkom» za muške. Iza toga održan je intimni braćki komers, na kome su se redali govori i pozdravi braće, delegata i svečara te pojedinih društvenih i župskih delegata. Sam pako svečar primio je iz čitave države čitav niz čestitaka; od pojedinaca, sokolskih društava, župa, saveza i inih korporacija. Tih čestitaka imade preko tri stotine. Od sviju čestitaka osobito se ističe čestitka starješinstva ČOS., u kojoj je brać Šulce našao najveće priznanje za svoj teški sokolski rad.

Medzletne tekme češkega Sokolstva

V Pragi se je vršila v dneh od 6. do 8. julija 1923. znamenita sokolska prireditelj: medzletne tekme ČOS. Pri tej priliki se je zbralo v zlati prestolnici češkoslovaškega naroda izbrano telovadstvo, moško in žensko, ter uprizorilo najkrasnejšo tekmo, ki je pokazala enormno silo češkega Sokolstva, dovršeno organizacijou in jasen odsev ogromnega dela, ki ga vrši to Sokolstvo v prid svojemu jklenemu narodu.

Možje in žene, ki so tekmovali v Pragi, so prešli župne in društvene izbirne tekme — kljub temu smo videli visoke številke posameznikov: pri članih čez 1600, pri članicah čez 1300. Tekmovali so tako, da se je videlo, kamorkoli si pogledal, samo v vztrajnosti dovršeno vzgojene junake; tekmovali so tri dni zaporedoma, zvečer so še javno nastopali, pa so bili skoz sveži in silni, neprestano celi na svojem mestu, res neugnani. Kdor ne veruje v sokolsko vzgojo, tu bi bilo mesto zanj, da vidi, česar se ne da utajiti. Koliko naporov in vztrajnega dela so imeli ti borci za seboj. Koliko samozatajevanja in trdne volje! In to niso bili samo posamezniki, temveč tisoči, izbrani iz stotisočev. S tekmovališča v Pragi si preko teh borcev videl v vse češkoslovaške telovadnice. Po njih si mogel presoditi ogromno delo češkoslovaškega Sokolstva, točno organizacijo, izbornou vaditeljstvo in neupogljivo moč, pridobljeno v delu in naporu na isti način, kakor so iz dela in napore izšli vsi ti tekmeči in vsi oni, ki so tekmo tako mojstrski vodili.

Vsesokolski zletje so najnamenitejše naše prireditelj, toda v gotovem pogledu jih po vrednosti dosejajo take medzletne tekme, kakor je bila zadnja praška. V društva prinesejo priprave za tekme gotovo ravno toliko navdušenja in toliko pogona, kakor vsesokolski zlet, priprava pa je mirnejša, daši morda napornejša, radi enostavnosti pa energija točnejše osredotočena, manj se je izgubi v pripravah za zunanji efekt. Društva na ta način bolj intenzivno preživljajo vse slojne neprecenljive priprave — uspeh je s tem dosežen — samo napram zunanjemu svetu vpliv medzletnih tekem ni tako velik, kakor učinek vsesokolskih zletov. To se je videlo tudi v Pragi. Izvensokolske udeležbe ni bilo dosti, toda pomen in vrednost tekem ništa bila radi tega niti najmanj okrnjena. Sokolstvo je to priredilo samo, s svojo lastno silo, samemu sebi, za svojo korist, saj je to itak samo narodova korist. Domači praznik je bil to, tembolj posvečen, čim intimnejši je bil.

Potek tekem je bil krasen. Članstvo je bilo, kakor se samo ob sebi razume, disciplinirano, pa tudi pri najboljši volji; vrste so nastopale ob določenih urah

po naprej določenem redu; sodnikov je bilo dovolj na razpolago (samo moških 140); moški so vodili moške, ženske ženske. Med moškimi in ženskami je v češkem Sokolstvu potegnena zelo ostra črta.

Telovadski material je vobče dober; med člani je bilo videti vobče lepa telesa, med najboljšimi pa nekaj teles ni ravno vzornih — to se tembolj vidi, če stojijo poleg klasičnih teles najlepše razvitih. Članice so trenirane, zdrave in krepke — za netelovadca predstavljajo nov, nepoznan svet, onim pa, ki imajo pomisleke proti napornejšim vajam za članice, dokazujejo vrednost in pomen resne telovadske vzgoje za ženske. Tek na hitrost je v fiziološkem pogledu gofovo ena najnapornejših vaj — toda članice so bile pri teku občudovanja vredne.

Tekma na orodjih je bila nameščena na «Vystavištu», nekaj minut oddaljenem od «Stadiona» (bivše telovadišče vsesokolskih zletov na Letni, kjer je bila prosta tekma, igre itd. Ko bi bili prireditelji naprej vedeli, da bo tako lepo vreme, bi bili gofovo izvršili vse tekme (razen plavanja) na Stadionu — seveda, če bi ne bilo celo premalo prostora — tako pa je bilo v pokritem razstavišču precej vroče, vzduh je bil težak. Med tekmo je deloval odsek «števcev», ki je sprofi seštevval znamke in ugotavljal rezultate, tako da je bil takoj po končani tekmi tudi že dognan uspeh.

Prvi dan, 6. julija, je bila tekma za prvenstvo ČOS. Tekme za prvenstvo se je udeležilo 21 tekmovalcev. Vsi ti so po tekmovalnem redu morali tekmovali tudi v tekmi vrst višjega oddelka. Med njimi se nahajajo tudi naši znanci z lanjske mednarodne tekme: br. Pecháček, Malý, Jindruch in Vaněček. Prvaki so začeli s precejšnjo «tremo» — pri teh silnih mišicah bi se to zdelo človeku skoraj neverjetno — toda precej časa je bilo treba, da se je ta nepravilna polegla. Odnosla pa jim je tudi marsikatero točko — škoda zanje. Lanjski prvak na mednarodni tekmi br. Pecháček je imel poleg tega ali radi tega še strašno smolo. Takoj v početku je vzbudil pozornost br. Vácha iz Brna I. Bolj majhen je, toda krepak in lepo raščen; telovadi pa, kakor bi črešnje zobal. Ne vidiš napora, s tako lahko delo, in v vseh panogah je doma; taki tekmovalci so redki. Dosegel je prvenstvo. Vaje so bile težke, obvezne in prostovoljne; med njimi je bilo videti nekaj novih stvari, pa mnogo lepih sestav, edino prostovoljne proste vaje mi po večini niso ugajale. Med posameznimi gibi in položaji mnogokrat nisem mogel najti logične zveze. Najtežje prvine — o tem ni dvoma — so bile nanizane, toda tako, da ni bilo vtiska reda in utemeljenosti. Radi tega sestave v celoti niso podajale lepe enote, dasi bi se dalo težko z lepim spraviti v primeren sklad, da bi vaje brez kakega simboliziranja napravljale večji vtisk enotnosti. Tekma za prvenstvo je obsegala naslednje panoge: a) obvezna in prostovoljna vaja na drogu, b) obvezna in prostovoljna vaja na bradlji, c) obvezna in prostovoljna vaja na konju na šir, č) obvezna in prostovoljna vaja na krogih, d) veleskok čez konja brez ročajev, e) obvezna in prostovoljna prosta vaja, f) plezanje po vrvi, g) skok v višino, h) skok v daljino, i) skok v višino s palico, j) metanje krogle, k) tek z ovirami na 120 y. Dosegljivih točk: 210.

Isti dan ob 10. dopoldne so se vršile v gledališču «Variété» v Karlinu tekme v podijskih nastopih članic. Priglašeni je bilo 21 župnih skupin, ki so izvajale vaje s kiji, s srpi, s obroči, proste vaje, plese in podobno. Dosegljivih je bilo za vsako skupino po 50 točk, in sicer: 5 točk za red in disciplino, 10 točk za težkočo in fiziološko izdatnost, 10 točk za lepoto skladbe, 10 točk za lepoto in enotnost v izvedbi, 5 točk za točnost (natančnost) v izvedbi, 5 točk za dovršenost v ritmičnem pogledu. Najlepše točke izmed teh nastopov, so pokazale članice pri večernih javnih telovadbah v gledališču. Članice so ta dan tekmovali tudi na Stadionu v igrah.

Dne 7. julija so se vršile tekme članov in članic višjega in nižjega oddelka. Tekma članov je obsegala po eno obvezno vajo na drogu, krogih, konju na šir z ročaji (v obe strani), obvezno prosto vajo, prostovoljno vajo na bradlji, skok ob palici, tek z ovirami (nizkimi) na 120 y, metanje $7\frac{1}{4}$ kg težke krogle. Dosegljivih točk za vrsto 570, za posameznika 90. Najboljša vrsta višjega oddelka je dobila potujoči Lützow ščit. — Članice so tekmovali: v redovnih vajah; v skupnih vajah, nižji oddelek s prostimi vajami, višji oddelek z vajami s kiji; na gredi; na krogih; na bradlji; v metanju žoge; v teku na hitrost na 60 metrov.

Tretji dan, 8. julija so se izvršile proste in posebne tekme članov, tekme članov v plavanju in skakanju v vodo ter stafetni tek članic. Pri teku so nastopale

župne vrste ter tekle štirikrat po 75 metrov. Dalje so tekmovali ta dan člani v igrah, članice pa so tekmo v igrah dokončale.

Za potek vseh tekem velja zgoraj povedano, lepi uspehi, ki jih prinašamo spodaj, pa našo dobro sodbo popolnoma potrjujejo.

Velikih javnih nastopov pri tej priliki v Pragi ni bilo. Najboljše vrste članov in članic ter vrste moškega in ženskega naraščaja so nastopile drugi in tretji dan v gledališču. Tretji dan je bila obenem razglasitev doseženih uspehov. Ti nastopi so bili, dasi v majhnem številu na odru, vendar zelo lepi. Večinoma na godbo izvedene sestave so bile dobro naučene in dobro izvedene. Ob priliki razglasitve uspehov tekme in razdelitev daril je naš načelnik, br. dr. Murnik, pozdravil tekmovalce in jim čestital h krasnemu uspehu v imenu Jugoslovenskega sokolskega saveza poudarjajoč važnost Sokolstva v pogledu zblizanja češkoslovaškega in jugoslovenskega naroda in zblizanja slovanskih narodov vobče.

Pri drugem večernem nastopu sta pokazala tudi dva Švicarja njihov poseben način mehanja. To mehanje je nekaka švicarska narodna igra. Razlika od drugih vrst mehanja obstoja v tem, da si oblečeta borilca nalašč za to napravljene kratke hlačice z močnimi robovi v pasu in ob hlačnicah, potem primeja za te robove z obema rokama drug drugega ter pričneta borbo, med katero robov ne izpustita. Nasprotnika vržeš v glavnem na ta način, da ga dvigneš za hlačni rob. Švicarji imajo to mehanje popolnoma obdelano, borca sta pokazala vse načine napadov in obrambe.

Razen telovadbe je ob medzletnih dneh preskrbela ČOS. tudi krasno prireditve za najširše občinstvo. V petek zvečer so uprizorili «Libušino ustoličenje», sceno v enem dejanju. (Napisala Ema Deslinová, godbo zložil R. Jamrzla.) To pa takole: Nasproti precej velikega otoka na Vltavi se dviga skalnato obrobje Višegrada. Na to skalovje so v temni noči pričarali grad s slovanskim oltarjem in lipo, z Libužo in narodom. Tradicija, ki jih je češki narod tako bogat, je bila bajno uprizorjena. Lepa češka pesem je zaplavala preko Vltave k ogromni množici gledajočega in poslušajočega občinstva. Nad 30.000 ljudi je bilo — in sledili so, kakor svetemu obredu. Uprizoritev in češka narodna pobožnost so pustili najglobokejši vtisk.

Iz Jugoslavije se nas je te prireditve udeležilo deset (dr. Murnik, Ambrožič, Ahčin iz Ljubljane, Vojinović, Ilič, sestre Vojinovičeva, Jovanovičeva in Pečičeva iz Beograda, Teodorović iz Novega Sada ter naraščajnik Ban s Sušaka). Bili smo gledalci ter najgostoljubnejše sprejeti gostje. Videli smo krasne napredke bratskega češkoslovaškega Sokolstva in naroda ter lepe njihove sokolske ustanove. Ljubeznivi brat Štěpanek nam je razkazal dovršeni članski kataster v savezu in župah, znamenite telovadnice in telovadišča, stavbo sijajnega Tyrševoga doma i. dr. Srečni smo, da Čehi vse to imajo, za sebe pa si želimo. In čemu bi ne dosegli, če bomo šli po isti poti, po kateri hodijo naši severni bratje?

Miroslav Ambrožič.

Rezultati tekem članov ČOS.

Tekma za prvenstvo ČOS.: I. Vácha L., Brno I. (Rastislavova), 196 točk, 89:09 %; II. Malý J., Karlín (Baráková), 190 točk, 86:36 %; III. Indruch L., Valaš. Meziříčí (Palackého), 188 točk, 85:49 %.

Šesli boj: I. Popelka Jan, Brno I. (Rastislavova), 87:25 točk; II. Tuma J., Karlín (Baráková), 86:25 točk; III. Svoboda J., Tuřany (Brněnská), 84:25 točk.

Tekma vrst višjega oddelka: I. Vinohrady (Středočeská) 517:428 točk, 90:78 %; II. Valaš. Meziříčí (Palackého) 517:25 točk, 90:75 %; III. Karlín (Baráková) 509:75 točk, 89:45 %. — Od 16 vrst: nad 90 % 2 vrsti, nad 80 % 9 vrst, nad 70 % 5 vrst.

Tekma posameznikov višjega oddelka: I. Karásek M., Praga (Praška), 88:125 točk, 97:92 %; II. Vácha L., Brno (Rastislavova), 87:75 točk, 97:50 %; III. Malý J., Karlín (Baráková), Vrt V., Karlín (Baráková) in Indruch L., Valaš. Meziříčí (Palackého), 86:25 točk, 95:83 %. — Med 125 posamezniki je doseglo nad 90 % 32 bratov, nad 80 % 52 bratov, nad 70 % 23 bratov, nad 60 % 10 bratov, 8 bratov pa ni tekme dokončalo.

Tekma vrst nižjega oddelka: I. Vinohrady (Středočeská) 547:625 točk, 96:07 %; II. Košice (Východoslovenská) 545:428 točk, 95:69 %; III. Vyškov (Miličova) 537:163

točk, 94.24 %. — Med 194 vrstami je doseglo 24 vrst nad 90 %, 133 vrst nad 80 %, 32 vrst nad 70 % in 2 vrsti nad 60 %.

Tekma posameznikov nižjega oddelka: I. Smékal K., Košice (Východoslovenská), 88.5 točk, 98.33 %; II. Plechatý V., Vinohrady (Středočeská), 88 točk, 97.78 %; III. Trnka J., Vyškov (Miličova), 87.25 točk, 96.94 %. — Med 1339 tekmovalci je doseglo 321 bratov nad 90 %, 655 bratov nad 80 %, 255 bratov nad 70 %, 73 bratov nad 60 %, 35 bratov pa tekme ni dokončalo.

Posebne tekme:

Plezanje: I. Šupčík B., Brno I. (Rastislavova), $9\frac{1}{5}$ sek.; II. Popelka J., Brno I. (Rastislavova), $9\frac{2}{5}$ sek.

Kopje: Chmelík V., Klatovy, 47.95 m; Miláček J., Praga VIII., 45.81 m; Mikunda A., Třebíč, 45.40 m; Srnec A., Praga VIII., 42.87 m; Klusal L., Kroměříž, 42.37 m; Kubiček V., Mar. Hory, 40.42 m. (Vsi so dosegli I. ceno, ker je predpisana mera 40 m).

Disk (predpisano 36 m): Řehuřek E., Brno I., 30.56 m.

Tek 100 y (predpisano $10\frac{8}{10}$ sek.): Linka A., Praga I., $10\frac{1}{10}$ sek.; Vykoupil J., Král. Pole, $10\frac{2}{10}$ sek.; Formánek A., Kojelín, $10\frac{8}{10}$ sek.

Tek 400 m (predpisano 54 sek.): Přebyl K., Praga I., $53\frac{1}{10}$ sek.

Tek 1500 m (predpisano 4.30 sek.): Brožek K., Praga I., $4.25\frac{8}{10}$ sek.

Tek 10.000 m: Zika A., Praga I., $35.47\frac{3}{20}$ sek.; Zimola V., Tuřany, $36.54\frac{4}{10}$ sek.; Linhart R., Zbiroh, $37.49\frac{2}{10}$ sek.

Tek z ovirami, 120 y (predpisano 19 sek.): Jandera O., Praga I., $16\frac{4}{10}$ sek.; Lipčík J., Prostějov, $16\frac{6}{10}$ sek.; Smid B., Kr. Pole, $17\frac{2}{10}$ sek.; Zicha V., Vinohrady, $18\frac{8}{10}$ sek. — Prvi je izravnal češkoslovaški rekord.

Tek z ovirami, 220 y (predpisano 33 sek., češkoslovaški rekord $28\frac{1}{5}$ sek.): Jandera O., Praga I., $27\frac{2}{5}$ sek.; Smid B., Král. Pole, $28\frac{1}{5}$ sek.; Müller H., Nusle, $28\frac{2}{5}$ sek. (izboljšali rekord); Šterc J., Brno II., $28\frac{1}{5}$ sek.; izravnal rekord. Dalje je doseglo I. ceno še 11 tekmovalcev.

Štafetni tek (4 × 200): Praga I., 1 min. $37\frac{1}{5}$ sek.; Praga VIII., 1 min. 39 sek.; Brno II., 1 min. $40\frac{1}{5}$ sek.

Skok ob palici (predpisano 300 cm): Karafiát J., Brno I., $350\frac{1}{2}$ cm; Linka, Praga I., 330 cm; Pokorný V., Nymburk 330 cm; Přibil Fr., Praga I., 320 cm; Pecháček F., Karlín, 310 cm; Polášek B., Bratislava, 310 cm.

Skok v višino: a) z zaletom (predpisano 160 cm): Vodička J., Nová Paka, 170 cm; Popelka J., Brno I., 167 cm; Jandero O., Praga I., 165 cm; Hubálek J., Kouřim, 165 cm; b) z mesta (predpisano 135 cm): Jandera O., Praga I., 145 cm; Miláček J., Praga VIII., 142 cm; Moravec J., Praga VIII., 140 cm (izven tekme pa 152 cm — češkoslovaški rekord 148.9 cm).

Skok v daljino: a) z zaletom (predpisano 600 cm): Linka K., Praga I., 634 cm; Vykoupil J., Kr. Pole, 620 cm; b) z mesta (predpisano 290 cm): Vodička J., Nová Paka, 293 cm; Moravec J., Praga VIII., 292 cm).

Skoki v vodo: Jaroš V., Brno II., 56 točk; Sychra J., Brno I., $54\frac{3}{4}$ točk; Kýhos V., Praga VII., 49 točk.

Plavanje: 100 m, prsni stil: Holeček M., Praga I., $1:27\frac{4}{5}$; 100 m, poljubni stil: Žižlavský S., Král. Pole, $1:11\frac{1}{5}$; Šarl J., Praga VII., $1:15\frac{3}{5}$; 200 m, poljubni stil: Šarl J., Praga VII., 2:49; Žižlavský S., Král. Pole, 3:02; Konej V., Turnov, 3:21.

Igre: («pasak» in «špaček» se ni igralo); mešanje žoge z napredovanjem. Liberec, Turnev, Husovice, Nová Paka, Smichov I.

Rezultati tekem članic ČOS.

Višji oddelok: I. Král. Vinohrady (Středočeská), 491 točk, 86.14 %; II. Brno I. (Rastislavova) 485.5 točk, 85.17 %; III. Karlín (Baráková) 452 točk, 79.29 %; daljši 2 vrsti sta dosegli nad 70 %, 3 pa nad 60 %. — I. Pásková, Brno I. (Rastislavova), 94.40 %, t. j. 85 točk; II. Vondráčková B., Vinohrady (Středočeská) 91.66 %, t. j. 82.5 točk; III. Šebková J., Karlín (Baráková), 90.55 %, t. j. 81.5 točk.

Nižji oddelek: I. Moravska Ostrava (Moravsko-slezská) 421 točk, 93·56 %; II. Král. Vinohrady (Středočeská) 410 točk, 91·12 %; III. Písek (Jeronýmova) 395·5 točk, 87·11 %. — I. 98·57 %, t. j. 69 točk: Zuskova V., Praga I. (Barákova); Kosařova K., Praški Sokol (Praška) in Malá L., Prostějov I. (Prostějovská); II. 97·85 %, t. j. 68·5 točk: Klofandová I., Pardubice (Východočeská); III. 97·14 %, t. j. 68 točk: Špergrova B., Čes. Budějovice (Husova); Všetulová L., Veselí n. Mor. (Komenskeho); Kopřivová M., Praga VII. Podbělohorská; Režabková M., Hořovice (Rokycanová) in Čejnová J., Jarošov (Žižkova).

Igre: izmenjevalni tek: zadnje kolo, župe Komenskeho in Tyrševa: tekma je končala neodločeno. — «Načelnicka»: zadnja kola župe Barákova, Masarykova in Prostějovska; zmagala je vrsta Barákove župe. — Predteki: zadnje kolo župe Havličkova in Podtatranska; zmagala je vrsta Podtatranske župe.

Podijski nastopi: I. Žižkov (Středočeská), vaje na gredeh, 53 točk; II. Brno I. (Rastislavova), vaje s kiji in Žižkov (Středočeská), vaje s kiji po 52 točk; III. Brno I. (Rastislavova), devetorica, proste vaje, 50·5 točk.

Posebne tekme:

Skok v višino: a) z mesta: Randysková L. in Richtrová M., obe iz Mor. Ostrave (Mor.-slezká), 92 cm; b) z zaletom: Vondráčková B., Vinohrady (Středočeská), 124 cm; Vlachová F., Třebič (pluk. Švece) tudi 124 cm.

Skok v daljino: a) z mesta: Prokšova A., Třebič (pluk. Švece) 2·42 m; b) z zaletom: Pospíšilova M., Nová Belá (Mor.-slezská) 4·30 m.

Troskok: Barešova A., Smíchov I. (Jungmannova), 8·56 m.

Krogla: Vlachová F., Třebič (pluk. Švece), 15·90 m.

Zoga (oberočno): Pacholilková M., Klenovice (Prostějovská), 60 m.

Tek 100 y: Kofránková M., Hradec Králové (Orlická), 12·9 sek.

Stafetni tek župnih vrst: I. župa Rokycanova, 41·4 sek.; II. župa pluk. Švece in Tyršova, obe 42·2 sek.; III. župa Havličkova, 42·4 sek.

Plavanje: 100 m, prsni stil: Benešova M., Chrast (Východočeská), 1 min. 47·7 sek.; 200 m, poljubni stil: Němečková A., Praški Sokol (Praška), 3 min. 59·2 sek.

Po «Vestniku sok.»

IZ STAREŠINSTVA JSS

Izjava.

Napram trditvam nekega dela hrvatskega časopisja, da je Jugoslovanski sokolski savez istovetiti z organizacijo Jugoslovenskih nacionalistov (Orjuna), izjavlja starešinstvo JSS., da sta to povsem različni in druga od druge ločeni organizaciji. Različni po ciljih, kakor tudi po sredstvih in metodi, s katerima izkušata doseči svoje cilje, izključujeta vsako istovetenje. Svoje stališče napram Orjuni je Jugoslovanski sokolski savez že imel priliko označiti s tem, da je član sokolskega društva lahko tudi član Orjune, kakor tudi kake druge narodno-obrambene organizacije, dokler se kot tak ne pregreši proti načelom sokolskim in posebe proti načelom, ki vodijo Jugoslovanski sokolski savez pri delu v smeri sokolske ideje. Ta načela so bila javljena članstvu in javnosti v temeljnih sklepkih in resolucijah, sprejetih na skupščinah JSS., pričeni z Vidovdanskim saborom v Novem Sadu pa do letošnje skupščine v Beogradu.

V Ljubljani, dne 30. julija 1923.

Starešinstvo JSS.

V. redna seja starešinstva JSS., dne 30. aprila 1923. Zastopnikom ruskih sokolskih odsekov, ki nameravajo zborovati koncem maja v Ljubljani, se dovoli uporaba saveznih prostorov. Istočasno se sklene, da so ruski odseki, ki delujejo v sokolskih društvih, včlanjenih v JSS., samostojni glede propagandističnega dela, v finančnem in tehničnem pogledu pa so podvrženi kontroli JSS., oziroma vodstvu društva, v čigar delokrogu delujejo. — Sokolskemu društvu v Gorenji vasi (župa Kranj) se dovoli, da sme imenovati svoj novi dom «Sokolski dom dr. Ivana Tavčarja». — Na vprašanje, ali smejo člani nositi poleg sokolskega znaka tudi znak Orjune, se odloči: Ker glede nošnje znakov ni načelnega sklepa od odbora JSS.,

starešinstvo ne nasprotuje istočasni nošnji obeh znakov, o načelnem stališču pa mora sklepati odbor JSS. — Ponesrečenemu bratu iz sokolskega društva Janjina se dovoli podpora na podlagi pravilnika o poškodbenem fondu v znesku 170 Din. — Na predlog br. Bajžlja se sklene: Pravilnik poškodbenega fonda se natisne in vpošlje vsem društvom z naročilom, da se ne bo oziralo na prijave o poškodbah, ako ne bodo odgovarjale predpisom pravilnika. V odsek, ki ima nalogo preiskati vsak slučaj prijave o poškodbah, se izvolijo bratje: dr. Ambrožič, Čobal, Kajzelj in Svaigar. — Radi nezadostnih prijav se župni prednjaški tečaj pri JSS. ne vrši. TO. je sklenil, da priredi zaradi tega savezni prednjaški tečaj v jeseni letošnjega leta. — Odobri se izključitev člana Franca Kožuha iz sokolskega društva v Celju. — Za sokolsko društvo v Prevaljah se naroči bradlja. — Opozori se vse br. župne in društvene staroste, da skrbijo za redno plačevanje poreza in kritje vseh zastankov, ki jih imajo pri Savezu. — Odborove seje ČOS., ki se vrši dne 5. in 6. maja v Pragi, se udeleži tajnik br. dr. Fux kot zastopnik JSS. — Br. dr. Murnik se zahvali starešinstvu za čestitke ob priliki proslave 30letnice sokolskega delovanja.

VI. redna seja starešinstva JSS., dne 7. maja 1923. ČOS. se zahvaljuje za izraz sožalja ob smrti br. A. Kaftana. — Na pritožbo sokolskega društva v Sarajevu se ponovno opozore vsa društva, da rabijo edino pravilni naziv «Sokolsko društvo» in da ne smejo nabirati prispevkov izven svoje župe, ako nimajo za to potrebne dovoljenja od JSS. — Ministrstvo prosvete v Beogradu vrača «Spomenico o I. jugoslovenskem vsesokolskem zletu v Ljubljani 1922.» s pristavkom, da nima denarnih sredstev, s katerimi bi moglo kriti naročnino za spomenico. — Ministrstvo vojne in mornarice prosi pojasnila o plačevanju naročnine za «Spomenico». — Sklene se, da savezna pisarna v prihodnje sama razprodaja zalogo knjig, ki jo ima JSS., pogajanja s sokolsko Matico glede prevzema teh knjig se opuste. — Sokolsko župo Ljubljana I se opozori, da sme godba sokolskega društva II v Ljubljani nastopati v sokolskem kroju le ob sokolskih prireditvah, obenem naj župa opozori imenovano društvo, da se morajo godbeniki dostojno obnašati. — Odobri se izključitev člana Franca Mladeka iz sokolskega društva na Krku, o tem se obvesti tudi ČOS. v Pragi. — Ugovor izključenega člana Lazareviča iz sokolskega društva v Drventi se zavrne.

VII. redna seja starešinstva JSS., dne 14. maja 1923. Predlog sokolske župe Ljubljana I o ustanovitvi nabavljalne zadruge pri JSS. se odstopi posebnemu odseku, da zadevo prouči. — Br. tajnik dr. Fux poroča o seji ČOS. — Prošnja nekega društva za posredovanje o oprostitvi enega člana od vojaške službe se zavrne. — Nekaterim župam se dovoli, da smejo vabiti na svoje zlete bližnja društva sosednjih žup. — Organizacijskemu odseku se naroči, da predloži naslove o referatih za sokolski sabor, ki bo v letu 1924. — Br. Svaigar, načelnik stafišičnega odseka, poda točno poročilo o stafišiki in o katastru. — Na predlog istega poročevalca se sklene, da se ukineča župi Bitolj in Štip in da se vsa društva v južni Srbiji združijo v župi Skoplje. Sokolskim društvom Košanjevica in Sv. Križ se dovoli, da prestopita iz župe Novo mesto v župo Zagreb. — Vršiti se razgovor, kako urediti finančno stanje saveza. Po tom okrožnici se opozore vse župe na redno plačevanje saveznih prispevkov. Poudarja se potreba nastavitvi pofovalnega prednjaka, ki bi tudi v administrativnem pogledu šel župam in društvom na roke. — Konzulatu CSR. v Ljubljani se izreče sožalje ob smrti soproge prezidenta gospe Masarykove.

VIII. redna seja starešinstva JSS., dne 22. maja 1923. Sokolsko društvo Kamnik-Preserje poroča, da se bo odslej imenovalo sokolsko društvo Preserje. — Župa Šibenik poroča, da je ravnateljstvo ondozne gimnazije prepovedalo nositi dijakom sokolski znak. Se odstopi ministrstvu prosvete. — Zadržna zveza v Celju priporoča ustanovitev gradbenih zadrug v svrhu zidanja sokolskih domov. Spis se odstopi gospodarskemu odseku v študij in poročanje. — Br. dr. Murnik predlaga, da se medletnih tekem v Pragi udeležijo člani TO. v čim večjem številu. — Pogreba judenburških žrtev se udeleži savez. Društvom se priporoča, da se pogreba udeleže v čim večjem številu.

IX. redna seja starešinstva JSS., dne 29. maja 1923. Generalu Ševčenkmu se dovoli uporaba zletnega prostora za prireditve s svojo konjenico. — Sokolska župa Bjelovar predlaga, da se razpiše natečaj za enotno sokolsko pesem.

Zadeva se odstopi prosvetnemu odseku. — Ministrstvo prosvete poroča, da je odstopilo predlog sokolske župe Rijeka glede prepovedi točenja alkohola mladini izpod 16. leta ministru za narodno zdravje v nadaljnje poslovanje. — Prečita se poročilo br. M. Vojinovića o župnem zletu v Novem Sadu. — Za medzletne tekme v Pragi se dovoli kredit za dva člana TO. — Z ozirom na slabo stanje saveznih financ se sklene obvestiti župe, da savez ne more pošiljati svojih zastopnikov na župne zlete. Župa, ki želi saveznega zastopnika, mora kriti tudi potne stroške, isto velja tudi za člane TO. — Br. Švajgar poroča o statistiki. — Br. Čobal vpraša glede razpisa natečaja za naraščajski znak in če je župa Zagreb vpslala obljubljeni vsoto za nagrado. Zadeva je v leku. — Išli predlaga, da se vložijo prošnja na merodajno mesto za brezplačno poštnino sokolskih dopisov. — Sklene se sestaviti oklic na Sokolstvo glede razmerja do narodnih obrambnih organizacij. Oklic se predloži tudi ministrstvu za notranje zadeve, predsedstvu narodne skupščine in pokrajinski upravi za Slovenijo.

X. redna seja starešinstva JSS., dne 11. junija 1923. Br. starosta poroča o nekaterih intervencijah pri oblastvih. — Dovoli se kredit za tretjega člana TO., ki se udeležijo medzletnih tekem v Pragi. — Prečita se poročilo br. M. Vojinovića o župnem zletu v Beli Crkvi. — Jugoslovensko sokolsko društvo v Pragi poroča, da je likvidiralo in poslalo svojo imovino savezu. Ministrstvo vojne in mornarice poroča, da ne more znižati takse za vojaško godbo pri sokolskih prireditvah. — Ministrstvo prosvete poroča, da se prepoved o nošenju znakov za učence srednjih šol ne nanaša na sokolske znake. — Predlogi sokolske župe Maribor o manjšinskem delu se odstopijo manjšinskemu odseku v študij in poročanje. — Sokolskemu društvu v Brčki se dovoli uporaba predvojne zastave. — Javni knjižnici v Solunu se dovoli brezplačno po 1 izvod knjig, ki jih ima savez v zalogi.

XI. redna seja starešinstva JSS., dne 25. junija 1923. Sokolsko društvo Osijek pošilja polemichen članek za Sokolski Glasnik, v katerem polemizira proti članku br. staroste dr. Ravniharja v Sok. Glasniku pod naslovom «Sokolstvo na straži». Sklene se, da se članek ne našine, sokolskemu društvu v Osijeku se sporoči, da naj naslovi pritožbe o sklepih glavne skupščine in starešinstva potom svoje župe na savez, ki jih predloži odborovi seji. — Konzulat ČSR. pošilja zahvalo iz pisarne prezidenta dr. Masaryka za izraženo sožalje ob smrti soproge gospe Masarykove. — Slavnostne otvoritve sokolskega doma v Borovnici se udeležijo br. dr. Ravnihar in Kajzeli. — Pri gremiju ljubljanskih trgovcev se posreduje, da naj bodo trgovine na Vidov dan zaprte. — Brat tajnik dr. Fux poroča o zborovanju pri zdravstvenem odseku v Ljubljani glede profialkoholne akcije. Predlaga, da se sokolska društva vnovič opozore na sklep, ki predpisuje omejitve točenja alkohola. Sprejeto. — Sokolsko društvo v Planini naznanja več slučajev žalitve sokolskih funkcionarjev po ondoftnem župniku. Prepis poročila se odstopi škofijskemu ordinarijatu in ministrstvu ver. — Br. Bajželi poroča o dopisih nekaterih društev, ki so odgovorila na oklic, izdan na Sokolstvo glede narodnih obrambnih organizacij. Po poročevalcu predlagani sklepi se odobre.

XII. redna seja starešinstva JSS., dne 2. julija 1923. Sokolska župa Tuzla poroča, da je sklenila nazvati se «Sokolska župa kralja Petra Velikega Osvobodilca» in prosi, da savez ta naziv odobri. Se odobri. — Br. Švajgar poda statistično poročilo. Sklene se, da se objavi v Sokolskem Glasniku. — Na prošnjo br. Štepaneka iz Prage bo starešinstvo posredovalo za znižano vožnjo članom sokolskih društev iz Češke, ki posejajo Jugoslavijo. — Naraščajcu sokolskega društva Ljubljana se dovoli turneja izven svoje župe. — TO. se naprosi, da priredi ob času kongresa jugoslovenskega učiteljstva v Ljubljani javno telovadbo. — Sklene se, da se polovico neprodanih sokolskih koledarjev porazdeli med naraščaj. — Br. Ambrožiču se poveri uredništvo sokolskega koledarja za leto 1924. — Potrudi se izključitev člana Gjura Baroleka iz sokolskega društva v Varaždinu in člana Venčeslava Počočnika iz sokolskega društva v Daruvaru. — Ugodi se prošnji Anice Boštele za razveljavljenje svoječasne izključitve.

XIII. redna seja starešinstva JSS., dne 9. julija 1923. Za zastopnika saveza pri razvitju naraščajskega prapora v Zagorju se določi br. Bajželi. — Reši se pritožba sokolskega društva v Požegi glede župe in društva se pojasni stališče Sokolstva napram Orlovstvu. — Br. Švajgar poroča, da je 9 žup popolnoma zadostilo predpisom statističnega odseka. — Strokovno združenje jugoslovanskih oblikujočih umetnikov v Ljubljani opozarja na neokusne lepake, ki jih izstavlja tudi nekatera

sokolska društva. Sklene se, opozoriti sokolska društva na ta nedostatek. — Sokolsko društvo v Radovljici poroča o šikaniranju šolske dece, ki se udeležuje sokolskih zletov, od strani kateheta. Sklene se zbrati vse tozadevne pritožbe in jih izročiti narodnemu poslancu, da jih iznese v narodni skupščini v obliki interpelacije. — Določi se, da se župnega zleta v Splitu udeleži kot savezni delegat br. Bajželj.

XIV. redna seja starešinstva JSS., dne 16. julija 1923. Ministrstvo pošte javlja, da ne more oprostiti sokolskih pošiljatev poštnih pristojbin. — Nekaterim župam in društvom se dovoli vabiti na svoje prireditve tudi izvenžupna društva. — Prošnji sokolskega društva v Petrovaradinu za izpremembo društvenih pravil se ne ugodi, ker za to ni stvarne potrebe. — Ker je več članov starešinstva na dopustu, se sklene, da se vršijo seje starešinstva do preklica vsakih 14 dni.

XV. redna seja starešinstva JSS., dne 30. julija 1923. Seje se udeleži starosta sokolskega društva I v Ljubljani, ki poroča, da se nahaja imenovano društvo v težkem položaju, ker mora zgraditi do februarja 1924. svoj sokolski dom, sicer izgubi dosedanje lepo urejeno letno telovadišče in stavbeni prostor za domu. Stavbni proračun znaša 12 milijonov Din., zaradi česar je društvo v kritičnem položaju. Da reši svoje dosedanje premoženje je prisiljeno zdati, zato prosi moralne podpore. Savezno starešinstvo naj izjemoma dovoli, da sme sokolsko društvo I v Ljubljani pobirati prispevke za zgradbo doma po vsej Jugoslaviji. Z ozirom na izredne razmere se prošnji ugodi. — Br. starosta dr. Ravnihar poroča, da se je udeležil otvoritve sokolskih domov v Preserju in Borovnici. — Isti poroča, da je bil navzoč dne 22. julija t. l. pri sestanku zastopnikov osiješke in zagrebške župe, kjer so se obravnavale zadeve z župo Osijek. Z ozirom na ta sestanek izda starešinstvo Saveza posebno izjavo, ki se priobči v Sokolskem Glasniku. — Tvrdkir Radovanović in Kirjaković v Sremski Mitrovici se izda dovoljenje dobavitelj sokolskih potrebščin za župo Šabac. — Dopis sokolske župe Maribor zaradi disciplinarnega postopanja nekega člana se odstopi župi Ljubljana v poročilo. — Predlog sokolske župe Sarajevo, da naj se vrši pokrajinski zlet in sokolski sabor v l. 1924. v Sarajevu, pride na razpravo pri odborovi seji. Župo Sarajevo se o tem obvesti. — Br. Švajgar poroča, da se zaključijo statistični podatki z dnem 31. julija 1923. Statistične pole je vposlalo 329 društev. — Nekaterim članom starešinstva se dovoli dopust. — Br. Bajželj poroča o župnem zletu sokolske župe Split. — Otvoritve sokolskega doma v Dol. Logatcu se udeleži br. starosta dr. Ravnihar, one v Stražišču pa brata Bajželj in Turk. — Župnega zleta sokolske župe Maribor v Varaždinu dne 9. septembra se udeleži br. starosta dr. Ravnihar. — Sokolska župa Kranj poroča, da se je pri telovadbi ponesrečil br. Beznik v Radovljici in predlaga, da se nakaže poškodovancu podpora iz poškodbenega fonda. Na predlog br. Švajgarja se predlog zavrne, ker sokolska župa Kranj še ni prijavila svojega članstva v savezni kataster. Glasom pravilnika poškodbenega fonda se dovoli podpora le onim poškodovancem, ki so pravilno prijavljeni. Odgovornost za to nosi župa.

Iz vseh društev so izključeni: Franc Kožuh, sokolsko društvo Celje; Franc Miadek, sokolsko društvo Krk.

Vsem župam in društvom! Ponovno smo že pozvali vse župe in društva, da izpolnijo poslani jim statistične pole, vendar je danes še veliko število društev, katerih funkcionarji nimajo v enem mesecu pol ure časa, da bi se žrtvovali ter izpolnili nekaj vrstic statistične pole. Brezbrižnosti teh funkcionarjev ne moremo dovolj obsoditi. Oni se niti najmanj ne zavedajo svojih sokolskih dolžnosti napram lastni organizaciji. Isto velja tudi za ona društva in župe, ki v finančnem oziru ne store svojih dolžnosti napram savezu. Društva dolgujejo savezu več desetstisoč dinarjev in v zlic vsem opominom ne plačajo dolgov. V prihodnje bomo vsa taka društva in župe objavljali v «Sokolskem Glasniku», da spozna Sokolstvo one krivce, ki zadržujejo reden razvoj organizacije.

Savezno statistično odelenje objavlja: Statistika za god. 1922. nije se mogla zaključiti, jer do danas Savez nije primio iz raznih društava «Izveštaje o radu godine 1922.» i to usprkos brojnim urgencijama putem župa i izravno na društva. Sva ova nemarna društva objavljamo niže temeljem zaključka saveznog starešinstva. Od 26 župa, koje je brojio Savez koncem god. 1922. je do danas tek 12 potpuno vratilo sve podatke za sastav statistike — od 395 društava primili smo

do 20. jula 330 izveštaja, tako da nam nedostaje još 65 izveštaja. Prema tome odlučilo je starešinstvo Saveza, da se postavi 31. juli kao najkraji termin za upošiljanje izveštaja za god. 1922. i sva društva, koja do naznačenog vremena ne izvrše svoju dužnost predložiti će se saveznom odboru u svrhu brisanja iz organizacije. Župe, koje su svoju dužnost potpuno izvršile jesu: Bjelovar, Celje, Krani, Ljubljana, Ljubljana I, Maribor, Novi Sad, Split, Sabac, Užice, Veliki Bečkerek, Zagreb. Savezu fale «Izveštaji za god. 1922.» iz sledećih društava;

župa Banja Luka: Bihać;

župa Beograd: Ruma;

župa Kragujevac: Paraćin, Svilajnac, Vojska;

župa Mostar: Bileća, Celinje, Ljubuški, Podgorica, Risan;

župa Niš: Leskovac;

župa Novo mesto: Dugaresa;

župa Osijek: Darda, Kneževo, Donji Miholjac, Vinkovci, Vukovar, Valpovo;

župa Rijeka: Ogulin, Otočac;

župa Sarajevo: Bugojno;

župa Skoplje: nijedno izmed 12 društava nije poslalo izveštaja;

župa Šibenik: Pag, Rab, Stankovci, Bišnje;

župa Tuzla: Kakmuž, Trbar, Tešanj;

župa Zaječar: Požarevac;

župa Pacific: nijedno od 4 društva.

Za sva neobjavljena društva primio je Savez obaveštenje, da su zbog nerada bila brisana već od župa samih i Savez je brisanje potvrdio. Savezni statistički odbor će s 1. julom zaključiti skupljanje podataka i sastaviti temeljem došlih izveštaja definitivnu statistiku za g. 1922. bez navedbe više spomenutih društava.

IZ TEHNIČNEGA ODBORA JSS

Novi prednjači. V Šumadijski sokolski župi v Kragujevcu je prestala župni prednjaški izpit z odličnim uspehom sestra Cana Bulićeva iz sokolskega društva v Kragujevcu. — V Mariborski sokolski župi v Mariboru so se dne 21. in 22. aprila 1923. vršili župni prednjaški izpiti pred župno izvrševalno komisijo pod predstvom župnega načelnika in poverjenika saveznega T. O. br. Ljudevita Kranjca. Župni prednjaški izpiti so prestale sestre: Lenka Dvoršak z odličnim, Vida Mulej s povoljnim in Stana Nabergoj s povoljnim uspehom.

Prednjaški tečaj ČOS. za članice se vrši od 22. julija do 19. avgusta t. l. v Pragi. Za Jugoslovenke so bila v tem tečaju rezervirana tri mesta. Na poziv saveznega tehničnega odbora so se za ta tri mesta oglasile tri sestre, ki se jim je radi njihove strokovne kvalifikacije dovolil obisk tečaja v Pragi.

SOKOLSKA MATICA

Na delo za Sokolsko matico

K veliki sokolski organizaciji je prizidana nova zgradba: Jugoslovenska sokolska matica.

Sokolstvo se v polni meri zaveda svojega velikega idejno-kulturnega poslanstva: preroditi jugoslovanski narod od mešt do zadnjih gorskih vasi v duhu sokolskega evangelija o enakosti, bratstvu in ljubezni. Z našimi jeklenimi mišicami, ki naj kljubujejo viharjem vseh zunanjih in notranjih, jugoslovanskemu narodu sovražnih sil, mora vzporedno rasti velikost in odpornost naših duš, vse naše notranje prerčenje k človečanstvu in k najpopolnejši socialni etični preobrazitvi vseh naših hotenj in stremeljenj. V paradizi sokolske kulture hoče Sokolstvo privesiti ves narod in preko lastnega naroda izžarevati sijaj čiste etične kulture v narode vsega sveta, da v skupni sili ustvarimo ideal tega življenja: mir ljudem na zemlji.

V šumenje voda, drdranje vlakova, v ropot strojeva, v podzemeljsko delo, v ustvarjanja na zemlji in na vodi, v vse panoge našega gospodarskega udejstvovanja mora zasvetiti luč sokolske kulture: bratstvo, da ne bo sužnjev in ne gospodov, da bo ves narod v ljubezni združen v polnem soglasju ob nakovalu stal in dvigal kladivo, ki naj izkuste narodu veliki dan popolne kulturne in gospodarske in politične svobode. V razburkano valovje socialnih nasprotstev hoče planiti sokolski duh in izgladiati valove v mirno gladino, nad katero sije solnce sreče in zadovoljstva. Po tej gladini bo plula v tujine sila naše državne ladje, kateri bo krmar zadovoljnost ljudstva in njen cilj: mir ljudem na zemlji.

Vse to ogromno sokolsko poslanstvo pa je Sokolstvu mogoče izpolniti le s pravo čisto sokolsko vzgojo, s sokolsko mislijo, ki mora, da učinkuje, preiti v kri in meso. Vzporedno s telesno vzgojo mora iti vzgoja duha in misli. Težišče te vzgoje je v telovadnici, ki pa postane prazna in brez vsebine, ako nad njo ne plava duh sokolski in ako iz nje ne izžareva vera sokolska.

To vero in ta duh moremo širiti, poglobljati in izpopolnjevati tudi s **s o k o l s k o** **k n j i g o**, ki mora kakor živa beseda hoditi med našim narodom od mesta do sela, iz sela v selo in oznanjevati noč in dan vsem vernim in nevernim evangelijskim sokolski. Brez sokolske knjige je sokolska vzgoja kakor molitev brez vere, kakor cvet, ki ne nosi v sebi kali sadu. Sokolska knjiga je zidar, ki stavi zidovje, ki preživi viharje, vse trpkosti sedanjosti, ona je skala, na kateri je mogoče sezidati svežišče prave ljubezni, enakosti in bratstva.

Jugoslovanska sokolska matična hoče in mora izdajati sokolske knjige. Iz nje morajo biti izpeljane niti do vsakega posameznega člana našega naroda; sokolska matična mora postati simbol sokolske kulture.

Koliko naših društev in naših članov se zaveda te velike naloge naše sokolske matice? Koliko je članov, ki se zavedajo, da je sokolski evangelijski brez sokolskih knjig mrtva beseda, ki ne ogreje in ki ne zaplodi sadu, ki bi klil in cvetel iz rodu v rod?

Bratje! V vas ni sokolske misli, vaše delo in trud ni delo in trud sokolskega delavca, ako ne izpolnjujete dolžnosti do sokolske matice, kajti vaše delo in trud bi trepetalo v viharju in bi bilo od viharjev razdejan!

Gledam statistiko sokolskega saveza in vidim visoke fisoče članov sokolskih društev — sokolska matična pa mora skromno samevati in čakati, da Sokoli, apostoli evangelijski Tyrša, spoznajo njeno odrešilno poslanstvo.

Bratje, ki ste v sokolskem delu pokazali toliko žive vztrajnosti in požrtvovalnosti, ki ste s svojim organizatoričnim darom premagali velike težave, strnite svoje vrste v boj za sokolsko matično, ki mora postati mati našega sokolskega dela, od katere bomo črpali vse one sile, ki niso odvisne od časa in ljudi, ampak so večne in vsezmagajoče.

Brez sokolske matice je naše delo nepopolno in ne nosi na sebi pečata večnosti.

V boju za sokolsko matično bo vsako sokolsko društvo in vsak Sokol pokazal, koliko je v njem sokolskega razumevanja. Naš narod je majhen in slab, pa manjkajočo številčno moč moramo nadomestiti z delom in trudom.

Vsem, ki so bogati po mislih in bogastvu kličem: razdelite ubogim, kar imate, in sledite klicu jugoslovanske sokolske matice!

Dr. I. B.

IZ ODSEKA ZA NARAŠČAJ

О воспитанью нараштаја

(Саопштава «Одсек за нараштај при ТО. Југославенског Соколског Савеза.)

Већ много година стара се Соколетво за свој нараштај и на много места су постигнути врло добри успеси. Ипак у многим нашим друштвима посвећује се воспитанью нараштаја премало пажње. Има сигурно још велик број друштава, у којима се уопште не гоји телесно вежбање нараштаја и деце, иако би воспитанье омладине, нашег будућег поколења, морало у свакој организацији а нарочито

у соколској стајати на првом месту, јер су у младим годинама и душа и тело нарочито пријемљиви за сваковрсне утиске. Зато мора бити наша главна брига, да васпитање омладине буде правилно и добро, да васпитамо добро, свесно чланство, које ће бити понос соколске организације и дика нашег народа.

У намери да помажемо подизању васпитања нараштаја и покажемо му прави смер у нашем Соколству, саопштавамо следеће кратке упуте, за којима треба да дођу опширније обраде важнијих чланака. При том ћемо се држати у главном публикације нараштајске комисије ЧОС., која је изашла под насловом «Библиотека нараштајских предњака I.» При томе ћемо се разумети се обазирати на можебитне специјалне наше потребе и чешки оригинал прилагодити нашим садашњим приликама.

У овом што следи говорићемо само о нараштају и то о његовом мушком делу. Све упуте вреде разумети се и за женски нараштај и можда са незнатним променама за обоју децу. И предњачки зборови чланства наћи ће унутра много златних зрна и драгоцених улута, које могу врло корисно употребити у својој предњачкој пракси. Васпитање у соколској организацији мора бити јединствено за свако доба старости и спол, само се метода мења према потреби. Ту нека сваки ко хоће да васпитава с успехом запамти следеће правило: Прилагоди и душу и осећање и физичку способност душевном стању и физичкој снази оних, које водиш. Код омладине мораш сам бити хитар и жив, а код старих «старији» и мудрији од најстаријих у твојој врсти. Ако се будеш равнао по том начелу заиста нећ свагда водити и васпитавати правилно и с највећим успехом. Разуме се да не смеш бити никад усиљен.

Дакле да приступимо нашој првотној намери.

Много се писало и говорило о васпитању нараштаја али досадашњи резултати нису задовољили, јер је код нас често од речи до дела врло далеко. И баш у том нашем нераду је главна кривица, зашто тако полако напредује питање нараштаја. Не говорити, не само пискарати о васпитању него радити за омладину и с омладином!

Већ досадашњи успеси Соколства у придобивању и васпитању нараштаја не дају мира разноврсним нашим противницима. Видећи како радо хрли омладина у соколске вежбаонице, где ће заиста наћи истинско телесно и душевно освежење и праву радост за живот, видећи како се наша омладина уживљује у соколску мисао и све тежње се приљубљује уз нашу свенародну организацију раде противници пуном паром да придобију омладину за своје циљеве.

Нарочито после рата губи се много наших дечака у разним политичким удружењима где се васпитавају у мржњи на неистомишљенике и у презирању сваког реда и ауторитета. Желимо да успркос затровавању победи у њима здрав разум и увиђајност да смо браћа сви људи без разлике сталежа и позива.

Наши најљући противници су свакако клерикалци. Никако средство није им доста неваљало да би се постидили да се њим послуже у свом пакосном непријатељству према Соколству, које код њих вреди као безверска организација, која квару омладину. Не треба нам се бранити од њихових подметања, доста нам је свест да радимо несебично за сав народ без разлике сталежа и верског осведочења, да своју омладину очвршћујемо, васпитамо у нестранчарском духу и приправљамо за велике задаће, које чекају наш народ. А у својој омладини, коју ћемо сами васпитати сигурно се нећемо преварити.

Пустимо дакле слична разутања и латимо се првог практичног питања:

Како ћемо придобити нараштај.

Личном агитацијом у радионици, фабрици, у школи, при случајном сусрету на улици. Доста је довести дечка у вежбаоницу, да види своје другове при вежби и дечко је придобивен. Ако је сиромашан — а таких је много у нашим друштвима — прибавите му ципеле за вежбаоницу. Шегртима омета посећивање вежбе често вечерња школа. Ту не преостаје ништа друго него се посветити шегртима, за време трајања школа, недељом и празницима.

Радимо на том да дечаки сами агитирају међу својим друговима и уверени смо, да ће наше вежбаонице знатно оживети од нових одушевљених нараштајаца.

Тражимо дотицаја са занатлијама и послодавцима и поучимо их о васпитању у нашим врстама. Ако ти кругови виде вежбање нараштаја властитим очима,

ако спознају племенитост у понашању дечака на нашим приредбама, они ће нас радо помоћи.

Згодни летаци и брошуре, које треба раздавати при предавањима и јавним вежбама знатно допуњују личну агитацију.

Највише придобија нараштај спретно водство и у сваком погледу брига друштва за телесни и душевни напредак поверене му омладине.

Како треба радити за нараштај?

Телесна вежба је главни циљ васпитања наше омладине. Зато морамо одлучно захтевати, да се у сваком соколском друштву уведе вежбање нараштаја и да се повери позваним рукама. Вежба нараштаја нека буде самостална, никад је не удружујте с вежбом чланова.

Да би се водник нараштаја могао посветити свом душом својим дечацима нека се ослободи водства врсте (одељења) при вежби чланова.

Телесна вежба је дакле главни циљ и средство васпитања нашег нараштаја. Ако хоћемо да добро успева треба је поверити доброме предњаку, који ће за читаво лето истински се бринути за своје питомце. Ако се водници нараштаја често мењају не може бити успеха. Дечади се не науче на предњака и ако спознају слабе стране свога водника, брзо подлегну искушењу и дисциплини је крај.

Водник нараштаја мора бити предњак и у исто време отац нараштаја, код омладине мора много што шта пропустити што захтева код чланства. Љубави нараштаја водник неће придобити ни виком ни казнама него одлучним а при том пријатељским поступањем.

Предњак-водник мора сам себи да изабере предњаке нараштаја, који ће га издашно потпомогати у његовом племенитом настојању. Ако таквих нема, не очајавај, брате водниче, изабери добре вежбаче, упути их у тајне соколског васпитања и веруј да нема поузданијих предњака нараштаја него што су ти одушевљени младићи.

Домаћа натецања у вежбаоници препоручује се приређивати нарочито у друштвима где има много нараштаја. Натецањем гојимо у нараштају настојање за усавршавањем и већом извежбаности.

Кад нараштај иступа на јавном часу пред публиком неопходно је потребно да водник нараштај добро приправи. Тако вежбање биће доказ да је телесно васпитање омладине у Соколу у рукама позваних и свесних фактора.

Сваки предњак није и добар васпитач! Ради тога треба за предњаке нараштаја изабрати добре васпитаче, осим тога ти водници морају сами бити свесних својих одговорних и тешких дужности, па се у свом соколском позиву што темељитије усавршавати.

Навикавајмо нараштај на дисциплину и растумачимо му њену корист. Не будимо окултни који хоће да силом уздрже дисциплину. Пријатељско поступање предњака — памти добро: пријатељско не другарско — учиниће код нараштаја више него непрестано јадиковање над недисциплинираношћу омладине и кажњавање дечака.

Навикавајмо нараштај на ред и племенитост у саобраћању, говору и раду, учимо омладину самосталности али не самовољи. Сами будимо узор!

Важно питање у васпитању нараштаја нарочито по градовима је питање ђацтва. Тужимо се да се интелигенција клони Сокола. То је природно јер некадања школска забрана а још и сад прогањање наших приврженика отуђује у ђацима смисао за наш соколски живот. Ко не пригрли нашу идеју још као ђак тешко да ће је пригрлити кашње.

Данас вежба у нашим вежбаоницама доста ђака. Врло важан је дотицај шегрта с ђацима у облику оног идеалног братства, за којим је толико тежио наш оснивач Тириш. Дотицај шегрта с ђаком никад неће остати без добрих последица за шегрта, коме судбина није дала прилике да се посвети штудију. А ђак ће другачије гледати на радника, као на човека од труда и знаће ценити његово настојање за бољим животом.

Водник не сме никад разликовати ђака од шегрта. Где предњак чини разлику, слабо разуме задаћу соколске мисли и сије на тај начин неслогу у друштво.

Сваку прилику нека водник и предњаци нараштаја искористе, да се заинтересирају и за посебне прилике својих питомаца. На тај начин ће правилно разумети расположење много од њих. Друштвеном помоћу делом или често пута, само мудрим саветом често се може много помоћи нараштајцу самом на и његовим домаћим.

У згодним приликама по могућности награђујте омладину у једном или другом облику. Добро се треба чувати да се та материјална помоћ друштвена и награђивање не претвори у пристраност. Нек не зна левица шта даје десница.

Водник нараштаја мора се бринути за непрестани дотицај с родитељима односно старатељима својих дечака. Већ при упису у нараштај мора се свако икавати с дозволом старијих да пристају на његово ступање у соколски нараштај. Скупним излетима нараштаја нека се позову и њихови старији. Пошто је омладина извргнута разним заводљивим опасностима на улици, нека друштво испита узроке ако дечак неколико пута узастопце не долази на вежбу. Можда би било добро кад би о похађању вежбе извештавали старије. Нека се употреби свака прилика, да се водство нараштаја упозна што боље с родитељима нараштајника и да их веже што чвршће за соколску организацију.

Како се треба практично бринути за васпитање?

Соколство употребљава најбоља средства:

1.) **Књижнице и читаонице.** Соколске књижнице су издашни борци против деморализирајуће детективске и друге рђаве литературе. Ти тровачељи морала жалкобоже код нас су јако раширени. То је злочин против омладине и народа јер ко хоће да уништи народ, квари са сигурним успехом омладину — будућност народа! Та рђава литература уништава нежни осећај за истину и лепоту, у прах баца идеале, велича грубост и суровост, дражи болесну фантазију. Против ње могуће се борити само добром књигом.

За нараштај уредите самосталне књижнице; ако то није могуће, саставите бар посебан попис за нараштај примерних књига из чланске књижнице, коју мора да има свако друштво. Ако допуштају прилике књижницама, треба придружити читаонице за нашу омладину; у њој треба да су на расположењу часописи за забаву и поуку и стручни гимнастички и соколски спис. Извршни су и литерарни кружићи, у којима се нараштај навикава да размисли о прочитаном. С тим се може истребити оно гутање, некритично читање, где читатељ верује свему што је прочитао као еванђељу. О прочитаном се запомене разговор, суђење нараштајника се чисти и повећава хоризонт изобразбе.

2.) У задње време опажа се већи рад на пољу **соколских забав**. Ако су те приредбе под добрим водством делују благотворно на дечаке и могу бити изврсно агитационо средство за јавност, којој на тај начин показујемо како се забавља наша соколска омладина.

На програму такве соколске забаве су: певање, музика, рецитације, призори — не цели позоришни комади — тачка гимнастичка: прсте вежбе, скупине, вежбе на справама и слично. Пред тим се одржи кратко лако разумљиво предавање из разних струка људског знања. И заједничко једногласно певање нека се гоји при нараштајским забавама. — Најзгодније време за соколске приредбе те врсте је зими недељом по подне.

Чувајте омладину од неплодног политизирања. Забавама одвраћајмо нараштај од механичког живота и забрањујмо му уживање алкохола и пушења. Сами будимо узор!

3.) **Говори пред врстом.** Успомена на знамените људе наше организације и нашег народа добро делује на младо мишљење, подиже га и изражава. Добро утиче и приповедање шта има новог у соколеком свету. С тим уводимо нараштај у наш живот, кога ће боље разумети и за чији ће процват више радити него што га може разумети онај који га познаје и просуђује само његовом вежбању.

4.) **Изласци у природу** са згодним играма, вежбама редних вежби и слично. За то је згодно цело лето. Па и зими треба приређивати с омладином изласке у природу. Посећујмо заједнички историјска места, музеје, индустријална подuzeћа, изложбе и поучавајмо своје питомце. Нарочито побуђујмо код нараштаја љубав за домаће историјске успомене и с тим љубав према родној групи.

5.) **Излети.** Ко се не весели тренутку, кад може да похрли на поље у слободну природу и из свег грла запева народну и соколску песму, која одушевљава? Омогућимо своје нараштају чим чешће и чим више уживања тог чистог весеља!

И изван часова вежбања pazимо на свој нараштај, да се понаша заиста соколски; будимо што више заједно са децацама, будимо им пријатељи и разумни васпитачи.

То је истински рад за нараштај, рад, који доноси лепе успехе. Жалибоже тај се рад проводи само у неким друштвима, то је тамо где живе истински одушевени радници и потпуно се посвећују нараштају. Тој пожртвовној браћи признајемо користан рад — свима осталим препоручујемо: мање говора а више рада.

У друштвима раде за нараштај обично само појединци, које остали често врло мало потпомажу. Здружити те одушевљене раднике на их у васпитању нараштаја систематски помагати а остале привући плодносном раду је циљ посебних одсека за нараштајско васпитање у нашој организацији, јер само смотреном организацијом и систематским радом могуће је продубити питање васпитања нараштаја.

Како представљамо себи ту организацију?

1.) У друштву. Водник с предњацима нараштаја делује уз активно учествовање предњачког збора, просветног одсека и управног одбора по горњим упутима и равна се при том по посебном пословнику за друштвене одсеке за нараштај, што ће га издати савезни технички одбор.

2.) У жупи се оснује посебни одсек за нараштај. Чине га заступници друштвених водника нараштаја скупа с техничким одбором, просветним одсеком и старешинством жупе. Тај жупни одсек надзирава сав рад за нараштај у жупи и шаље извештаје савезном одсеку за нараштај. Пословник за жупске одсеке издаће у кратком времену савезни технички одбор.

Ако су жупе опсежне па је преведена подела у окружја нека се изабере у сваком окружју брат, који ће надzirати рад друштвених одсека за нараштај, водити статистику у исто време нека то буде саветник водницима нараштаја у друштвима и извештаваач за жупни одсек.

3.) У савезу се основа у смислу пословника техничког одбора посебни одсек за нараштај који се састоји из шесторице браће предњака под водством за то одређеног члана савезног ТО. Тај ће сабирати податке о нараштају целог савеза, градиво по потреби објављивати а главно: давати упуте за правилно и смотрено деловање у омладинском васпитању.

Браћо! Сви досадашњи успеси и неуспеси и практична потреба наглашују пре свега важност васпитања нараштаја. Ако се потпуно посветимо својим питомцима ако будемо радили за њих истински с одушевљењем и љубављу, донеће наш рад Соколову стотруки плод. Понављајмо дакле стално: нараштај — наша а да. Радино за нараштај да се не преваримо.

Vaspitanje naraštaja

Saopštava odsek za naraštaj pri T. O. Jugoslovenskog sokolskog saveza.

Proletnji i letnji rad.

Proletno i letno vreme mami svakog, ko ima ma i koliko razumevanja za prirodne lepote van u slobodnu prirodu. Na polje u prirodu to neka bude geslo svih, koji su se posvetili vaspitanju sokolskog naraštaja. Redovne gimnastičke časove prenesimo iz vežbaonice na letno vežbalište. To je razume se za sada moguće samo u nekim mestima. Ako to nije moguće tu neka razume se vežba vodnik sa svojim pitomcima u vežbaonici i neka pokuša da im te trenutke u zatvorenom prostoru učini što prijatnijim.

Proletno vreme je neobično zgodno za govore i poučne izlaske u prirodu i historijska mesta. Govorimo, o kojim ćemo raspravljati potanko u sledećem

članku, neka se posvećuje najveća pažnja isto tako kao i poučnim izlascima u prirodu i historijska mesta. Gledajmo na to, da dečaci sami razmišljaju o svemu, da tako postanu samostalni u svom sudenju i ne primaju sve bez razmišljanja.

U leño vreme kad večernje škole sve ometaju posećivanje vežbi, ipak ne raste broj naraštajnika tako kako bi se očekivalo. Ima nekoliko uzroka toj pojavi. Nije zadnji od njih privlačivost sporta i u mnogim društvima malo razumevanja za kretanje na svežem vazduhu. U mnogim društvima misle da 3—4 izleća s naraštajem na godinu potpuno zadovoljavaju. To nije dovoljno, to ne ispunjava pravilno ni naš gimnastički program nego je naprotiv samo izlika, s kojom treba da se umiri savest odgovornih faktora. Zašto neka se leño vreme posveti igrama i izletima u vezi sa zabavama u prirodi. Onda neće biti priružbi, da nam leći oduzima sport najveći broj naraštaja.

1.) Govori pred vrslom.

Pod tim razumemo kratke govore vežbačima pre ili češće posle skupne vežbe, koji ima svrhu da upozoravaju naraštajnike na kakvu važnu pojavu, na priredbu društva ili da ih upozori na ovu li onu sokolsku vrlinu, pomanikanje koje smo opazili pri vežbi. Zašto te govore možemo slobodno podeliti u dve grupe. I to najpre obične svakidanje govore, u kojima jednostavno stavljamo naraštajcima do znanja stvari, koje se tiču njih samih i društva, u kojem vežbaju, i na posebne govore, koje govorimo pri važnijim prilikama i to najčešće direktno u vaspitnu svrhu. Ako o duševnom vaspitanju naraštaja vredi pravilo, da se njime ne sme ometati telesno vaspitanje tada to vredi još u većoj meri za govore pred vrsлом. Za takov govor ima još uvek dosta vremena, kad smo već iscrpili sav gimnastički materijal određen za doćični čas. Pogrešno bi bilo skratiti vežbu radi govora pred vrsлом. Taj govor se vrši u vežbaonici, pri koncu rada i mora nositi sve karakteristične znakove sokolske priredbe. Iz njeg se mora videti da govori vežbač vežbaču, Sokol budućim Sokolima. Zašto neka glavne osobine toga govora budu: jezgrovitost, jasnost, razumljivost i određenost, koja isključuje sumnje pored prirodne plemenitosti oblika i lepote jezika. O govorima iz prve skupine nije potrebno dalje razlagati. Većinom su to jednostavni oglasi (primer: Sufra, u nedelju priredićemo izlet tome slično). Za take govore ne treba priprave i u mnogim društvima se upotrebljavaju a da ih se i ne smatra za govor.

Što se tiče druge skupine moramo pre svega upozoriti na neka osnovna pravila. Pri svakom početku moramo biti na čistu šta hoćemo da postignemo nekim činom. To je potrebno i kod govora. Pripovedanje golih historijskih fakata ili uspomena na različne događaje potuno po volji onako kako ih nosi sa sobom vreme ili raspoloženje samo po sebi svakako nije moguće smatrati za vaspitno delovanje. To mora izvirati direktno iz života naših naraštajaca, mora proilaziti iz njihovih ličnosti i to neposredno. Pri tom ne zaboravljajmo da postoje za poučavanje o raznim pojavama i za specijalnu izobrazbu drugi zavodi i društva. Pri našem vaspitnom delovanju mora biti željeni rezultat čisto moralno oplemenjivanje. Zašto nije nikako zgodno za govor pred vrsлом ni pripovedanje radi samog pripovedanja kao što ni učeno predavanje, koje zahteva veliku pažnju. Treće treba biti svestan prilika o kojima govorimo naraštajcima a isto tako i njihovih duševnih sposobnosti. Kad razmišljate o govoru predstavite sebi razvoj naraštajaca u Sokolu i uživite se u njihov položaj. Telo posle jednosatnog svestranog napornog rada umorno a duh radi jačeg optoka krvi znatno napet; raspoloženje je u glavnom veselo, živo i prevladava nastojanje za daljnje kretanje. Ta želja se pojavljuje na različite načine i u takom položaju imate da zainteresujete svoje slušaocce. Dalje predstavite sebi svoj naraštaj po pozivu. Koliko raznih poziva se tu pojavljuje i što je glavno koliko raznih stupanja naobrazbe, naročito u gradskim društvima. Tu stoji pored srednješkolca dečacić, koji je svršio samo tri razrede osnovne škole, pored njega dečko iz trgovine sa svršenom stručnom naobrazbom i slično. Svima njima morate da kažete nešto zanimljivo nešto novo, tako da svi razumiju i da svaki od vašeg govora ponese nešto korisno. Zašto takav govor nije jednostavan stvar jer treba nastojati da njim postignemo baš ono što hoćemo. Da ponovim:

Govori pred vrsлом, koji se drže isključivo u vaspitnu svrhu, moraju nositi bezuslovno znak sokolskog duha;

proizlaziti moraju iz istinske potrebe i iz života naših pitomaca, moraju obuzeti dušu naraštajaca i svima reći nešto novo. To moraju biti jezgroviti govori, kojim pobudujemo na čitanje, promišljanje i na samonaobrazbu, moramo njima uticati na stvaranje sokolskog karaktera poverene nam omladine.

U smislu ovde označenih principa poslužićemo se govorima samo onda, kad su oni zaista umesni. Moramo naći tačku, u kojoj je sasređoćeno mišljenje svih naraštajaca, misao, koja je svima zajednička. To je svakako telesno vežbanje. Svak bio on čak li trgovački pomoćnik ili radnik došao je u Soko da vežba. Ta misao dovela je sve u vrstu, pred kojom stojimo; ta misao mora biti dakle: uporište svakog našeg govora. Radi toga nećemo nikad pogrešiti ako većina naših govora bude imala svoj izvor u događajima, koji su se dogodili pri vežbi, ili u vežbi uopšte.

Što se liče oblika, mislim, da je za govore pred vrstom zgodno govoriti bez posebnog uvoda, to je oblik, koji prisili k pažnji odmah u početku govora. (Primer: «Disciplina je neophodno potrebna osobina pri svakom radu u vežbaonici» ili «Naša disciplina je dobrovoljna, ko od vas neće da sluša neka ostane kod kuće i ne staje u red budućih Sokolova» i tome slično.)

Isto je tako zgodan početak s pitanjem, koje odmah pobudi pažnju slušalaca. (Primer: «Danas je 15. novembar. Zašto se naročito sećamo toga dana? Na taj dan je pre 58 godina umro Jindřich Fügner. Znafe li ko je bio on?» ili prosto. «Znafe li šta znači za nas ime Jindřich Fügner?» ili «Znafe li šta znači za nas 15. novembar g. 1865?» i t. sl.) Ne možemo ovde nabrojiti sve razne načine početka. Iz navedenih primera je jasno kako ćemo s jedne strane odmah s prvim rečima osvojiti pažnju slušalaca a na drugoj strani kako treba da idemo direktno jezgri stvari. Rečenice, u kojima stiliziramo govor, neka budu kratke, skoro odrezane. Svaka reč neka ima svoje težište i nek pada tačno i odlučno; neka bude kao udarac na misao slušaoca.

Izbegavajmo se fraze, naduvena gesla i razno uzvikivanje. Visoke izraze prepustimo govornicima po profesiji nego se služimo prostim određenim izrazima. Govor neka ne bude duži od 5 minuta. To je vreme, za koje, izuzev nekoliko naročitih slučajeva, možemo sigurno dosta reći. Što se liče načina govorenja mislim, da pred vrstom nije zgodno čitali unapred priprevljene sastave.

Tu stojimo lice u lice prema svojim dečacima i pogledom ovladavamo čitavu vrstu. Govoriti im moramo oči u oči i od srca srcu. Ako nisi siguran naučiti kratak govor napamet ali pazi da sećanje ne zakasni ali i da u prevelikoj žurbi svog govora ne odrrndaš suviše brzo. Najprirodniji i najbolji način govorenja je razume se samo da smo unapred polpuno na čistu, u čem ćemo govoriti, da pripravimo tačne za govor potrebne podatke, sredimo u duhu gradivo, sami za se govor nekoliko puta ponovimo i tako mu uočimo slabe strane. Zatim odredimo gde treba naglasiti i konačno bez straha stupimo pred vrstu i bez pismene pripreve, dakle istinski iz duše i svog oduševljenja se izrazimo prostim rečima i rečenicama o onom o čem smo razmišljali. Takav govor ima najveći uticaj, jer s njim dajemo samo ono što smo probavili i osetili a ne bezmisaonu naučenu stvar.

Pored toga načina govora upotrebljavamo često drugi način. Pri skupnim vežbama za vreme odmora, kad se vežbači umorni odmaraju, vodnik kao slučajno izlazi iz njihove umornosti ili vežbe pa se seća raznih događaja. (Primer: Pri odmoru za vreme hoda kod rednih vežbi sećimo se raznih poznatih izleta, pri proslim vežbama svesokolskog sleća i slično.) Takav govor ima još više nego kod prijašnjeg načina, oblik prijateljskog razgovora vodnika sa svima ostalim pa je zbilja tako važan, da ga ne treba podcenjivati. Bezuslovno zahteva takav govor da je braf, koji pripoveda sokolski govornik da je zaista to doživio o čem pripoveda i da svojim pripovedanjem ne zauzme mnogo vremena.

Radi toga pokušajte s ovakim govorima po jedanput u većem razdoblju, često govoriti na taj način mislim da se ne može preporučiti. Moglo bi se dogoditi, da bi kod zajedničkih vežbi više govorili nego vežbali a to ne bi bilo korisno a nije nam to ni cilj.

Završiću s kratkim ponavljanjem principa, po kojim treba da se ravnamo kod govora.

Ne govori pred vrstom nikako na silu, nego samo onda, kad si raspoložen, kad osećaš, da će govor biti na mestu i kad si za to potpuno spreman.

Ne govori u tu svrhu, da se govorom nekako istakneš kao govornik i vaspitač. Alinemoj da propustiš nijednu priliku, koja ti se pruži, da istakneš važnost kake bilo sokolske dužnosti ili dobre osobine. Isto se tako seti svih važnijih historijskih dana, da istakneš zasluge naših velikih narodnih ljudi i događaje, koji su odlučivali sudbinom našeg naroda.

Govori otresito, kratko i jezgroviito.

Ne upotrebljavaj fraza, govori u kratkim rečenicama, da te lahko razumeju i da se u govoru ne zalećeš.

Imaj na umu uvijek to da imaš pred sobom hitnu omladinu, koja je prijemljiva za dobru reč ali ipak ne može izdržati one pažljivosti kao odrasli — radi toga nek ti pripovedanje bude kratko i do kraja zanimljivo.

Svaki govor neka proizlazi iz neposrednih okolnosti iz Sokolstva, koje treba da bude osnovna i najviša misao svima govorima.

Govorima ne možeš dati naraštajcima velikog znanja samo pobuđuješ njima interes, daješ povod za razmišljanje i zdravu pobudu.

2.) Poučni izlasci, igre, plivanje.

Važna komponenta vaspitnog rada su poučni izlasci, kojima izdašno proširujemo duševno obzorje svakog pojedinca. Oživiti poučne izlaske neka bude dužnost svakog vodnika naraštaja.

U proleće priređujemo poučne izlaske u muzeje, u kojima je nagomilano toliko dragocenog materijala i iz kojih nam govori naša prošlost. Sadašnjost će nam dobro objasniti poučni izleti u industrijske zavode, u radionice naših radnika, gde pružamo našem naraštaju pogled u živo radništva. Tu priliku upotrebljavamo dakle ne zloupotrebljavamo. Ovdje mislim na izlaske u pivare, fabrike špirita, vinske podrume i sl., jer posle pregleda vlasnici obično počaste posetioce. Tu svakako pozivamo braću vodnike, da se pregled nikako ne završi pićem.

Pri takim poučnim izlascima je vrlo važno, da povedemo, ako nam se pruži prilika, naraštajce, a naročito čak i u zanatskeradničkeradionice. Na taj način ih učimo, da upoznaju i cene ručni posao. Uveren sam, da će naročito daci posle toga drugačije gledati na obične radnike i po zaslugi visoko ceniti rad onih ljudi, koji su doduše siromašni imetkom ali obično bogati poštenjem i iskrenošću.

U svojoj okolini imate sigurno dosta mesta vezanih za neke uspomene. Vrlo je zahvalna zadaća objasniti njihovo značenje i historijat. Vodimo dakle dečake na ta mesta i na zgodan način budimo u njima štovanje svog rodnog kraja. Razume se, da je neophodno potrebno dobro objašnjenje.

U proleće naročito preporučujemo poučne izlaske u prirodu. Priređujemo ih iz nedelje u nedelju, vodimo naraštaj po polju i gori u najbližu okolicu i na udaljenija mesta. Svrha tih izlazaka je upoznavanje prirodnih lepota, uživanje svežeg vazduha i održavanje veselog raspoloženja, što ga daje hodanje u slobodnoj prirodi. Upoznavajmo domaće pokrajine. Pevajmo s naraštajem, učimo ga narodnim i sokolskim pesmama; odvrćajmo omladinu od pevanja uličnih pesama, koje su za mlade ljude tako tako lepe.

Ako moguće spojimo izlazak u prirodu sa zabavama u slobodnoj prirodi. Približan raspored takih zabava u prirodi neka bude sledeći: Kratak govor, u kome će govornik upozoriti na ono što je bilo znamenitije na putu; deklamacije, pesme koje se odnose na prirodu, kratko objašnjenje tih pesama, koje treba da probaju sami dečaci da objasne; skupno pevanje; pripovedanje uspomena na prijašnje sokolske izlete i putovanja.

Kako poučni izlasci, tako koriste našoj omladini i samostalno izvedene igre. — U nekim mestima priređuju naizmenice jedne nedelje igre, a druge poučni

izlazak. Igre donose užitak izdašnog kretanja ne gledajući na to, što odvrćaju omladinu od preteranog gojenja sporta.

Igre je bolje izvoditi na stalnim igralištima. Zato je potrebno, da ta igrališta društva dobiju od opštine i da se postaraju za dosta sprava za igranje.

Ako naraštaj vežba nedeljno neka se igrama posveti posle redovnog časa vežbanja; deci naime godi najviše za igre nedeljno popodne.

Pri igrama treba podeliti naraštaj u vrste i vrstama odrediti pojedinu braću, koja imaju za igre dovoljno razumevanja. Svaki prednjak neka vodi o igrama statistički pregled, u kojem treba da su navedene već igrane igre. Prednjak neka se za svaki čas temeljito pripravi, da radi svog neznanja ili ponavljanja jedne te iste igre ne omrzne svojim pitomcima igre uopšte. Kako mnogi prednjaci nemaju prilike da upoznaju razne igre neka vodnik posle časa igara vežba s prednjacima igre za idući čas po naročitom rasporedu, koji je određen za celo razdoblje igara. (Za upoznavanje igara i njihovo izvođenje preporučujem: Dr. Ljudevitić Pivko «Telovadne igre» u tri dela.)

Posebnu pažnju treba svaki vodnik da posveti plivanju. Nužnost i potreba te vrste telesnog vežbanja je neosporna, i je plivanje je dopuna našeg gimnastičkog sistema. Malo plivača imamo u naraštaju i radi toga ima često primera, da su se utopili mladići, koji su mnogo obećavali. Već radi toga je neophodno potrebno, da se naročito naši prednjaci potrudu, da od naših naraštajaca postanu dobri plivači. Razume se, da je potrebno postarati se za dobar nadzor pri učenju plivanja i da se dečaci upozore, kad je kupanje korisno a kad škodi. (Upute za učenje plivanja nalaze se u «Sokoliču» god. 1920. i nastavak u god. 1921.)

3.) Izleti.

U Tyrševem gimnastičkom sistemu zauzima važno mesto i hodanje u slobodnoj prirodi. Ako samo površno pregledamo historiju Sokolstva videćemo, da je Sokolstvo tu granu telesnog vaspitanja od prvog svog početka do današnjeg vremena vrlo revnosno gojilo. Tome se ne treba čuditi jer duže hodanje u slobodnoj prirodi ima blagodaran i nenadoknadiiv utecaj na brojne organe čovečijeg tela i na duševno raspoloženje učesnika. Osim toga pešačenje pruža priliku za gojenje nekih drugih grana gimnastike (trčanje, skok, plivanje) u onom obliku kakav u vežbaonici nije moguć. Radi toga se u vaspitanju naraštaja nećemo kloniti pešačenja, naprotiv ćemo, imajući u vidu uspeh svojih pitomaca, mnogo gojiti tu zdravu granu gimnastike i to tim više što je više među našim naraštajnicima zanatlija i fabričkih radnika. Što je životu sunce, što je ribi voda, to je telu kretanje na zdravom vazduhu — to je neminovna potreba. Ne mislimo, da ćemo sa dva tri izleta preko lela izvršiti svoju dužnost. To je sasvim malo. Naraštaj naročito u većim gradovima treba neminovno da se bar jedanput sedmično nadiše čistog vazduha. Redovno, svake nedelje priređivati pešačenja je teško, mnogo puta sasvim nemoguće. Probajmo dakle da uzprkos toga postignemo svoju svrhu na taj način da se pojedine vrste naraštajaca ili skupine dečaka naklonjenih jedan drugom redovno sastaju nedeljom popodne te izlaze iz grada na polje. Dosta je ako iz početka nekoliko puta ide ovaj ili onaj prednjak s dečacima i zagrije ih tako za izlete; dečaci će se naviknuti i posle i sami ići na izlete. Mnogo je bolje i samo po sebi razumljivo da imaju dobar nadzor prednjaka. U nekim slučajevima se može nadzor poveriti i starijem naraštaju. Izlet čifavog naraštaja neka bude kao neki svečani događaj. Pored svega toga morali bi se skupni izleti priređivati u proleto, letno i jesensko doba dva put ili najmanje jedanput mesečno.

Naši izleti su vrlo različiti. Zavisu to od prirode onoga, koji vodi i priređuje. Jedno je danas jasno svima da samo hodanje po prašnoj cesti i dug odmor u seoskoj gostionici ne odgovara pravom načinu izleta sokolskog naraštaja. Potpuno se slažem s nazorom da je za naraštaj odmor u gostionici potpuno suviše. Izlete je moguće voditi tako da nas vreme odmora zateče u zaštićenom kraju (gori i sl.), podnevni odmor zajedno sa ručkom može se lako izvršiti u prirodi. Potrebno jelo uzmemo sa sobom — neka društva imaju i vojničke kuhinje; ako je moguće uzmemo sa sobom manje kuhinje i na licu mesta pripravimo jelo. Lebac kupimo uzgred u najbližem selu a i vodu za kuhinju i piće donesemo iz blizine. U slučaju neugodnog vremena je doduše malo teže ali i tada je moguće naći sklonište mesto u gostionici u školi ili kakvoj većoj zgradi.

Samim hodom još nije iscrpljeno sve, što se može izvesti na izletu. Najlepše se vidi stvar iz sledećeg primera: Sastanak i odlazak što je moguće ranije (od 5½ do 6½ iz jutra), zatim dva do dva i po sata hoda i pola sata odmora — bez pića (najviše osvežujućim voćem); opet dva do dva i po sata hoda, zatim ručak — odmor najmanje dva sata; zatim igre, natecanja u trčanju, skoku i metanju; opet hod dva do dva i po sata, odmor i povratak ili razlaz bez odmora. (Toliko hoda na dan je samo za očvršle pešake, s početka će biti razume se pešačenja kraća a odmori duži.) Pri odmorima ne treba lenčariti, jer je u prirodi posle dužeg telesnog umora dečija duša vrlo prijemljiva. Naročito podnevni odmor nam pruža mnogo prilike da se porazgovorimo u prijateljskom tonu o raznim predmetima. Ne mislim da bi trebalo u takim prilikama držati učeno predavanje o predmetima, koji su naraštaju tuđi nego mislim razgovor o Sokolu u kome će učestvovati i naraštajci ili kakvo vrlo prosto ne učeno razlaganje o prirodnim zakonima, koji se mogu u prirodi pratiti ili lako razumljivo objašnjavanje ključa za razlikovanje raznih biljki i tome slično o čem se može raspredati potpuno neusiljeno. Prestavimo sebi u misli zeleni proplanak usred šume, na njem leži grupica dečaka, kojima njihov vodnik objašnjava zakone razvilka, koje je Tyrš ishao. Je li moguće predstaviti sebi jače delujuću i čistiju sliku? A kad još dečaci zapevaju i veselo se poigravaju, može biti još se okupaju u obližnjoj rečici, imamo pred sobom potpunu sliku pravilnog sokolskog vaspitanja bez primene tuđeg romantizma i militarizma.

Kod izleta moramo najstrožije paziti na disciplinu pri nastupu i hodu. Od pohodne formacije ne sme nastati štado bez oblika. Ne bojmo se ni kiše ni vetra jer je naša zadaća očvršćati telo i pri rdavom vremenu.

Pred izletom rastumačimo deci svrhu i raspored izleta. Upozorimo ih kakvo treba da bude odelo i kakva je obuća najprikladnija; preporučimo im šta treba da uzmu sa sobom za hranu. Uz put ne zaboravimo da ih upozorimo na lepote okolice. Učimo naraštajce da sami traže i vide lepote, nastojmo da probudimo u njima ljubav za prirodu i za kretanje u prirodi. Neće biti na štetu ako im na zemljopisnoj karti pokažemo put a zatim za vreme odmora s naraštajcima odredimo na karti tačno mesto, gde se nalazimo.

Suviše bi bilo govoriti dalje o tom; ko je jedanput bio s naraštajcima na sokolskom izletu, ko je dečake islišni zavoleo, taj će stalno ići s njima; taj će se potruditi da da života sokolskom vaspitanju bavljnjem u prirodi i da podigne izletništvo tako da izleti postanu svim našim dečacima neminovna potreba. Tim ćemo učiniti velik korak očvršćavanju budućeg pokolenja za koje se moramo starati.

Na koncu da spomenem još višednevne izlete ili tako zvana putovanja po domovini. To je putovanje (većinom peške) širom domovine, pod spretnim i savesnim vodstvom iskusnog prednjaka i po tačno napravljenom nacrtu. Svako veće može se «gostovati» posebnim nastupom s vežbama kod kakvog sokolskog društva, koje će se postarati izletnicima za ugodno prenočište. Taka putovanja su izvediva samo u manjim skupinama (jedno odeljenje vežbača) i zahteva za duže vremena znatnu čvrstoću, dobru opremu i razume se dosta materijalnih sredstava. Na svaki način su tri- do četiridnevna putovanja izvediva i sa manje troškova (prehranu može svak uzeti sobom) i donose učesnicima neprocenjivu korist telu i duhu. Radi toga i tu vrstu izleta naročito u letnje vreme najtoplije preporučujemo.

O vzgoji naraščaja

(Priobćuje «Odsek za naraščaj pri T. O. jugoslovenskega sokolskega saveza».)

Že mnogo let skrbi Sokolstvo za svoj naraščaj in so bili marsikje doseženi zelo lepi uspehi. Vendar pa se še v mnogih naših društlih posveča vzgoji naraščaja vse premalo pažnje. Vedno je še veliko število društev, v katerih se sploh ne goji telovadba naraščaja in dece. In vendar bi morala stali vzgoja mladine, našega bodočega pokolenja, v vsaki organizaciji, zlasti pa še v Sokolstvu, na prvem mestu, kajti v mladih letih sta telo in duh posebno dovzetna za vsakovrstne vtise. Zaradi tega pa mora biti glavna naša skrb, da bo vzgoja

mladine pravilna in dobra, da si vzgojimo dobro, zavedno članstvo, ki bo ponos sokolske organizacije in dika našega naroda.

Z namenom, da pripomoremo k povzdigi naraščajske vzgoje in pokažemo prave njene smeri v našem Sokolstvu, priobčujemo naslednja kratka navodila, katerim bodo sledile obširnejše izpeljave važnejših poglavij. Pri tem se hočemo držati v glavnem publikacije naraščajske komisije pri Č. O. S., ki je izšla pod naslovom «Knjovna cvičitelů dorostu, I». Pri tem pa se hočemo seveda ozirati na morebitne naše specijelne potrebe in prikrožiti češki izvornik našim sedanjim razmeram.

V naslednjem govorimo vedno le o naraščaju, in sicer o njegovem moškem delu. Vsa navodila pa veljajo seveda tudi za ženski del naraščaja in, morda z neznatnimi izpremembami, za obojno deco. Tudi prednjaški zbori članstva bodo našli notri mnogo zlatih zrn in dragocenih navodil, ki jih bodo lahko s pridom uporabljali v svoji vadi teljski praksi. Saj vzgoja v sokolski organizaciji je in mora biti enofna za vsako starost in pol, le metoda se menja po potrebi. Tu pa naj si vsak, ki hoče z uspehom vzgajati, zapomni naslednje pravilo: Prilagodi svojo dušo in čutenje ter izdatnost vaje duševnemu stanju in telesni moči tistih, ki jih vodiš! Pri mladini moraš biti sam poskočen in skoraj razposajen, pri starih pa «starejši» in modrejši od najstarejših iz tvoje vrste. Ako se boš ravnal po tem načelu, boš vedno in povsod vodil in vzgajal pravilno in z največjim uspehom. Seveda pa ne smeš biti nikoli prisiljen!

Toda preidimo k našemu prvotnemu namenu.

Mnogo se je pisalo in govorilo o vzgoji naraščaja, toda dosedanja rezultati niso zadovoljivi, kajti pri nas je od besed do dejanj včasih precej daleč. In baš v tej naši nedelavnosti tiči glavna krivda, zakaj tako počasi napreduje vprašanje naraščaja. Ne govoriti, ne le vedno samo pisariti o vzgoji, ampak delati za mladino in z mladino!

Že dosedanja uspehi Sokolstva pri pridobivanju in vzgoji naraščaja ne dajo miru raznovrstnim našim nasprotnikom. Videč, kako rada hči mladina v sokolske telovadnice, kjer vedno najde resnično telesno in duševno osveženje ter pravo veselje do življenja, videč, kako se naša mladina vživlja v sokolsko misel in se vedno tesneje oklepa naše vsenarodne organizacije, delajo protivniki na vse kriplice, da bi pridobili našo mladino za svoje namene.

Zlasti v povojnih letih se izgublja mnogo naših dečkov v raznih političnih udruženjih, kjer se vzgajajo v mržnji do nesomišljenikov in v preziranju vsakega reda in avtoritete. Želimo, da kljub zastrupljanju zmaga v njih zdrava razsodnost in uvidevnost, da smo bratje vsi ljudje, brez razlike stanu in poklica!

Naši najstrupenejši nasprotniki so pa gotovo klerikalci. Nobeno sredstvo jim ni pregrado, da bi se sramovali poslušati se ga v svojem zavistnem sovraštvu do Sokolstva, ki bajc kot brezverska organizacija kvari moralo mladine. Ni se nam treba braniti proti njihovim očitkom, zadostuje nam zavest, da delamo nesebično za ves narod brez razlike stanu in verskega prepričanja, da svojo mladino ufriujemo, vzgajamo v nestranskarskem duhu in pripravljamo za velike naloge, ki čakajo naš narod. In v svoji mladini, ki si jo sami vzgojimo, se gotovo ne bomo zmotili!

Toda pustimo podobna razmožravanja in se ločimo prvega praktičnega vprašanja:

Kako pridobiti naraščaj?

Z osebno agitacijo v delavnici, v tovarni, v šoli, pri slučajnem srečanju na ulici. Dovolj je pripeljati dečka v telovadnico, da vidi svoje tovariše pri telovadbi, in deček je pridobil. Ako je siromašen — in mnogo je takih v naših družtvih — preskrbite mu vsaj čevlje za telovadbo.

Vajencem ovira posečanje telovadbe pogosto večerna nadaljevalna šola. Tu ne preostaja drugega, nego posvetiti se vajencem v šolskem obdobju, ob nedeljah in praznikih.

Delujmo na to, da dečki sami agitirajo med svojimi tovariši, in prepričani smo, da bodo naše telovadnice znatno oživele novih navdušenih naraščajnikov.

Iščimo stikov z obrtniki in delodajalci ter jih poučujemo o vzgoji v naših vrstah. Ako vidijo taki krogi telovadbo naraščaja na lastne oči, ako spoznajo plemenitost v obnašanju dečkov pri naših prireditvah, nas bodo radi podpirali.

Primerni letaki in brošure, ki se jih razdaja pri predavanjih in javnih telovadbah, smotreno dopolnjujejo osebno agitacijo.

Najboljše vabilo za pridobitev naraščaja pa je spretno vodstvo in v vsakem oziru skrbna briga društva za telesni in duševni napredek zaupane mu mladine.

Kako delovati za naraščaj?

Telovadba je glavno sredstvo vzgoje naše mladine. Zato moramo odločno zahtevati, naj se uvede telovadba naraščaja v vsakem sokolskem društvu in naj se poveri poklicanim rokam. Telovadba naraščaja bodi samostojna, nikdar je ne združujte s telovadbo članstva.

Da se bo mogel vodnik naraščaja posvetiti z vso dušo svojim dečkom, naj bo po možnosti oproščen vodstva vrste pri članski telovadbi.

Telovadba je torej glavni namen in sredstvo vzgoje našega naraščaja. Ako naj dobro uspeva, jo je treba poveriti rednemu prednjaku, ki bo skozi vse leto vestno skrbel za svoje gojence. Ker se vodniki naraščaja pogosto menjavajo, je delo brezuspešno. Dečki se prednjaka ne navadijo, in ko spoznajo slabe strani svojega vodnika, kmalu podležejo izkušnjam, in discipline je konec.

Vodnik naraščaja mora biti vadiatelj in obenem oče naraščaja, pri mladini mora marsikaj pustiti v nemar, kar zahteva pri članstvu. Ljubezni naraščaja si vodnik ne pridobi ne s kričanjem in ne s kaznimi, ampak z odločnim, pri tem pa tudi prijateljskim postopanjem.

Prednjak-vodnik naraščaja si mora sam izbrati sposobne vadiatelje naraščaja, ki bi ga izdatno podpirali pri njegovem plemenitem prizadevanju. — Če pa takih ni, nikar ne obupaj, brač vodnik, izberi si dobre telovadce, vpelji jih v tajnosti sokolskega sestava in sokolske vzgoje ter veruj, da ni vdanejših vadiateljev naraščaja, kakor so taki navdušeni mladeniči.

Domače tekme v telovadnici je priporočljivo prirejati zlasti v društvih, kjer je mnogo naraščaja. S tekmami gojimo v naraščaju štremljenje po izpopolnitvi v večji izvežbanosti.

Kadar nastopa naraščaj ob priliki javnih telovadb pred občinstvom, je neobhodno potrebno, da vodnik naraščaj dobro pripravi. Taka telovadba poda dokaz, da je telesna vzgoja mladine v Sokolu v rokah poklicanih in vestnih činiteljev.

Vsak prednjak ni že tudi dober vzgojitelj! Zaradi tega je izbrati za vodnika naraščaja predvsem dobre vzgojitelje — razen tega pa se morajo ti vodniki sami zavedati svojih odgovornih in težkih dolžnosti ter se v svojem sokolskem poklicu kar najtemeljiteje izpopolnjevati.

Navajajmo naraščaj na disciplino in mu razložimo njeno korist. Nikdar pa ne bodimo okrutni, ki bi s silo hoteli vzdrževati disciplino. Prijateljsko postopanje prednjaka — pomni dobro: prijateljsko in nikoli tovariško — zmore pri naraščaju več, nego neprestano jadikovanje nad nediscipliniranostjo mladine in kaznovanje dečkov.

Navajajmo naraščaj na red in plemenitost v obnašanju, govoru in dejanju, napeljujmo mladino k samostojnosti, toda ne k samolasnosti. Sami pa bodimo naraščaju vzor!

Važno vprašanje v vzgoji naraščaja, zlasti po meslih, je tudi vprašanje dijaštva. Pritožujemo se, da se inteligenca ogiblje Sokola. To je naravno, kajti nekdanj šolska prepoved in še sedaj pogosto preganjanje naših pripadnikov po šoli otopi v dijakih zmisel za naše sokolsko življenje. Kdor pa se ne oklene naše ideje že koč dijak, se je pozneje navadno nikdar ne oklene.

Danes telovadi že mnogo dijakov v našem naraščaju, to pa gotovo v svojo korist. Kajti zelo važen je v tem pogledu stik vajencev z dijaki v obliki čistega idealnega bratstva, po katerem je toliko hrepenel naš ustanovitelj Tyrš. Stik vajenca z dijakom nikdar ne ostane brez dobrih posledic za vajenca, ki mu usoda ni naklonila takih razmer, da bi se mogel posvetiti študiju. Dijak pa bo drugače gledal na delavca koč moža težkega dela, in bo znal presojeti njegovo prizadevanje za boljše žilje.

Nikdar pa ne sme vodnik razlikovati dijakov od vajencev! Kjer dela prednjak razliko, tam slabo razumeva pomen sokolske misli ter seje na ta način neslogo v društvo.

Vsako priliko naj vodnik in prednjaki naraščaja izrabijo, da se zainteresirajo tudi za zasebne razmere svojih gojencev. Na ta način bodo šele pravilno razumevali razpoloženje marsikaterega mladega trpina. Z društveno dejansko pomočjo in dostikrat samo z modrim nasvetom se lahko mnogo pomaga naraščajniku samemu, kakor tudi njegovim domačim. Ob primernih prilikah mladino po možnosti v eni ali drugi obliki obdarujte. Skrbno pa se je čuvati, da se ta materijalna društvena pomoč in obdarovanje ne izpremeni v pristranost! Tudi naj ne ve levica, kar daje desnica!

Vodnik naraščaja mora tudi skrbeti za neprestani stik z roditelji, oziroma varuhi njegovih dečkov. Že pri vpisu v naraščaj se mora vsak izkazati z dovoljenjem staršev, oziroma varuha, da soglašajo z njegovim pristopom k sokolskemu naraščaju. K raznim skupnim izprehodom in izletom naraščaja naj se povabijo tudi njihovi stariši. Ker je mladina izpostavljena povsod zapeljivim nevarnostim, naj društvo takoj poizve za pravi vzrok, ako dečka nekaj telovadnih dni zaporedoma ni bilo k telovadbi. Kazalo bi morda tudi, da bi o obisku telovadbe redno obveščali starše (varuhe). Porabi naj se kračkomalo vsaka prilika, da se vodstvo naraščaja čim bolj seznanj z roditelji naraščajnikov ter da naveže oboje čim trdnejše na sokolsko organizacijo.

Kako je skrbeti praktično za vzgojo?

Sokolstvo uporablja najboljša sredstva:

1.) **Knjižnice in čitalnice.** Sokolske knjižnice so izdatni bojevniki proti demoralizirajoči defektivni in drugi slabi literaturi. Ti roparji morale so pri nas žalibog znatno razširjeni. To je zločin na mladini in narodu, kajti kdor hoče pogubiti narod, kvari s sigurnim uspehom mladino — bodočnost naroda! In ta ničvredna šara uničuje nežni čut za resnico in lepoto, v prah tepta ideale, poveličuje grobost in sirovost, bolešno draži fantazijo. Zoper njo se je mogoče boriti samo z dobro knjigo.

Za naraščaj napravite samostojne knjižnice; če to ni mogoče, tedaj vsaj sestavite poseben seznam za naraščaj primernih knjig iz članske knjižnice, ki jo mora imeti vsako sokolsko društvo.

Kjer dopuščajo razmere, se h knjižnicam izvrstno pridružujejo čitalnice za našo mladino; v njih so na razpolago primerni časopisi za zabavo in pouk ter strokovni telovadni in sokolski spisi.

Izvrstni so tudi bralni krožki, v katerih se naraščaj navadi razmišljevati o prečitanem. S tem se da izlrebiti tisto goltavo, nekritično čitanje, kjer veruje čitatelj vse, kakor evangeliju. O prečitanem se otvori razgovor, sodba naraščajnikov se čisti, obzorje izobrazbe se veča.

2.) V zadnjem času opažamo pomnoženo delavnost na polju **sokolskih zabav**. Ako so te prireditve pod dobrim vodstvom, učinkujejo blagodejno na dečke ter so izvrstno agitačno sredstvo za javnost, ki ji kažemo, kako se zabava naša sokolska mladina.

Na sporedu take sokolske zabave so: pešje, godba, recitacije, prizori — ne cele gledališke igre — telovadna točka; proste vaje, skupine, vaje na orodju in z orodjem in podobno. Pred tem se vrši kratko, lahko umevno predavanje iz raznih panog človeškega znanja. Tudi skupno pešje naj se goji pri naraščajskih zabavah. — Najprimernejši čas za sokolske prireditve te vrste je pozimi ob nedeljskih popoldnevih.

Varujte mladino pred neplodnim politiziranjem! Z zabavami odvrčajmo naraščaj od gostilniškega življenja ter mu zabranjamo uživanje alkohola in kajenje. Sami pa mu bodimo vzor!

3.) **Nagovori pred vrsto.** Spomin na znamenite može naše organizacije in našega naroda dobro učinkuje na mlado mišljenje, ki ga povzdiguje in izobrazuje. Dobro pa vpliva tudi pripovedovanje, kaj je novega v sokolskem svetu. S tem vpeljujemo naraščaj v naše življenje, ki ga bo boljše razumeval in za čigar prerjenje in procvit bo boljše delal, nego ga morejo razumeti tisti, ki poznajo Sokole in jih presojujejo samo po njih telovadbi.

4.) **Izprehodi v naravo** s primernimi igrami, z vadbo redovnih vaj in podobnim. Za to je primerno celo leto. Tudi pozimi prirejajmo z mladino izprehode v prosto naravo. Posečajmo skupno spominske kraje, muzeje, industrijska podjetja, raz-

stave ter poučujmo svoje gojence. Posebno vzbujajmo v naraščaju ljubezen do domačih zgodovinskih spominov in s tem ljubezen do rodne grude.

5.) **Izleti.** Kdo se ne veseli trenutka, ko more pohiteli ven v prosto naravo in na vse grlo peti navdušujoče narodne in sokolske pesmi? Omogočimo svojemu naraščaju čim pogosteje in čim več užitka tega čistega veselja!

Tudi zunaj telovadnih ur pazimo na svoj naraščaj, da se obnaša res sokolsko; bodimo čim največ skupaj z dečki, bodimo jim prijatelji in razumni vzgojitelji.

Tako je resnično delo za naraščaj, delo, ki prinaša lepe uspehe. Zalibog se izvaja to delo samo v nekaterih društvih, to je tam, kjer živijo res navdušeni delavci in se naraščaju popolnoma posvečajo. Tem požrtvovalnim bračom priznavamo koristno delo — vsem ostalim pa priporočamo: manj govorjenja in več dejanja!

V društvih delajo za naraščaj običajno le posamezniki, ki jih ostali pogosto prav malo podpirajo. Združili te navdušene delavce ter jih pri vzgoji naraščaja sistematično podpirali, površneže pa privesli k plodonosnemu delu, to je namen posebnih odsekov za naraščajsko vzgojo v naši organizaciji, kajti samo s smotreno organizacijo in sistematičnim delom je mogoče poglobiti vprašanje vzgoje naraščaja.

Kako si predstavljamo to organizacijo?

1.) V društvu. Vodnik z voditelji naraščaja deluje ob dejanski pomoči prednjačkega zbora, prosvetnega odseka in upravnega odbora po zgornjih navodilih in se ravna pri tem po posebnem poslovniku za društvene odseke za naraščaj, ki ga izda savezni tehnični odbor.

2.) V župi se sestavi posebni odsek za naraščaj. Tvorijo ga zastopniki društvenih vodnikov naraščaja skupno s tehničnim odborom, prosvetnim odsekom in starešinstvom župe. Ta župni odsek nadzira vse delovanje za naraščaj v župi ter podaja redna poročila saveznemu odseku za naraščaj. Poslovník za župne odseke izda v kratkem savezni tehnični odbor.

Kjer so župe obsežne in je izvedena razdelitev v okrožja, naj se izvoli v vsakem okrožju brač, ki naj nadzira delovanje društvenih odsekov za naraščaj, vodi statistiko, obenem naj bo tudi svetovalec vodnikom naraščaja v društvih in poročevalec za župni odsek.

3. V savezu se je sestavljal v zmislu poslovnika tehničnega odbora poseben odsek za naraščaj, ki sestoji iz 6 bračov prednjakov in je pod vodstvom za to določenega člana saveznega T. O. Ta bo zbiral podatke o naraščaju celega saveza, gradivo po potrebi objavljal, glavno pa: dajal navodila za pravilno in smotreno delovanje v panogi mladinske vzgoje.

Bračje! Vsi dosedanji uspehi in neuspehi ter praktična potreba poudarjajo predvsem važnost vzgoje naraščaja. Ako se popolnoma posvetimo svojim gojencem, ako bomo delali zanje res z navdušenjem in ljubeznijo, potem prinese naše delo Sokolstvu stoteren sad. Vedno torej ponavljajmo: naraščaj — naša nada. Delajmo za naraščaj, da ne bomo varani v svojih nadah. Prepričani smo, da nam poplača naš trud naraščaj, kateremu se popolnoma posvetimo, z mnogo večjo delavnostjo v članstvu. In to nam bo zadostna nagrada.

Vzgoja naraščaja

(Priobčuj se odsek za naraščaj pri T. O. Jugoslovenskega sokolskega saveza.)

Spomladansko in poletno delovanje.

Spomladanska in poletna doba vabi vsakega, ki ima le nekoliko razumevanja za prirodne krasote, ven v prosto naravo. Ven v naravo, to bodi tudi geslo vseh, ki so se posvetili vzgoji sokolskega naraščaja. Redne telovadne ure prenesimo iz svojih telovadnic na letno telovadišče. To pa je seveda za sedaj, žalibog, mogoče le v nekaterih krajih. Kjer pa tega ni mogoče, tu naj seveda telovadi vodnik s svojimi gojenci v telovadnici ter naj jim izkuša napraviti trenutke v zaprtem prostoru čim najbolj prijetne.

Spomladanska doba je nenavadno prikladna za nagovore in poučne izprehode v naravo in na spominske kraje. Nagovorom, o katerih razpravljamo v daljšem članku natančno, naj se posveča največja pozornost, ravno tako, kakor poučnim izprehodom v naravo in na spominske kraje. Glejmo na to, da bi dečki sami premišljali o vsem, da bi tako postali samostojni v svoji sodbi in ne sprejemali vsega brez premisleka.

V poletni dobi, ko nadaljevalne šole ne ovirajo obiska telovadnice, vendar ne narašča število naraščajnikov tako, kakor bi bilo pričakovati. Nekoliko je vzrokov tega pojava. Ne zadnji od njih je privlačnost sporta in v mnogih društvih malo razumevanja za gibanje na svežem zraku. V mnogih društvih mislijo, da 3 do 4 izleti z naraščajem na leto popolnoma zadostujejo. To ni dovolj, saj ne izpolnjuje pravilno niti našega telovadnega programa, ampak so nasprotno samo preteza, s katero se ima pomiriti večš odgovornih činiteljev. In zato naj bo poletna doba posvečena igram in izletom v zvezi z zabavami v prirodi. Po tem tudi ne bo pritožb, da nam poleti odjemlje sport največje število naraščaja.

1. Nagovori pred vrsto.

Pod to besedo razumemo vedno kratke ogovore telovadcev pred ali pogosteje po skupnih vajah, govorjene v ta namen, da bi opozorili naraščajnike na kak pomembni pojav, na prireditve društva, ali da bi jih opozorili na eno ali drugo sokolsko lastnost, katere pomanjkanje pri večini smo zaznali pri telovadbi. Zato se te nagovore lahko deli na dve vrsti. In to najprej na navadne, vsakdanje nagovore, v katerih enostavno naznanjamo naraščajnikom zadeve, tikajoče se njih samih in društva, v katerem telovadijo, ter na posebne nagovore, ki jih izpregovorimo pri znamenitih priložnostih, in to najpogosteje naravnost v izobraževalni namen. Če velja o duševni vzgoji naraščaja pravilo, da se z njo ne sme ovirati telesne vzgoje, tedaj velja to še v večji meri glede nagovorov pred vrsto. Za tak nagovor je vedno dovolj časa, ko smo že izčrpali vso za listo uro določeno telovadno tvarino. Napačno bi bilo, če bi se radi nagovorov pred vrsto skrajšala telovadba.

Tak nagovor se vrši v telovadnici, to je na kraju našega neprestanega delovanja, zato je mora nositi vse karakteristične znake sokolske prireditve. Iz njega mora izžarevati, da govori tu telovadec k telovadcu, Sokol k bodočim Sokolom.

Zato bodo glavne lastnosti nagovora pred razvojem gotovo: jedrnatost, jasnost, razumljivost in določnost, ki izključuje dvome, poleg naravne plemenitosti oblike in pravilnosti jezika. Nagovorov, omenjenih v prvi skupini, morda ni treba dalje razlagati. Največkrat so to enostavna oznanila (primer: Jutri, v nedeljo priredimo izlet in t. pod.), taki nagovori gotovo ne potrebujejo priprave in se jih v mnogih društvih pridno uporablja, ne da bi se jih sploh smatralo za nagovor.

V pogledu na drugo skupino moramo opozoriti predvsem na nekačera osnovna pravila. Pri vsakem početju si moramo predočiti, kaj hočemo doseči s tem ali onim činom. To je potrebno tudi pri nagovorih. Pripovedovanja golih zgodovinskih faktov ali spominov različnih dogodkov popolnoma poljubno, tako kakor jih prinaša s seboj čas in razpoloženje samo od sebe, vendar ni mogoče že smatrati za izobraževalno delovanje. To mora izvirati direktno iz življenja naših naraščajnikov, mora izhajati iz njih oseb, in to neposredno. Pri tem ne pozabljajmo, da obstojajo za pouk o raznih pojavih in za specijelno izobrazbo drugi zavodi in društva. Pri našem izobraževalnem delu mora biti zaželjeni rezultat vedno navedena oplemenitev. Zato nikakor ni primerno za nagovor pred vrsto niti pripovedovanje zaradi pripovedovanja samega, kakor tudi ne učeno in veliko pozornosti zahtevajoče predavanje. Trejčič si je treba primerno predstaviti okoliščine, v katerih govorimo k naraščajnikom, ravno tako tudi njih duševne sposobnosti. Kadar premišljuje o nagovoru, si predstavljajte razvoj naraščajnikov v Sokolu ter se sami vživite v njih položaj. Telo je po enournem vsestranskem, napornem delu deloma utrujeno, duh pa radi čilega obtoka krvi znatno vzprožen; razpoloženje je v glavnem veselo, živo ter prevladuje hrepenenje po nadaljnjem gibanju. Ta želja se izraža na razne načine, in v takem položaju imate zavzeti svojo po-

slušalce. Dalje si predstavite svoj naraščaj po poklicu. Koliko raznih poklicev se tu pojavlja in ljudi, kar je glavno, koliko različnih stopinj izobrazbe; to pa zlasti v meslnih družtvih. Tu stoji poleg srednješolskega dijaka deček, ki je dovršil samo podeželsko Irrozrednico, poleg njega zopet učenec iz trgovine z dokončano strokovno izobrazbo in podobno. Vsem tem morate povedati nekaj zanimivega, nekaj novega, tako da bi vsi razumeli in da bi vsak mogel odnesti s seboj iz vašega nagovora nekaj koristnega. Zatorej tak nagovor ni enostavna stvar, ker naj bo res smotren, da z njim dosežemo res tisto, kar hočemo in želimo. Da ponovim:

Nagovori pred vrsto, ki so govorjeni izključno v izobraževalni namen, morajo nositi brezpogojno znak sokolskega duha; izvirati morajo iz resnične potrebe in iz življenja naših zaupancev, zavzeti morajo duše naraščajnikov in povedati morajo vsem nekaj novega. To morajo biti jedrnatii ogovori, s katerimi spodbujamo k čitljanju, premišljanju in k samoizobrazbi, vplivati moramo z njimi na tvorjenje sokolskega značaja zaupane nam mladine.

V zmislu tu označenih načel se poslužujemo nagovorov samo tedaj, kadar so res umestni. Najti moramo točko, v kateri je osredotočeno mišljenje vseh naraščajnikov, misel, ki je vsem skupna. To je gotovo telovadba. Vsakdo, najsi bo dijak, trgovski pomočnik ali rokodelc, je prišel v Sokola telovadit. Ta misel je vse pripeljala v vrsto, pred katero stojimo; ta misel mora biti torej tudi oporišče vsakega našega nagovora. Radi tega ne bomo nikdar grešili, če bo imela večina naših nagovorov svoj izvor v dogodkih, ki so se pripetili pri telovadbi ali v telovadbi sploh.

Kar se tiče oblike, mislim, da je za nagovore pred vrsto primeren nagovor brez posebnega uvoda in da je primerna oblika, ki osvaja, ki prisili k pozornosti takoj v začetku govora. (Primer: «Disciplina je neobhodno potrebna lastnost pri vsakem prizadevanju v telovadnici» ali «Naša disciplina je prostovoljna, kdor od vas noče poslušati, naj bi bil ostal doma in se ne postavil v vrste bodočih Sokolov» in temu podobno.)

Ravno tako primeren je začetek z vprašanjem, ki takoj vzbudi pozornost poslušalcev. (Primer: «Danes je 15. november. Zakaj se posebno spominjamo tega dne? Na ta dan je pred x leti umrl Jindřich Fügner. Ali veste, kdo je bil to?» ali pa čisto priprosto: «Veste kaj pomenja za nas ime Jindřich Fügner?», ali «Veste, kaj pomeni za nas 15. november leta 1865.?» i. t. p.) Tukaj ni mogoče naštetii vseh različnih načinov začetka. Iz navedenih primerov pa je razvidno, kako naj na eni strani takoj s prvimi besedami osvojimo pazljivost telovadcev, na drugi strani pa, kako naj gremo naravnost k jedru stvari. Stavki, v katerih stiliziramo nagovor, naj bodo vedno kratki, skoraj odrezani. Vsaka beseda naj ima svojo težo in naj pada točno in določno; naj bo kakor udarec na misli poslušalcev.

Izognimo se vseh fraz, napihnenih gesel in raznega vzklikanja. Visoke izraze prepustimo govornikom po poklicu, sami pa se poslužujemo priprostih, določnih izrazov. Nagovor naj ne bo daljši od petih minut. To je čas, v katerem z izjemo nekaterih posebnih primerov lahko vedno dovolj povemo. Kar se tiče načina govorjenja, mislim, da pred vrsto ni primerno čitati iz naprej pripravljenih sestavkov.

Tu stojimo nasproti svojim dečkom lice v lice, ter s pogledom obvladujemo celo vrsto. Govorili jim moramo oko v oko in iz srca k srcu. Ako nisi siguren, se nauči prav kratek nagovor na pamet, toda pazi da ti spomin ne opeša, ali da v preveliki vnemi svojega nagovora ne oddrdaš preveč hifo. Najnaravnejši in najboljši način govorjenja je seveda le, da si naprej predočimo prav natanko, o čem bomo govorili, ugotovimo točno za nagovor potrebne podatke, uredimo v duhu gradivo, sami zase nagovor nekolikokrat ponovimo ter se tako zavemo njegovih slabih strani. Potem poizkusimo, kako je postavliti poudarek in končno brez strahu stopimo pred vrsto ter brez pismene priprave, toda resnično iz duše in svojega prepričanja izrazimo s priprostimi besedami in stavki, o čemur smo premišljevali. Tak nagovor ima največji vpliv, kajti z njim podajamo samo to, kar smo sami prebavili in prečutili, ne pa brezmiselno naučeno stvar.

Poleg tega načina nagovorov rabimo pogosto drug način. Pri skupnih vajah med odmorom, ko telovadci utrujeni počivajo, vodnik kakor slučajno izhaja od njih utrujenosti ali telovadbe ter se spominja raznih dogodkov. (Primer: Pri odmoru med pohodom pri redovnih vajah se spomnimo raznih znanih izletov, pri prostih vajah vsesokolskega zleta in podobno.) Tak nagovor ima še bolj nego pri preje označenem načinu značaj prijateljskega razgovora vodnika z vsemi ostalimi ter je gotovo tako velikega pomena, da ga ni podcenjevati. Zahteva pa brezpogojno, da je brač pripovedovalec sokolski govornik, da je resnično doživel stvar, o kateri pripoveduje ter da s svojim pripovedovanjem ne zavzame mnogo časa. Radi tega poskušajte s podobnimi nagovori po enkrat v daljšem razdobju, pogosto govoriti na ta način pa mislim, da ni priporočljivo. Lahko bi se zgodilo, da bi pri skupnih vajah več govorili nego telovadili, in to bi gotovo ne bilo v korist stvari, kakor tudi to ni naš namen.

Končam s kratko ponovitvijo načel, po katerih naj se ravnamo pri nagovorih.

Ne govori pred vrsto nikoli po sili, temveč samo tedaj, kadar si razpoložen, čutiš, da bo nagovor na mestu ter si na to, kar bi povedal, docela pripravljen.

Ne govori v ta namen, da bi se z nagovorom nekako izkazoval kot govornik ali izobraževalec.

Ne opusti pa nobene prilike, ki se ti ponudi, da poudariš važnost kakršnekoli sokolske dolžnosti ali dobre lastnosti. Isto tako se spomni vseh važnih zgodovinskih dni, da poudariš zasluge naših velikih narodnih mož in dogodke, ki so odločali o usodi našega naroda.

Govori razločno, kratko in jedrnato. Ne uporabljaj fraz, govori v kratkih stavkih, da te lahko razumejo in da se v govoru ne zaletavaš. Ne bodi dolgozvezen, ter končaj poprej predno se poslušalci naveličajo poslušati.

Bodi vselej pozoren na to, da imaš pred seboj poskočno mladino, ki je dovzetna za dobro besedo, vendar pa ne more vzdrževati tiste pozornosti, kakor odrasli — radi tega sledi do konca le zanimivemu in kratkemu pripovedovanju.

Vsak nagovor naj izhaja iz neposrednih okoliščin, v tem primeru iz Sokolstva, ki naj bo vsem nagovorom temeljna in najvišja misel.

Z nagovori ne moreš dati naraščajnikom velikega znanja, temveč vzbujáš z njimi zanimanje, daješ povod za premišljevanje in daješ zdravo vzpodbudo.

2. Poučni izprehodi. Igre. Plavanje.

Važna komponenta izobraževalnega dela so poučni izprehodi, s katerimi izdatno razširjamo duševno obzorje vsakega posameznika. Oživeži poučne izprehode, bodi naloga vsakega vodnika naraščaja.

Spomladi prirejamo poučne izprehode v muzeje, v katerih je nakopičeno toliko dragocenega materiala in iz katerih nam govori naša preteklost. Sedanjost pa nam dobro objasnijo poučni izleti v industrijske zavode, v delavnice naših rokodelcev, kjer nudimo našemu naraščaju vpogled v življenje rokodelstev. To priliko porabljajmo, toda ne izrabljajmo. Prihajajo mi tu na misel poučni izprehodi v pivovarne, špiritne tovarne, vinske kleti in podobno, kjer po pregledu lastniki navadno pogostijo obiskovalce. Tu naravnost pozivljamo brate vodnike, da se pregledovanje ne zaključi nikoli s piljem.

Pri takih poučnih izprehodih je zelo važno, da peljemo, če se nam ponudi prilika, naraščajnike, zlasti pa dijake, v rokodelske delavnice. Na ta način učimo spoznavati in ceniti rokodelstvo. Prepričan sem, da bodo zlasti dijaki potem drugače gledali na priproste delavce ter po zaslugi visoko cenili delo teh mož, ki so sicer revni po imetju, toda običajno bogati po poštenosti in iskrenosti.

V svoji okolici imate gotovo tudi dovolj spominskih krajev. Zelo hvaležna naloga je, pojasniti njihov pomen in zgodovino. Peljimo torej dečke tudi na spomske kraje in na primeren način vzbudimo v njih spoštovanje do lastnega domačega kraja. Dobra razlaga je seveda neobhodno potrebna.

Posebno spomladi priporočamo poučne izprehode v naravo. Prirejajmo jih nedeljo za nedeljo, vodimo naraščaj po polju in gozdu, v najbližnji okolici in do oddaljenejših ciljev. Namen teh izprehodov je spoznavanje naravnih krasot, uživanje svežega zraka in vzdrževanje veselega razpoloženja, ki ga daje hoja na prostem. Spoznavajmo domače pokrajine. Pojmo z naraščajem, učimo ga narodnih in sokolskih pesmi; odvrčajmo mladino od petja pouličnih pesmi, katere mladim ljudem tako rade ugajajo.

Prej nego se nadejamo, se znajdemo v gozdovih. Prednjak odredi odmori. Po okrepcilu se z dečki igrjamo. Kjer je mogoče, spojimo izprehod v naravo z zabavami v prosti naravi. Približen spored takih zabav v prosti naravi naj bo naslednji: Krajši nagovor, v katerem govornik opozori na znamenitejše, kar smo videli med potjo; deklamacije pesmi, ki se nanašajo na naravo, ter kratka razlaga teh pesmi, ki naj jih izkušajo dečki sami razložiti; skupno petje; pripovedovanje spominov na prve sokolske izlete in potovanja.

Kakor poučni izprehodi, tako koristijo naši mladini tudi samostojno izvajane igre. — V nekaterih krajih prirejajo menjaje eno nedeljo igre, drugo pa poučni izprehod. Igre prinašajo užitek izdatnega gibanja, ne glede na to, da odvrčajo mladino od prevnele gojenega sporja.

Igre pa je boljše izvajati na stalnih igriščih. Zatorej je potrebno, da si jim društva pridobijo od občine ter da preskrbijo dovolj igralnega orodja.

Kjer telovadi naraščaj ob nedeljah, naj se posveti igram po redni telovadni uri; sicer dečkom ugaja za igre najbolj nedeljsko popoldne.

Pri igrah je treba razdeliti naraščaj na vrste in vrste prideliti posameznim bratom, ki imajo za igre dovolj razumevanja. Vsak prednjak naj vodi o igrah stašistični pregled, v katerem so navedene tudi že igrane igre. — Prednjak naj se za vsako uro tudi prav temeljito pripravi, da zaradi svojega neznanja ali neprestanega ponavljanja ene in iste igre ne priskuti svojim varovancem iger sploh. Ker pa mnogi prednjaki nimajo prilike spoznati razne igre, naj vadi vodnik po igrah za prihodnjo uro nove igre po posebnem sporedu, ki si ga je bil določil za celo obdobje iger. (Za spoznavanje raznih iger in njih izvajanje priporočam: Dr. Ljudevit Pivko, «Telovadne igre» v treh delih.)

Posebno pozornost mora vsak prednjak naraščaja posvečati tudi plavanju. Nujnost in potreba te vrste telesnih vaj je neoporečna, kajti plavanje je dopolnilo našega telovadnega sestava. Malo plavačev imamo med naraščajem, in od tod pogosti primeri, da utonejo nadebudni mladeniči. Že zaradi tega je neobhodno potrebno, da se zlasti naši prednjaki potrudijo, da bi postali iz naših naraščajnikov dobri plavači. Seveda je potrebno, da se poskrbi za primerno nadzorstvo pri poučevanju v plavanju in da se dečke opozori, kdaj kopanje koristi in kdaj škoduje. (Navodilo za pouk v plavanju se nahaja v «Sokolčiču» letnik 1920. in nadaljevanje v letniku 1921.)

3. Izleti.

V Tyrševem telovadnem sestavu zavzema važno mesto tudi hoja v prosti naravi. Če le površno pogledamo v zgodovino Sokolstva, vidimo da je Sokolstvo to panogo telesne vzgoje od prvega začetka do sedanjega časa zelo pridno gojilo. Temu se tudi ni čuditi, saj ima daljši pohod v prosti naravi blagodejen in nenadomestljiv vpliv na številne organe človeškega telesa in na duševno razpoloženje udeležencev. Razen tega pa nudijo pešizletje še priložnosti za gojitve nekaterih drugih telovadnih panog (tek, skok, plavanje) v obliki, ki v telovadnici ni izpeljiva. Radi tega se pri vzgoji naraščaja ne bomo izogibali pešizletov; nasprotno bomo, imajoči pred očmi prospeh svojih varovancev, mnogo gojili to zdravo telovadno panogo in to tem bolj, čim več naših naraščajnikov je rokodelcev ali tovarniških delavcev. Kar je za življenje solnce, kar je ribi voda, to je telesu gibanje na zdravem zraku — to je nepogrešljiva potreba. Ne mislimo pa, da z dvema ali tremi izleti na leto izpolnimo svoje dolžnosti. To je mnogo premalo. Naraščaj zlasti iz večjih mest gotovo potrebuje, da se vsaj enkrat na teden zunaj mesta navzije čistega zraka. Redno, vsako nedeljo prirejati pešizlete

pa je težko, mnogokrat celo nemogoče. Izkušajmo torej, da dosežemo kljub temu svoj namen na ta način, da poskrbimo za to, da se posamezne vrste naraščajnikov ali pa skupine naklonjenih si dečkov v nedeljo popoldne redno shajajo in gredo iz mesta na polje. Zadostuje, če gre od začetka nekolikokrat ta ali oni prednjak z dečki ter privede izletno delovanje v tir, dečki se potem navadijo ter potem tudi sami radi hodijo na izlete. Mnogo boljše pa je samo ob sebi umevno, da imajo vedno primerno nadzorstvo prednjakov. V gotovih primerih se z nadzorstvom poveri tudi starejši naraščajnik. Izlet vsega naraščaja pa naj ostane vedno slavnostnejši dogodek. Kljub temu pa bi se moralo prirediti skupne izlete v spomladanskih, poletnih in jesenskih mesecih vedno dvakrat, najmanj pa enkrat na mesec.

Naši izleti so zelo različni, odvisno je to od narave onega, ki jih vodi in prireja. Eno pa je danes jasno nam vsem, da sama hoja po prašni cesti in dolg odmor v vaški gostilni ne odgovarja pravemu načinu izleta sokolskega naraščaja. Popolnoma soglašam zazorom, da je za naraščaj odmor v gostilni popolnoma odveč. Izlete je mogoče vedno voditi tako, da nas ura oddiha zadene na zavarovanem kraju (v gozdu in pod.), opoldanski odmor obenem z obedom pa tudi lahko izvršimo v naravi. Potrebna jedila vzamemo seboj — nekatera društva imajo tudi vojaške kuhinje; če mogoče, vzamemo seboj manjše kuhinje ter si na licu mesta pripravimo kosilo. Kruh si kupimo mimogrede tudi v bližnji vasi, vodo za pitje in kuho si prinesemo iz bližine. V primeru neugodnega vremena je sicer nekoliko težavnejše, toda vendar je mogoče najti zavefje namesto v gostilni v bližnji šoli ali v kakem drugem večjem poslopju.

S samo hojo pa tudi še ni izčrpano vse, kar je mogoče izvesti na izletu. Najboljše se morda vidi stvar iz naslednjega primera: Sestanek in odhod kolikor mogoče zgodaj (ob pol šestih do pol sedmih zjutraj), potem dve do dve in pol ure pohoda, pol ure oddiha z malim okrepcilom, ki ga nosi vsak udeleženec s seboj — brez pijače (kvečjemu z osvežujočim sadjem); zopet dve do dve in pol ure pohoda in obed — odmor najmanj dve uri; potem igre, tekme v teku, skoku in metanju; zopet pohod dve do dve in pol ure, odmor in povratek ali razhod brez odmora. (Toliko hoje na dan je primerno le za že utrjene pešce, od začetka bodo seveda pohodi krajši in odmori daljši.) Pri odmorih pa ne lenuharimo, kajti v naravi pri delni telesni utrujenosti je otroška duša najbolj pristopna. Zlasti daljši opoldanski odmor nam nudi mnogo priložnosti, da se porazgovorimo v prijateljskem tonu o raznih predmetih. Odločno pa nimam v mislih, da bi se imelo vršiti pri takih priložnostih učeno predavanje o predmetih, ki so naraščaju tuji, temveč mislim na pogovor o Sokolu, katerega se udeležijo tudi naraščajniki, ali pa na preprosto, neučeno razlago o naravnih zakonih, ki se jih more v naravi zasledovati, dalje lahko umljivo podajanje ključa za razločevanje raznih rastlin in temu podobno, kar je mogoče razpreti vedno popolnoma neprisiljeno. Le predočimo si v svojih mislih zeleno poseko sredi gozda, na njej leži kopica dečkov, katerim razlaga njihov vodnik o večnem zakonu razvoja, ki ga je Tyrš toliko poudarjal. Ali si je mogoče predstaviti bolj učinkovito in čistejšo sličico? In ko dečki še zapoje ter se veselo poigrava, morebiti tudi okopljejo v bližnji reki, imamo pred seboj popolno sliko pravilne sokolske vzgoje, brez primesi tujega romantizma in militarizma.

Pri izletih moramo kar najstrožje paziti na disciplino pri nastopanju in pohodu. Iz pohodne tvorbe ne sme nastati neredno krčelo. Ne bojmo se niti dežja, niti vetra, kajti tudi ob slabem vremenu krepili telo je naša naloga.

Pred izletom raztolmačimo dečkom izletov namen in spored. Opozorimo jih, kakšna naj bo izletna obleka in kakšno obuvalo je najprikladnejše; priporočimo jim, kaj naj vzamejo seboj za okrepcilo. Med potom pa ne pozabljajmo opozoriti na krajevne lepote. Učimo naraščajnike, da sami iščejo in tudi vidijo krasote, skušajmo v njih vzbuditi ljubezen do narave in do bivanja v njej. Tudi ne bo škodovalo, če jim pokažemo na zemljevidu poč in potem pri odmoru z naraščajniki po zemljevidu točno določimo mesto, kjer se nahajamo. — Nikdar pa ne trpimo trganja cvetov in nabiranja cvetlic. Razlagajmo zopet in zopet o lepoti, ki se uničuje s trganjem cvetov. Učimo naraščajnike spoštovati rastline kakor žive stvore in vse žive stvore zopet kakor samega sebe.

Odveč bi bilo govoriti dalje o tem; kdor je bil enkrat z naraščajniki na sokolskem izletu, kdor je dečke res vzljudil, ta bo vedno hodil z njimi; ta se bo po-

trudil, da poživi sokolsko vzgojo z bivanjem v prosli naravi ter da pospeši izletništvo tako, da postanejo izleti vsem našim dečkom nepogrešljiva zahteva. S tem napravimo izdaten korak k ozdravljenju bodočega pokolenja za katero skrbeti je naša naloga.

Končno naj še omenim večdnevne izlete ali tako zvana potovanja po domovini. To je potovanje (večinoma peš) širom domače dežele pod spretnim in vestnim vodstvom izkušenega prednjaka ter po točno napravljenem načrtu. Vsak večer se lahko «gostuje» s posebnim telovadnim nastopom pri kakem sokolskem društvu, ki preskrbi izletnikom tudi primerno prenočišče. Tak potovanja so izvedljiva le v manjših skupinah (ena vrsta telovadcev) ter zahtevajo za dalj časa značajše utrjenosti, dobre opreme in seveda tudi več gmočnih sredstev. Vsekakor pa so tri- do štiridnevna potovanja izvedljiva tudi z manjšimi stroški (prehrano si vzame vsak večinoma s seboj) in prinašajo udeležencem neprecenljive koristi na telesu in na duhu. Radi tega tudi to vrsto izletov, zlasti v poletnem času, kar najtopleje priporočamo.

IZ ŽUP IN DRUŠTEV

Sokolska župa Banja Luka.

Соколка жупа у Бањој Луци одржала је своју IV. редовну главну скупштину 4. марта о. г. у Бањој Луци. Скупштину је отворио старешина брат др. Стево Мољевић изручивши присутнима поздрав Југословенског соколског савеза из Љубљане. После тога поднели су поједини функционери своје извештаје из којих се видео знатан напредак жупе у прошлој години у сваком погледу. — У жупи је учлањено ових 13 друштава: Бања Лука, Приједор, Прњавор, Б. Дубица, Б. Градишка, Б. Нови, Костајница, Двор, Теслић, Бихаћ, Кључ, Кореница и Б. Кобаш са 1067 чланова и 817 нараштаја и деце. (Два друштва нису послала извештаја на ови бројеви не одговарају правом стању). Нека су друштва у току прошле године врло добро напредовала, међу њима приједорско, које се толико развило, да данас врло мало заостаје за бањалучким, које је најјаче у жупи. Исто тако жупска музика, која се састоји од 25 већином млађих чланова, лепо напредује. — У току прошле године осим жупског слета у Бањој Луци и суделовања на свесоколском слету у Љубљани, одржано је 14 јавних вежби, 13 академија и забава и 7 излета. — Након подишених извештаја изабран је следећи одбор: старешина брат др. Стево Мољевић (Бања Лука), I. заменик старешине брат Лазо Марковић (Прњавор), II. заменик бр. Перо Радетић (Приједор), начелник бр. Јосип Мрзљак (Бања Лука), I. заменик начелника бр. Урош Стефановић (Бања Лука), II. заменик бр. Миливој Милетић (Приједор), тајник брат Милан Пухало (Бања Лука), записничар бр. Владо Војводић (Бања Лука), благајник бр. Рудолф Цисарж (Бања Лука), начелник просветног одељења брат Љубомир Опачић (Бања Лука); одборници браћа: Миленко Цикота, заменик му Милан Ђумић (Б. Дубица), др. Глишо Тадић, заменик му Антон Лисјак (Костајница), Драго Дрча заменик му Драго Шарић (Б. Нови), др. Јово Кујунџић, заменик му Лука Бралић (Б. Градишка), Јово Вуковић, заменик му Драгутин Остојић (Приједор), Хасан Шолц, заменик му сестра Милена Грубор (Двор), Ђорђе Вугарски, заменик му Дана Гаћеша (Прњавор), Миливој Медич, заменик му Петар Бекић (Б. Кобаш), Мића Баслаћ, заменик му Рудолф Канте (Бања Лука), Лука Опачин, заменик му Омер Хоџић (Бихаћ), Д. Млађеновић, заменик му Милан Мијић (Кључ), Хуго Сахер, заменик му Јаков Петковић (Теслић); ревизори браћа: Драго Чермак и Богдан Мишковић (Бања Лука). — Затим је закључено, да се одржи III. жупски слет у Приједору. На слету се имају одржати утакмице чланова, чланица и нараштаја. Пре жупског слета одржаће се велика јавна вежба у Костајници. — На савезној скупштини у Београду 25. о. м. заступаће жупу браћа др. Стево Мољевић и Миливој Милетић. — Ради што боље организације друштва и жупе имају у току године чланови техничког одбора обични сва друштва, провести ревизију и дати потребне упуте у раду. — Надаље се има одржати жупски предвачки течај у Бањој Луци, а друштва морају сваке године одржавати утакмице.

Sokolska župa Celje.

Sokolsko društvo v Celju posveča letošnje leto zvesto zaključkom savezne skupščine v Zagrebu svoje delo notranji organizaciji. Pod vodstvom brata doktorja Štempiharja se je ustanovila idejna šola, ki se vrši vsako soboto zvečer. Obravnava se snov, ki pride v poštev pri izpitu o priliki letošnje župne tekme. Obisk je zlasti od strani izvršujočega članstva dovoljen. Društvo si je omislilo evidenčne liste, ki vsebujejo razen osebnih tudi vse podatke o delovanju posameznih članov v Sokolstvu od vstopa do zadnjih dni. Na podlagi teh evidenčnih listov se je sestavila nova, obsežna članska knjiga, vsebujoča najvažnejše podatke. — Polagoma se je jelo s čiščenjem vrst, to je one mladine, ki se brez vzroka odteguje delu v telovadnici. Društvo je radi tega nekaj članstva izgubilo, toda čim dalje bolj prihaja spoznanje, da so nam bili ti le v škodo. — V natrpano polnem gledališču je imelo društvo 12. maja javni telovadni nastop. Ker za opis takih prireditev tukaj ni prostora, bodi omenjeno le toliko, da je uspeh prireditve tako bratu načelniku Jerinu kakor vsem vadiateljicam in vadiateljem, ki so se trudili s pripravami, prinesel najlepše zadoščenje. Posebno pozornost občinstva je vzbujala točka: Ena ura v telovadnici, kakor tudi igra: Konjički, vzorna vrsta na bradlji in vaje s snežnimi žogicami.

Sokolska župa Kranj.

Zlet Gorenjske sokolske župe v Radovljici dne 1. julija 1923. Letos je praznovalo gorenjsko Sokolstvo svoj letni praznik v Radovljici. Ze na predvečer zleta se je prijazno mestece okrasilo, da dostojno sprejme sokolske čete. Raz Sokolski dom in mnogo drugih poslopj so veselo plapolale zastave. Po prihodu večernih vlakov se je vršila seja sodnikov, samih izkušanih bratov, ki večinoma delujejo v telovadnici že od ustanovitve Gorenjske sokolske župe. Seji je predsedoval župni načelnik brat Ažman. Sodniki so se po seji razšli z zadovoljstvom in upanjem v srca, kajti pri župnem zletu, ki se je vršil pred 10 leti tudi v Radovljici, smo imeli le 7 tekmovalcev in pri prošlih vajah je nastopilo le 32 telovadcev iz vse Gorenjske, sedaj imamo pa samo za tekmo v nižjem oddelku priglašanih 32 telovadcev novincev. Naslednjega dne so bili bratje tekmovalci zbrani pred Sokolskim domom že mnogo pred določeno uro. Točno ob 6. uri je tekma pričela in je trajala do 10. ure, nakar so odšli bratje k sprejemu zunanjih gostov. Po prihodu vlakov se je razvil impozanten sprevod ter odšel skozi mesto, navdušeno pozdravljen po mnogobrojem občinstvu. V sprevodu je bilo 132 članov v kroju in 98 članic. Z balkona Sokolskega doma je nato pozdravil zbrane Sokole in občinstvo brat dr. Semrov, župni starosta ter povdarjal pomen našega sokolskega praznika. Prišli smo, je dejal, da položimo javno račun o našem delu, da črpamo novih moči za bodočnost, da nam bo mogoče razširili Sokolstvo do zadnje kočice, da obračunamo z zajedalci in razdiralci naše edinstvene domovine, da povemo, da bomo, ako treba, tudi s pestjo branili to svojo svelinjo. Govor brata staroste je bil sprejet z navdušenim odobravanjem. Brat Engelbert Gangl je pozdravil vse zbrane v imenu Jugosl. sokolskega saveza, poudarjajoč, da je Gorenjska župa v delu in izpolnjevanju dolžnosti med prvimi v savezu, in želel, da si župa ohrani to častno mesto tudi v bodoče. Brat Špicar je pozdravil Sokolstvo in goste v imenu radovljiškega Sokola. Ni vas pozdravil, je dejal med drugim, zastopnik občine, zatorej veste, v kakšnem ozračju se nahajamo. Toda Sokol bo tudi v Radovljici s krepkim delom razgnal vse, kar se boji jasnega dneva, svobode in resnice. Po govorih je godba zaigrala državno himno. Nato so sledile izkušnje za popoldanski nastop. Pri popoldanski javni telovadbi je nastopilo z župnimi prostimi vajami 132 telovadcev, in sicer še dosti povoljno. Vaje so lepe in ne pretežke, toda zdi se mi, da v njih ni dovolj raznovrstnosti; preveč so podobne druga drugi in preveč se ponavljajo posamezni gibi in položaji. Isto velja glede vaj članic, katere je prav dobro izvajalo 98 sester. 16 članov in 16 članic iz Kranja je dobro nastopilo z Murnikovimi jubilejnimi vajami. Pri telovadbi na orodju je nastopilo 10 vrst, med temi 2 vzorni. Tudi tu se je pokazal lep napredek, toda videlo se je, da prevladuje drog in bradlja. To je bilo spoznati tudi pri tekmih, kjer so bili najslabši rezultati doseženi na konju na šir in pri plezanju. Bratje naj se torej več vežbajo v zanemarjenih panogah! Javna telovadba se je zaključila s skupinami, katere je izvajalo 22 članov z Jesenic in 5 članov z Bleda. Te skupine na 4 skupaj zloženih, katere je sestavil brat Buh,

jeseniški načelnik, so bile za nas nekaj povsem novega in so dale vsej telovadbi sliko različnosti in pestrosti. Po telovadbi so prikorakali na telovadišče vsi telovadci in telovadke, nakar je po kratkem, vzpodbujevalnem nagovoru brata dr. Obersnela z Jesenic, brat načelnik razdelil v lanjski tekmi na vesokolskem zletu priborjene lipove vence, in sicer vrstam iz Kranja, Jesenic in Radovljice. Končno si oglejmo še rezultate letošnje tekme. Tekmovali sta 2 vrsti in 7 posameznikov v srednjem oddelku, 7 vrst in 5 posameznikov v nižjem oddelku. Pri tekmi članic sta tekmovali 2 vrsti in 3 posameznice. Vrste so dosegle sledeče uspehe: člani: srednji oddelek: I. mesto, vrsta Kranj, 544 točk; II. mesto, vrsta Radovljica, 443 točk; nižji oddelek: I. mesto, vrsta Žiri, 450 točk; II. mesto, vrsta Kranj, 419,5 točk; III. mesto, vrsta Bled, 407 točk; IV. mesto, vrsta Jesenice, 391,5 točk; V. mesto, vrsta Radovljica, 384,5 točk; VI. mesto, vrsta Kranj, 315 točk; VII. mesto, vrsta Mojstrana, 306 točk. Članice: I. mesto, vrsta Radovljica, 345 točk; II. mesto, vrsta Škofja Loka, 332 točk. Od posameznikov so bili pri članicah najboljši: v srednjem oddelku: brat Milan Košnik (Kranj), 86 točk; brat Milan Tavčar (Kranj), 81,5 točk; brat Bole Kušar (Kranj), 79,5 točk; pri nižjem oddelku: brat Alojzij Poljanšek (Žiri), 86 točk; brat Slavko Repe (Bled), 82 točk; brat Rudolf Bačnar (Žiri), 81 točk; pri članicah: sestra Neta Ambrožič (Škofja Loka), 59,5 točk; sestra Vera Vengar (Radovljica), 52 točk; sestra Lojzka Mlakar (Radovljica), 50,5 točk.

Sokolska župa Ljubljana I.

Župa Ljubljana I. Izza zadnje župne glavne skupščine se je župno delovanje znatno okrepilo. Ni bila sicer v naši župi nikoli navada, obveščati širšo sokolsko javnost o raznih notranjih župnih ukrepih, ker se je vedno polagalo v vsem župnem delovanju največjo važnost na notranje delovanje društev, na enočno smer tega delovanja, na enočno izvedbo župnih določil in navodil. Vendar pa smatramo, da je potrebno, da tudi o delovanju naše številčno najmočnejše jugoslovenske sokolske župe kaj izve ostalo članstvo. — Prva in zelo važna naloga je dovršena: razdelitev župe v okrožja. Ako pomislimo, da broji župa 27, povečini srednje krepkih društev in je njen teritorij za tukajšnje razmere zelo velik, potem je potreba po decentralizaciji podrobnega dela utemeljena. Župno starešinstvo in tehnični odbor naj župo vodita v glavnih smernicah, stvar okrožij pa je, da pravilno izvedbo nadzirajo po društvih in odsekih, upoštevajoč pri tem vse lokalne razmere društev, pročež tam pomoč z nasveti in tudi dejanski, kjer je potrebno, bodreč tam, kjer je sicer dobra sokolska družina, toda preveč površna v izvrševanju sokolske naloge. Župni odbor je odobril za okrožja poseben poslovnik, ki predvideva delitev v okrožja ne le po tehnično-prosvetni strani — temveč tudi upravno. Vsako okrožje imej svoj odbor z odgovornimi funkcionarji ter deluj kot nekaka župna ekspozitura. Župa se deli v dvoje ljubljanskih okrožij, dalje v obmejno, posavsko in ribniško okrožje. Kolikor so pokazali prvi meseci samostojnega delovanja okrožij, se je ta način okrožne organizacije dobro obnesel. — Vse manjše zadeve lokalnega značaja rešujejo okrožja prav vestno in točno tako, da se pri župni upravi dobro čuti olajšava od raznih malenkosti ter je na razpolago mnogo več časa in energije za drugo, važnejše organizatorično, prosvetno in globlje tehnično delo. — Župa je priredila v zmislu saveznih določil župni prednjački tečaj, ki je bil obiskan zelo povoljno in je prinesel župi zopetno precejšnje povečanje prednjaških vrst. Danes je v župi vsako društvo razen dveh v tem položaju, da ima vsaj enega dobro pripravljenega absolventa župnih prednjačkih tečajev. — Veliko važnost polaga naša župa na to, da so župni odborniki in člani TO. popolnoma točno poučeni o položaju po društvih in da nasprotno društva tudi točno poročajo vsaki mesec o delovanju, o ovirah, ki jih morajo premagati itd. Sliki župe z društvii in po ustanovitvi okrožij s poslednjimi so kar najbolj živahni ter imajo za posledico zaupanje v župno vodstvo, kar zelo mnogo konsolidira župno organizacijo. Na podlagi tega medsebojnega bratskega spoznavanja in zaupanja se vrši vse delo. — Sokolsko društvo Ljubljana I, ki ima v Ljubljani na trgu Tabor svoje veliko letno vežbališče, je letos v težkem položaju. Pogodba, na katere podlaga je društvo kupilo od mesta trg Tabor, silí to zelo marljivo in vodilno župno društvo k stavbi telovadnice. Kolikor smo poizvedeli, je nameravalo društvo zgraditi v poznejši dobi poleg telovadnice in drugih društveni svrhi služečih prostorov tudi moderno urejeno javno kopališče. Sedaj

seveda tega ne more ker ni za to zadosti sredstev. Tada zgradila se bo solidna telovadnica po najboljših načrtih, osnovanih na dolgoletnih izkušnjah. Trg Tabor bo stavba samo krasila. — **Novo sokolsko društvo Unec** se je ustanovilo dne 15. julija na skrajni jugoslovanski meji proti Italiji v bližini Rakeka. Ustanovna glavna skupščina je pokazala, da se polagoma, ampak vedno bolj in bolj ukoreninja prava jugoslovenska misel tudi med našim priprostim narodom, kar je osobito na meji velikanskega pomena. — **Okrožni zlet 1923.** I. ljubljansko okrožje je imelo svoj zlet 15. junija v Štepanji vasi, ki je srednje dobro izpadel ter je prinesel osobito v okoliška društva mnogo svežega duha in novih moči. — II. ljubljansko okrožje bo imelo svoj zlet v Št. Vidu dne 12. avgusta. Obmejno okrožje ima svoj zlet 26. avgusta v Planini, ribniško pa 15. avgusta v Ribnici, združen z okrožno tekmo vsega naraščaja. Š v.

Sokolska župa Maribor.

Sokol u Varaždinu. God. 1877. — g. 1923. Sokolsko društvo u Varaždinu slavi na dane 7.—9. septembra 1923. dvadesetgodišnjicu svoga opstanka. Već je lani ovaj rijetki sokolski događaj imao da bude proslavljen, no radi nesredjenih političkih prilika u Varaždinu pa razkola u Sokolu povodom osnivanja separatističkih t. zv. «Hrvatskih Sokola» odgodjena bje proslava na ovu godinu. Islom prilikom održat će se u Varaždinu i VI. slet mariborske sokolske župe. — Već je zarana, prije punih 45 godina zahvalila u Varaždinu korijen sokolska ideja. Taj stari hrvatski grad jedan je od ponajprih gradova u čitavome Slavenstvu, u kom se počela širiti ideja Sokolstva. G. 1877. već je «Varaždinski Sokol» počeo da djeluje, a već sljedeće godine t. j. g. 1878. na javnoj vježbi «Hrvatskog Sokola» u Zagrebu njegov podstarosta Sekovanić dobiva kod natjecanja nagradu. Ti stari varaždinski Sokolovi imaše za ono vrijeme, za razliku od svih ostalih, modru košulju, pa tek nakon ove javne vježbe u Zagrebu, videći ostale Sokolove sa crvenom košuljom — poprimiše i oni jedinstvenu sokolsku uniformu za hrvatske Sokolove. Do g. 1883. djelovalo je ovo jedno od ponajstarijih sokolskih društava te iste godine već imalo oko 200 članova. — Prvim starostom «Varaždinskog Sokola» bio je varaždinski sudb. vijećnik sada pok. Pump, koji je 7 godina stajao na čelu društva. Poslije toga prestalo je djelovanje ovog društva, no oko g. 1890. opeć se začne gibanje u patriotskim slojevima građanstva te se oni ozbiljno spremahu, da obnove djelovanje društva. Spremiše već nekoliko puta pravila, no vazda se sa formalnim ponovnim ustrojenjem zatezalo radi ondašnjih nesredjenih političkih prilika, kad su Khuen i varaždinski vel. župan Rubido priskivali sve, što god bje i malo narodno. No godine se 1891. energično spremiše neki Varaždinci pod vodstvom dr. Magdića te bude društvo osnovano pod novim nazivom «Hrvatski Sokol» i g. 1902. odpočne isto sa djelovanjem. Društvu su se kroz čitavo ovo vrijeme sa strane vlasti pravile silne neprilike, no varaždinski je Sokol vazda hrabro izdržao u borbi, i ako nejednakoj. Za vrijeme rata bilo je djelovanje društva opeć obustavljeno, začasni starosta, starosta, neki odbornici i mnogi članovi proglašeni političkim sumnjivcima, a neki odoše na front sa onim glasovitim «p. v.» Sokolana bje pretvornea u kasarnu, sprave razbacane, uništene i oštećene, a imovina društva rasuta na sve strane! No kraj svih tih neprilika sa strane tuđinske vlasti Sokol je varaždinski izdržao i ovu borbu, pa je doba Prevrata i oslobodjenja dočekao spreman i odlučan. «Narodno Vijeće» sastavljeno bje većim djelom od članova Sokola, koji su u Varaždinu i okolici te po Zagorju za Prevrata igrali vidnu i važnu ulogu. — Odmah poslije oslobodjenja pošao je Sokol na intenzivan rad, no u sokolske se redove brzo počela uvlačiti politika, a separatistički elementi, kojima nije bilo do sokolske ideje, već do raspirivanja plemenske mržnje, otpočeše zaplotnjačkim i zakulisnim radom, dok 2. aprila 1922. ne zaskočiše sve prave Sokole načinivši u društvu raskol te ocijepivši se od njih ustrojiše «Hrvatski Sokol». Odniješe «Sokolskom društvu» imovinu, većim djelom sprave, barjak, no najdragocenije, a to je bogati arhiv — ostade u sokolskim rukama. — I taj udarac hrabro izdrža varaždinski Sokol. Njegova snaga nije klonula — što više, taj momenat, samo jo još više razbudio otpornu njegovu snagu i svijest da mora da kreće napred i samo napred! — I zbilja društvo je već toliko napredovalo, kraj svih poteškoća, koje su mu na svakom koraku stavljene i sa strane vlasti, a i sa strane izvjesnog dela varaždinskog građanstva, pa već može ove godine da provede organizaciju

župskog sleća a i proslavili svoju dvadesetgodišnjicu! — Varaždinsko «Sokolsko društvo» nakon raskola, koji je u Sokolstvu u Hrvatskoj nastao, danas je najstarije sokolsko društvo u Hrvatskoj, a jedno od ponajstarijih sokolskih društava u Jugoslaviji. — Našem starom sokolskom bratu varaždinskom Sokolu čestitamo njegovu slavu, rijetku i častnu, sa poklikom svoj njegovoj braći i sestrama: «Bilo Vam sretno» i sokolski «Zdravo!»

Sokolska župa Mostar.

Sokolsko društvo u Mostaru. Revni član naraštaja brać Nikola R. Banić, djak trećeg razreda gimnazije, umro je dne 16. juna o. g. nakon kratke i teške bolesti. Laka mu zemlja!

Sokolska župa Rijeka.

Sokolska župa «Rijeka» na Sušaku naredila je svima svojim društvima, da 30. aprila o. g., na dan obljetnice mučenika Zrinjskog-Frankopana održe predavanja u potpuno sokolskom duhu, pristupačna čitavom građanstvu, u počast naših velikana Zrinjskog i Frankopana. — Društva su ovome pristupila, u koliko nisu bila sprečena opravdanim razlozima, izuzev društva, u kojima i nema pravog sokolskog života, i koja će se morati, ako neće biti moguće poslati ih na onaj nivo, kojeg Sokolstvo zahteva i traži, potpuno likvidirati. — Sokolska društva u Baški, Dragi, Krasici i Krku održala su proslave Zrinjskog-Frankopana sa predavanjima, sokolsko društvo u Gospiću održalo je dne 29. maja telovežbenu akademiju, a dne 30. maja svečanu proslavu sa predavanjem, sokolsko društvo u Kastvu održalo je jednu proslavu za školsku mladež, a drugu sa predavanjem i ostalim bogatim programom za članstvo i građanstvo, sokolsko društvo Sušaka-Rijeka akademiju naraštaja skopčanu sa proslavom Zrinjskog-Frankopana. — Sve su priredbe vrlo lepo uspele i bile dobro posećene.

Sokolska župa Sarajevo.

Соколко друштво у Новом Сарајеву. Сарајевска соколска жупа, која је иначе бројем друштава једна од најмањих жупа у савезу, појачала се ових дана са новооснованим друштвом у Новом Сарајеву. Идеја оснивања соколског друштва у Новом Сарајеву потекла је с тога разлога, што је вежбаона сарајевског соколског друштва сувише далеко, да би могли редовно полазити сви они из Новог Сарајева, који могу да вежбају и желе да ступе у соколске редове. У суботу 7. о. м. приведена је у дело идеја оснивања новог соколског друштва. Тога дана састао се у згради гл. железничке станице леп број омладинаца и виђенијих лица из Новог Сарајева и у присутности позваних Др. Богдана Видовића, начелника сарајевске соколске жупе, др. Срећка Перишића, старосте сарајевског соколског друштва, Алексе Старчевића, тајника соколске жупе и Милана Мајсторовића, вође мушког подмладака — једногласно донели закључак о оснивању соколског друштва у Новом Сарајеву. На том састанку усвојена су јединствена соколска правила и изабран је одбор у који су ушла ова браћа: старешина: Ибрахим Хаџиomerовић; зам. старешине: Милутин Гаковић; начелник: Игњат Хенгстер; зам. начелника: Алекса Старчевић; тајник: Антон Феџи; благајник: Митар Старовић; председник просветног одсека: Мирко Вулетић; одборници: др. Јиндрих Чихак, Мирослав Нагел, Душан Бабић, Мићо Јанковић, Бошко Попара; заменици: Ђорђе Наерловић, Војислав Бановић, Милош Шошић. Новоосновано соколско друштво има све услове за агилан и снажан соколски рад. Познавајућ одушевљење и ревност омладинаца у Новом Сарајеву сви су изгледи да ће сарајевска соколска жупа у најскорије време добити у новооснованом друштву јак и сигуран ослонац.

Sokolska župa Split.

Sokolsko društvo u Vranjcu (župa Split). Dne 8. julija 1923. navršit će naš brać Josip Benzon, tajnik vranjičkog Sokola 25 godina neprekidnog i marljivog rada na polju Sokolstva. Poletan i mlad, ne navršivši 18 godina života, stupio je u redove splitskog Sokola dne 8. julija 1898. god., u kojem ostade sve do

godine 1902. Suvišno je isticati ondašnje prilike, u kojima se je nalazio Sokol, osobito splitski. Iste godine 1902. brać Benzon se preseli u Šibenik, te odmah stupi u redove tamošnjeg Sokola i ostade sve do 1908. Povrativši se u svoj rodjeni Vranjic stao je širiti ideju sokolstva i neumorno raditi oko osnivanja sokolskog društva. Udarivši odmah na skroz nepremostive zapreke ondašnjeg austrijskog policijskog režima, ne klone duhom i već nakon nekoliko mjeseca osnuje sokolsko društvo, kojemu i danas služi kao tajnik. Brać Josip Benzon za dugih 25 godina neumorno i samopregorno i nesebično radi na polju Sokolstva, ne za slavu i čast, već jedino za veliku sokolsku ideju bratstva i jedinstva. On je jedan od prvih u ovome mjestu, koji se je posvetio ideji Sokolstva i za koju je sve svoje sile materijalne i moralne uložio. Njegov je sokolski rad poznat veoma dobro svim sokolskim društvima u okolici, kao Sokola uvijek skromna i radišna, koji ne traži slave ni pohvale. Ovo društvo ne može a da u dane kad navršuje svoju 25godišnjicu nama svima miloga rada ne iznese u javnost ovo par redaka, sa željom, da naš brać Benzon proslavi još i 50godišnjicu u krilu ovog društva i cijelog Sokolstva, za koje je uvijek bio spreman sve žrtvovati, a koje mu i ovom prigodom ostaje zahvalno.

Sokolska župa Tuzla.

IV. sleć sokolske župe tuzlanske u Bos. Samcu dne 24. juna 1923. Uoči sleća Bos. Samac osvanuo je u svečanom izgledu i raspoloženju. Vežbalište je ukrašeno, kuće su skičene i državnim i narodnim trobojkama. — U 11 časova dolazi «Jug Bogdan», ladja, koja dovodi iz Broda prve goste, dočekana od školske dece, Sokola i mase naroda burnim oduševljenjem. U 12. krenula je povorka Sokola sa pristaništa u grad na čelu sa vojnom muzikom, kroz špalir mestnih Sokola, dece i građanstva. U toj povorci su bili zastupani Sokoli iz Tuzle, Gračanice, Biljanića, Maglaja, Doboja i Dervente i izaslanici zagrebačkog Sokola. U isto vreme stigli su i Sokoli iz Gradačca kolima. U 17 čas. stiгоше terefnim automobilima Sokoli sa Kuke i jedan deo Sokola iz Brčkog kolima. U 21 čas otkočio je pred Grand Hotelom koncert vojne muzike. Pevačka sekcija mesnog Sokola pod horovodjstvom učitelja Imbronjeva otkoćevala je dobro uvežbanu pesmu Biničkoga «Divna noć». Brać Dušan Bogunović, izaslanik zagrebačkog Sokola, održao je ovde dobro uspeo predavanje o Sokolstvu. Kasno u večer stiгоше još izaslanici beogradskog Sokola i Sokoli iz Bijeljine i iz Slavenskog Samca. Dne 24. juna u ranu zoru stigao je motornim brodićem drugi deo Sokola iz Brčkog sa vojnicima pontonerima. Za njima su na kolima stizali seoski Sokoli iz obližnjih mesta: Novoga grada, Donje Dubice, Crkvine, Miloševca, Slatine, Brvnika, Kostajnice i Lipca. U 9 časova stiгоше izaslanici Sokola Djakovačkog. Još od ranog jutra slizao je narod iz okoline, predvodjen svojim sveštenicima i učiteljima, u dugim povorkama na kolima. Od 6 do 10 časova ujutro vršila su se sokolska natecanja na sportskom vežbalištu. U 11 časova krenula se kroz grad povorka, koju je predvodio barjaktar na konju sa državnom zastavom u ruci uz prašnju još četvorice sokolskih konjanika, za njima vojna muzika, onda stara, davno razvijena zastava brčanskog Sokola, starešinstvo sokolske župe tuzlanske sa izaslanicima zagrebačkog i beogradskog Sokola, beogradski Sokolići mališani, čela Sokola u svečanoj odori, čela vojnika Sokola, masa seoskih Sokola u narodnoj nošnji, redovi članova i članica u vežbaćem odelu, muški i ženski naraštaj i dugi redovi vesele i ponosne dece-uzdanice naše. Narod je oduševljeno pozdravljao Sokole i neprestano klicao kralju, otađzbini, vojsci i Sokolstvu. Posle ophoda cela se povorka svrstala na trgu. Starešina župe brać Branko Stahić uzeo je reč, da ispred Sokola pozdravi kralja, vojku, domaćine i goste. Govorili su još: sreski načelnik iz Gradačca, g. Milan Popović, g. pukovnik Stajić u ime vojske, predsednik opštine u ime Samčana, brać Pera Lazarević u ime beogradskog Sokola i brać dr. Mrvoš u ime zagrebačkog Sokola. Nato je povorka krenula vežbalištu, gde su Sokoli prodefilirali ispred stare zastave brčanskog Sokola, što je opet izazvalo buru oduševljenja. U 4 časova vežbalište je bilo prepuno. Vežbe su počele tačno u određeno vreme. Članovi a posle njih članice izvodili su proste vežbe na opće zadovoljstvo. Seoski Sokoli izveli su svoje proste vežbe neobično dobro. Svi su visoko cenili njihovu požrtvovnost, jer i ako su im kuće po selima raštrkane, Soko ih je okupio na jedno mesto na bratski rad. Sledile su vežbe muške dece sa zastavama i ženske dece sa malenim obručevima. Veliki interes pobudile su kod gledalaca vežbe na spravama. Vojnici

tuzlanskog garnizona istupili su svojim vežbama za puškama. Muški i ženski naraštaj — njih 137 — odvežbao je uz burno odobravanje svoju zajedničku vežbu. 15 članova beogradskog naraštaja izvodilo je vrlo okretno razne piramide. Vežbe članica tuzlanskog Sokola s obručevima pobudiše senzaciju. Nastupili su i vojnici brčanskog garnizona svojom vežbom sa puškama. U svemu je vežbalo 600 Sokola, Sokolica, vojnika, naraštaja i dece. Vežbe su izvodjene uz pratnju vojne muzike. G. kapelnik Čermak zaslužuje za svoj trud svako priznanje. Posle programa muzika je završavala kolo — i to veliko kolo oduševljenih Sokola i građanstva, trajalo je i sutradan do same zore. Gradska je opština u spomen sleta u čast gostiju priredila na večer banfete. I ako je bio sleski program skoro preopširan za jedan dan, ipak je upotrebljeno vreme i za sednice tehničkog odbora, prosvetno-kulturne sekcije i upravnog odbora župe. Slet je dao novi polet župi. Na sednicama je izbijala vruća želja, da se u budućem radu u svima pravcima istupi još snažnije. I ako su sletovi skopčani sa velikim materijalnim žrtvama, ipak je zaključeno, da će se do godine održati V. župski slet u Bijeljini.

Sokolska župa Veliki Bečkerek.

Банатска жупа. Просветни одбор Сокола у Вршцу биран је овако: Анте Тодић, председник; Милан Пантић, тајник; Јованка Миленковић, књижничарка; Миливој Тосић, зборовођа; Невена Богдановић, Добрила Чампаревић, Лазар Поповић, Лазар Јекић и Миленко Јефтић, одборници. — **Споменица слета** одржаног у Вршцу изашла је из штампе. Поред обичног градива има географску карту банатске жупе и тридесет слика. Цена по комаду 20 Дин, поузећем 24 Дин. Јефтиније је повад унапред послати. Молимо сва соколска друштва да поруче по један примерак за своју књижницу. Америчка соколска друштва поручила су прилично примерака. Наручбе прима Соко у Вршцу (Банат). — **Соко у Вршцу** наставља приређивањем бесплатних соколских села за војску и обилажењем околишних места приређивањем просветно-гимнастичких академија. — **Управа жупе** имала је своју редовиту седницу приликом III. жупског слета у Белој Цркви. Одлучило се привући учитељство што више у соколске редове, јер само соколски васпитани учитељи могу бити прави темељ соколских друштава на селима. — Будући слет биће у Великој Кикинди. — Просветан рад у жупи показао је велики напредак. — **Трећи слет банатске жупе** одржао се 27. и 28. маја у Белој Цркви. Национални интереси захтевали су, да се овај слет одржи у Белој Цркви, која је тик румунске границе, те која има три хиљаде Срба и девет хиљада Немаца и Румуња. Организацију слета било је тешко спровести, јер соколско друштво из Беле Цркве није имало никаквих техничких сила, које би спровеле организацију. У ту је сврху послала жупа брата Тодића да развиди право стање ствари у Белој Цркви и уверивши се, да би се слет могао приредити уз припомоћ и суделовање предвачког збора Сокола из Вршца и Вел. Бечкерек, одлучи се жупа да се слет организира и у ту је сврху брат Погачник, жупски начелник одлазио неколико пута у Белу Цркву. Цео посао био је олакшан доласком брата Слободе у Белу Цркву, који је преузео на себе да изврши све потребне предрадње. На тај начин дошло је до остварења самог слета. Дне 27. маја већ су били сви натецатељи на вежбалишту и почело се утакмицама за мушка оделења. Резултат је био, да је прву награду добила Велика Кикинда, другу Вршца, трећу Бела Црква, четврту Велики Бечкерек. Од женских оделења прву је добио Велики Бечкерек, другу Вршца. У шестобоју: I. Ђура Папић, за Вршца 120 бодова; II. Јово Турински за Велики Бечкерек 73 бода; III. Миша Барбулов за Вршца 66 бодова. — Предвече истога дана стигао је воз са Сокоlima из Горњег Баната. Сви су били смештени по школама и касарнама које су врло радо уступиле школске и војничке власти. Соко из Вршца са војном музичком школом стигао је засебним возом у јутро рано 28. Пре подне биле су пробе и врло сликовита поворка са две музике, у којој је суделовало 1380 особа. Пред градском кућом поздравно их је градоначелник на чему му одговорио брат Мољац, жупски старешина. После подне била је врло лепа јавна вежба на којој се видео напредак од прошлог слета. Чланства је вежбало 250; женског нараштаја 96; питомаца војне музичке школе 44; мушког нараштаја 144; женске деце 164; руских кадета и питомица 72; мушке деце 192; на спрамама 17 чланова; чланска 120; војника IV. коњ. пука 45; засебна тачка женског нараштаја из Велике Кикинде 19; засебна тачка чланица из Вел. Бечкерек 18; засебна тачка Вршца 16; војна музичка школа 120 особа. Све су вежбе биле врло добро из-

vedene, osim proste vežbe članića. I kod drugih tачака bila je po koja nepravilnost, ali sveukupno dobro. Нарочито морамо истаћи вежбе музичке школе из Вршца; руске питомице у ритмичким вежбама; мушки нараштај у скупинама; IV. коњ. пук у вежбама са сабљама и шестаесторку чланова-ица из Вршца. — У вече је била народна свечаност уз суделовање четири музике и певачког друштва Беле Цркве и сок. пев. оделена из Вел. Бечкерекa. — Прехрана није била организирана, већ је сватко имао собом хране за три дана, што се показало практичним, јер је мало Сокола било по кафанама. — Слет је потпуно успео; и моралан и материјалан успех је велик. Здраво! А. Т.

Banaška sokolska župa imajući u vidu veliku i važnu potrebu stručno i prosvetno obrazovanih prednjaka održalo je od 5. do 19. aprila ove godine svoj I. peñnajstidnevni prednjački tečaj u sokolani sokolskog društva u Velikom Bečkereku. Taj tečaj pohađalo je svega 18 učesnika i to 13 muških i 5 ženskih. Na tečaju bila su zastupana sledeća društva: V. Bečkerek sa 3 mušk. i 2 žensk., Vršac 4 mušk. i 3 žensk., V. Kikinda 1 mušk., Bašahid 1 mušk., Nova Kanjiža 1 mušk., Srpski Krstur 1 mušk. i Senja 1 mušk. — Predavanja održavala su se svaki dan od 8—12 časova prepodne i od 2—6 časova popodne. Svega je bilo održano 115 časova, koji su bili podeljeni na pojedine predmete i predavače ovako: Brać dr. Miša Matić: Anatomija i fiziologija 6 časova, higijena 2 časa i prva pomoć 2 časa. Brać Ante Tadić, predsednik prosv. odeljenja sokolskog društva u Vršcu: Sokolska misao 4 časa, istorija Sokolstva 3 časa, organizacija i administracija 2 časa, sokolska literatura 1 čas i o uredjenju sokolana i letnih vežbališta 1 čas. Brać Miloš Stanojević, predsednik kult. prosvet. odeljenja banaš. sokolske župe: Istorija jugoslovenskog naroda 4 časa, prosvetni rad u Sokolstvu 7 časova i govornička škola 3 časa. Brać Alojz Pogačnik, načelnik banaške sokolske župe: sokolski sistem, teor. i prakt. proste vežbe, teor. i redovne vežbe, skupine, penjala i laka atletika, svega 36 časova. Brać Janez Gostič, načelnik sokolskog društva u Vršcu: 12 glavnih vrsti na svima spravama, greda, vežbe s bačinama, otpori i raznosti, igre, svega 30 časova. Brać Dimitrije Matejić, načelnik naraštaja banaš. sokolske župe: borilačke vežbe s kratkim bačinama, mačevanje i floretovanje, svega 14 časova. — Tečaj su svi učesnici marljivo pohađali, a disciplina bila je za sve vreme vrlo dobra i može se reći, da je tečaj u svakom pogledu uspeo. Ispili se sada nisu održali, već je zaključeno da će se održati na jesen, kako bi se mogli pojedinci što bolje spremili za taj ispit. Zalimo samo to, što i ostala društva nisu bila zastupljena na tom tečaju, bar sa po jednim prednjakom, jer bi to bilo u prvom redu korisno po njih same, pošto je to jedini način, da mogu sebi društva stvoriti stručno obrazovane prednjake, u kojima sva naša mlada društva u tolikoj meri oskudevaju, a drugo i ceo tehnički napredak ne samo župe, već celog Sokolstva bio bi ubrzan, sigurniji i trajniji. Na budućem prednjačkom tečaju ne sme da izostane nijedno društvo, pa upozoravamo već sada sva društva, da na vreme pribave sredstva i odstrane sve zapreke, koje bi stale na put, te da tako omogućće svojim prednjacima učešće na tečaju.

IZ SLOVANSKEGA SOKOLSTVA

Umrli je brać dr. Peregrin Fiša, dolgoletni podstarosta ČOS in eden najboljših sokolskih delavcev na Moravi. Nad 30 let je starostoval brnskemu Sokolu, najvećih zaslug si je pa pridobio koš starosta bivše Moravskošlezijske Obce Sokolske.

Statistika jugoslovenskog Sokolstva: Savezni statistički odsek nije doduše još primio od svih društava izveštaj o radu za 1922. godinu ipak se dade iz dosadanih izveštaja sastaviti približna statistika našeg Sokolstva za 1922. g. brojio je Savez u 28 župa skupa 406 društava. Osim župe na Pacifiku u Severnoj Americi sve se župe nalaze u Jugoslaviji. Broj društava je porastao za 63. Tekom godine je brisano radi nerada 18 društava i odseka tako, da pravi prirast iznosi 45 jedinica. U zadnje vreme se počelo Sokolstvo osobito širiti u Srbiji pa i među seoskim stanovništvom u Baniji i okolici Pakraca, gde se osniva mnogo odseka.

Broj članstva iznaša po dosadanem poprečnom računanju 3002 utemeljača, 33.219 pomažućih i 18.296 izvršujućih članova. Po spolu deli se članstvo na 42.249 članova i 12.496 članica; razmer 3:1. Broj članova je napredovao za 12.412 ili 41,5 %, članice su se digle za 4248 ili 51,5 %. Skupni prirast iznosi 16.600 prema god. 1921. što iznosi 43,8 %. Od članova imalo je svečano odelo 5122. Broj prednjaka i zamenika iznosio je 1730, prednjakinja i zamenika oko 700. Vežbača brojio je Savez 8200, vežbačica 3900, skupa 12.100. Naraštaja muškog 6200, ženskog 4750, dece muške 9350, ženske 7600. Skupa je imao Savez naraštaja 27.900 što zajedno sa članstvom daje 85.000 pripadnika ili svaki 142. državljanin naše Jugoslavije. Podrobni podatci o posećivanju vežbe, o delovanju raznih odseka, o javnim istupima itd. objaviće se kad se dovrši celokupna statistika, što razume se zavisi od onih društava i župa, koje još nisu poslale izveštaj za 1922. g. Neka to učine u najkraće vreme. Sv.

Iz seje odbora ČOS. v Pragi 5. in 6. maja 1923. Dne 5. in 6. maja se je vršila v Pragi seja odbora ČOS. Koš zastopnik JSS. se je udeležil seje tajnik br. dr. Fux. Ob navzočnosti 80 delegatov žup je otvoril br. starosta, dr. Scheiner, seja spominjajoč se nekaterih umrlih bratov in sester. Z ozirom na številne napade v komunističnih in klerikalnih listih na njegovo osebo radi poloma banke Bohemia, s katerimi so hoteli povzročiti razdor v sokolskih vrstah, je podal br. starosta kratko izjavo, da si ni svest nihi najmanjše krivde pri polomu banke Bohemie. Predsedniško mesto v upravnem svetu je odložil že pred davnim časom in vse funkcije, ki jih je opravljal, je izvrševal točno in častno in ni nikdar nihi najmanj omadeževal svoje sokolske časti. Debatā o tej izjavi je bila kratka. Soglasno so vsi delegati obsodili prostaške napade časopisov na osebo dr. Scheinerja ter mu izrekli ob velikem navdušenju zaupnico. — Iz poročila tajnika dr. Urbana je razvidno obširno delovanje ČOS. v letih 1921.-1922. Novo predsedstvo, ki je bilo izvoljeno leta 1921. je prevzelo vodstvo ČOS. pod zelo neugodnimi razmerami, ki so vladale takrat v javnem življenju. Mnogo dela je povzročil velikanski razvoj ČOS., katere članstvo se je pomnožilo na trikratno število od onega pred vojsko, radi česar se je moralo vzgoji članstva posvečati mnogo več pozornosti. Stiki z drugimi telovadnimi organizacijami so ostali bolj hladni, tem bolj so bili prisrčni z narodnoobrambnimi in s «Češkim srcem». Stiki s slovanskimi narodi so bili dobri, najprisrčnejši so bili z Jugoslavani. Razmerje med Čehi in Poljaki se polagoma izboljšuje, in upati je, da pride do bratskih stikov, kakor hitro bo urejeno tudi državno razmerje. Isto velja za Bolgare, pri čemer je tajnik poudarjal, da vodi pol iz Prage v Sofijo preko Beograda. Posebna pozornost se je posvečala Sokolstvu v Ameriki, kamor so poslali več vaditeljev. Zaradi težkih političnih razmer je obstojala večkrat nevarnost, da potegnejo razmere tudi Sokolstvo v politično vrvenje, toda predsedstvu se je vedno posrečilo, da je Sokolstvo pred tem očevalo. Poročilo omenja dalje številne druge zadeve, ki jih je češkoslovaško Sokolstvo rešilo v preteklem obdobju, zlasti akcijo za Tyršev dom, veliki zlet na Slovaško, mednarodne tekme, vsesokolski zlet v Ljubljani itd. Brat Hiller je podal zelo zanimivo in obširno poročilo o prosvetnem delu v Sokolstvu, iz katerega odseva, da je češko Sokolstvo izvršilo v tem oziru ogromno delo. ČOS. je priredila v preteklem letu več šol za funkcionajre prosvetnih odsekov, ter je s tem mnogo pripomogla k temu, da je ostalo prosvetno delo v pravih mejah. Organizacija prosvetnega dela v župah in društvih je izvedena in so s tem odstranjena marsikatera nesporazumljenja med vaditelji in prosvetnimi delavci. — Brat načelnik dr. Vaniček in sestra Milada Mala sta podala poročili o tehniškem delu ČOS. — Zanimivo je bilo poročilo br. Štepaneka o delovanju posameznih žup v zvezi s statističnimi podatki. Iz tega poročila je razvidno, da ima 30 žup ČOS. tako imenovane tajniške urade, medtem ko delajo v ostalih izvoljeni funkcionarji. Omenjal je zlasti gospodarsko vprašanje žup, ki se mora rešiti z ozirom na finančni položaj nekaterih žup. 46 žup izdaje župne Vestnike. — Pri nato se vršilih volitvah je bil z navdušenjem izvoljen za starosta dr. Josip Scheiner. Ostalo predsedništvo je sestavljeno takole: Namestnika staroste: Frančišek Mašek, Vincenc Štepanek; načelnik dr. Jindřich Vaniček, načelnica Milada Mala, prosvetar (vzdelavatelj) Jan Hiller; 10 članov predsedništva: Rudolf Bilek, Karel Dvořák, dr. Vladimír Fleischmann, dr. Karel Heller, dr. Jos. Malický, dr. Jan Masák, Tereziya Pechlátova, dr. Jaroslav Urban, Karel Vaniček, dr. Karel Weigner; 5 namestnikov: Olga Fučíkova, Emanuel Jelínek, dr. Rudolf Klíma, Mečislav Petru, Edvard Táborský. — Po volitvah je bil sprejet poslovnik za odbor ČOS. po pred-

logu br. Štěpaneka. — V odbor Fügnerjevoga podpornega sklada, ki je namenjen onemoglim sokolskim delavcem, je bilo izvoljenih 5 članov. — K zletu francoskih gimnazij v Roncu se odpošljeta 2 zastopnika TO. — Brat Beranek je podal obširno poročilo o zgradbi Tyrševega doma. — Občni zbor ČOS. se preloži po daljši debati na leto 1924. — Obširna je bila debata o manjšinskem delu Sokolstva, zlasti o razmerah Sokolstva v Dol. avstrijski župi. Sprejeti so bili razni predlogi, ki imajo namen izboljšati stanje manjšinskih društev. — Blagajniško poročilo je podal br. Dvořák. — Brat dr. Masak je poročal o reorganizaciji zdravniške službe v župah. Poročilo je bilo vzeto na znanje in se bo o njem razpravljalo na prihodnji seji. — Brat načelnik dr. Vaniček je podal obširno poročilo o medletnih tekmah ČOS. — Pri slučajnostih so bili stavljeni še razni predlogi, ki naj jih izvrši predsedništvo ČOS.

Československa Obec Sokolska je izvolila na spomladni seji svoje predsedstvo: starosta br. dr. Josip Scheiner, njegova namestnika František Mašek in Vincenc Štěpanek. Za načelnika je izvoljen dr. Jindřich Vaniček, za načelnico s. Milada Malá. Člani predsedstva so: Rudolf Bilek, Karel Dvořák, dr. Vladimír Fleischman, dr. Karel Heller, dr. Josip Maličky, dr. Jaroslav Urban, Karel Vaniček in dr. Karel Weigner. Načelnišтво ČOS. tvorijo bratje dr. Vaniček kot načelnik, J. Máchal in Rudolf Bilek kot njegova namestnika, dalje referenta za članstvo Beránek in Jirsak, brambeni referat imata Havel in Müller, naraščajnske zadeve upravljata Očenašek in Procházka, oddelek za deco vodita Ada Heller in Benda, literarna referenta sta Pechlat in Erben, izobraževanje Hiller in Pelikan, zdravstvo dr. Dostal in dr. Bukovský. — Ženski vadiateljski zbor ČOS. Načelnica Milada Malá, namestnici sta R. Máchalová, M. Provázničková, članice so Pechlatová, Nolečová, Spudlikova, Wachtlova, Burgrova, Tringlerova.

Češki naraščajniki v Jugoslaviji. Naraščajniki praškega društva Karlin so se podali v Jugoslavijo, da vidijo našo zemljo in da obenem pokažejo svoje sokolsko delo. Napravili so turnejo z mnogimi nastopi: v Zagrebu, Sarajevu, Dubrovniku, Beogradu itd. Povsod so stopili v stik z našimi naraščajniki. Taka potovanja je samo prirčno pozdraviti, kajti znanstvo in vezi med češkimi in našimi naraščajniki so največjega pomena. Kar smo pričeli lani s prisego naraščajca, to naj se nadaljuje. In turneje, kakor omenjena, so dobro sredstvo za medsebojno spoznavanje, podkrepitev in vzpodbudo. Našim naraščajnikom, ki so imeli priliko sestati se s češkimi ali videti češke na javnem nastopu, gočovo to ostane v trajnem spominu. Zelo dobro pa bi bilo tudi, če bi se mogla najti prilika, da najboljši naših naraščajnikov obišejo Českoslovaško. Koliko lepega bi tam lahko videli. Bratje vodniki naraščajca in sestre vodnice, poskusiti je treba. Stedite in zbirajte po majhnih zneskih! Koliko se denarja potroši po nepotrebnem! Naraščajniki naj štedijo pri teh troških, in marsikateremu naših dobrih in najboljših bi se na ta način izpolnila goreča želja — sokolska stvar pa bi s tem mnogo pridobila. Naraščaj je naš up in naša nadal

Snaga Českoslovačkog Sokolstva. Statistički odbor ČOS. predložio je za god. 1921. polpuno izradieni izveštaj o stanju ove najjače sokolske organizacije. Prema izveštaju broji ČOS. u 53 župama združenih 2976 društava sa 259.198 članova, 108.703 članica, 86.406 naraštaja i 180.391 dece, ukupno dakle 634.498 sokolskih pripadnika. Svaki 25. Sloven i svaki 35. građanin českoslovačke republike je član Sokolstva českoslovačkog. Razvoj od god. 1912. do zaključka god. 1921. je vrlo interesantan i svedoči o velikoj snazi sokolske misli u Českoj.

	1912	1921	— — —
Broj župa	38	53	
Broj društava	1.156	2.976	
Članova	98.494	259.198	
Članica	20.689	108.703	
Članstva ukupno	119.183	367.901	

Broj članstva je tri puta veći nego god. 1912., broj društava dva i pol puta; članica bilo pre rata $\frac{1}{3}$ svega članstva, po svetskom ratu je članica skoro $\frac{1}{2}$. Na svaku jedinicu pripada prosečno članstva 103 god. 1912., 123 god. 1921. Broj podmlatka je pet puta veći nego god. 1912., broj dece skoro šest puta. — God. 1912. imala je ČOS 168.257 pripadnika, god. 1921. 634.698. Protivnici sokolstva usprkos tomu kažu — da Sokolstvo propada (!).

Československa Obec Sokolska ima tudi svojo zamejno župo, ki družu vsa sokolska društva izven Českoslovaške. (Sokolská župa zahraniční.) V njej so

včlanjena društva: Augsburg, Berlin, Dresden, München, Mörs, Gornja Orehoviča (Bulgarija), Hamburg, Leipzig, London, Sofia, Paris in Nürnberg. Starosta župe je br. J. B. Zyka, načelnik br. Karel Gishübl. Župa ustanavlja nova društva v Volyniji, Bukarešti in Carigradu. Letošnji župni zlet se je vršil v Berlinu in je lepo uspel.

Sprejema maršala Focha se je udeležilo v Pragi nad 2000 članov v kroju, 1000 telovadk, 2000 ženskega in 3000 moškega naraščaja.

Husov dan. Češkoslovaško Sokolstvo je z veliko dostojnostjo letos praznovalo 6. julija Husov dan. Odločno je pokazalo svojo svobodomiselnost in zvestobo češki stvari, ki jo je mojster Jan Hus ne le z besedo, temveč tudi dejanski branil že v temnih dobah srednjega veka ter postal goreč vzgled domovinske ljubezni svojim sorojakom in njihovim potomcem.

Prosvetna šola ČOS. se vrši letos v mesecu avgustu v Tavrčanskem Sv. Martinu na Slovaškem.

«**Slavni češki kipar František Bilak** je izklesal Fügnerjevo oprsje ter ga podaril ČOS.

Sokolski stadion v Brnu. Velemestne razmere silijo sokolska društva, da si zagotove za svoje delovanje primerno velike telovadne prostore, ki naj ostanejo nezazidani tudi vkljub zelo hitremu širjenju velemesta. V nasprotnem primeru bi bilo članstvo prisiljeno vežbati vedno samo v pokritih, zaduljih prostorih. Tudi sokolsko društvo v Brnu se je odločilo zgraditi stalno letno vežbališče in je v to svrhu izvršilo vse predpriprave ter dovršilo svoj stadion, kjer je imela letos dolineavstrijska župa že svoj javni nastop. Stadion obsega 25.400 m², od katerih pripada na samo vežbališče nad 7700 m². Oblika telovadišča je polegjn krog, za proste vaje je pa določen poseben četveroškočnik za 1218 telovadcev. Prostora za orodje je 1200 m² in se nahaja med vežbališčem prostih vaj in obhodno poljo. Tik ob robu se nahaja tekališče v dolžini 300 m. Okoli telovadišča sta dve tribuni za približno 20.000 gledalcev, obe izdelani iz betonske konstrukcije. Pod tribunami se nahajajo pisarne, kópališče, slačilnica itd. ter stanovanje slug. — Poleg stadiona se nahaja stavbišče za bodoči dom sokolskega društva v Brnu; to je deloma za sedaj vporabljeno kot igrišče. Celotni kompleks je opremljen z vodovodom, kanalizacijo, hidranti in električno razsvetljavo. Važno je tudi omeniti, da je celo telovadišče posejano s travo, kar je v higijskem oziru pravilno; vsa pota in vsi deli stadiona bodo obdani z drevjem. Finančno se je omogočilo uresničenje davne želje brnskega Sokola s pomočjo «Društva za stavbo telovadišča in telovadnice». Seveda je članstvo s skrajno vneto in z veliko požrtvovalnostjo doprineslo vse, da so se ogromni stroški kolikor mogoče znižali. Vsak član je moral glasom sklepa skupščine delati najmanj 60 ur ali pa se je moral odkupiti s primerno vsoto 300 Kč, vsak član naraščaja je bil dolžan delati 30 ur. Med drugim bodi omenjeno, da je članstvo napravilo nad 45.000 delavnih ur ter je n. pr. prevozilo 13.000 m³ gline. Nad 200.000 Kč se je s tem prihranilo na izdatkih. Stadion je stal 2½ milijona Kč.

Tajnost plzenske župe. Že delj časa čitamo v češkem «Věstniku Sokolském» o nekem tajnem podietju plzenske župe. Dne 22. julija naj se pa vse izvrši. Župa ni letos priredila nobenega zleta — pač pa je z vso izdatnostjo in z vso silo pospeševala nofiranje delo po društvi. V koliko je uspeła — hoče šele pokazati. Kaj in kako pa nihče ne ve; samo širje bralje «silna četvorica» pripravljá nekaj tajnega, toda velikega. Društva vedo samo toliko, da v juliju ne smejo imeti nobenih javnih nastopov — od društev se nič ne zahteva — nikdo ničesar ne ve. Župni starosta baje tudi ničesar ne ve — «silna četvorica» samo molči — njena povelja slede. O zadevi bomo še poročali.

Sokolstvo v Avstriji je združeno v župo Dolnorakovsko. Na Dunaju je 14 društev z 2278 člani (1624 mož in 654 žen). Prirastka proti prejšnjemu letu je 120 članov. Tudi prednjački zbori so se znatno okrepili, kar je tembolj važno, ker je znano, da se je mnogo dobrih prednjakov iz Dunaja takoj po prevratu izselilo v domovino na Češko. Telovadno delovanje je zelo živahno, osebito pa je hvalevredno to ob dejstvu, da se Sokoli na Dunaju bore za obstanek proti sovražni javnosti, uradom in imajo zelo nezadostne telovadnice. Župa je letos priredila svoj župni zlet v Brnu. Avstrijska vlada se je namreč zleta na Dunaju ustrašila ter ga — prepovedala.

Župni zlet spodnjeavstrijske župe v Brnu se je vršil koncem junija. Nad 1140 dunajskih Sokolov in Sokolic je znašala udeležba samo Sokolstva iz Avstrije, kjer ni smelo prirediti svojega zleta. Na predvečer se je vršila v stadionu brnskega Sokola velika telovadna akademija Dunajčanov, ki je v vseh ozirih zelo dobro izpadla. Drugi dan je napolnilo moravsko Sokolstvo Brno, da pomaga bratom iz Avstrije s svojo udeležbo ter jih uvrsti za nadaljnjo borbo v sovražni tujini. Mogočen izprevid je bil pravi triumf sokolske misli, ker Brno je ostalo navzlic raznim orlovskim poizkusom le sokolsko. ČOS se je udeležila zleta po večji deputaciji pod vodstvom dr. Scheinerja. Spreveda se je udeležilo okoli 4000 oseb, med temi 2000 Sokolov v krojih. Brat dr. Scheiner je pozdravil avstrijsko Sokolstvo v imenu naroda in ČOS, naglašajoč, da celi narod noče dopustiti, da bi Čehoslovaki na Dunaju izginili, pač pa jim proži svojo roko v pomoč v težkem boju za obstanek. — Nato se je v brnskem sokolskem Stadionu pred 30–40 tisoči občinstva vršila javna telovadba, kjer je nastopilo 508 ženskega naraščaja z vajami s kiji, 586 moškega naraščaja z vajami s palicami. Članice (612) in člani (544) so izvajali vsak svoje proste vaje zelo lepo in dovršeno. Po orodni telovadbi je nastopila cela spodnjeavstrijska župa k veličastni skupinski vaji, ki je s svojo originalnostjo, krasoto in nacionalno tendenco prav primerno zaključila zelo dobro uspeli zlet.

Iz testamenta Sokola. Moje delavnice in trgovina naj se proda. Izkupiček naj se razdeli enakomerno med obe smichovski sokolski društvi. Zato pa želim, da bi me nekoliko bratov spremilo na moji zadnji poti. — Tako je zapisal brat Peter Weiner v svojo oporoko.

Pomagaj sil Nekje na Češkem je malo sokolsko društvo kupilo zemljišče za svoj dom. Ugotovilo se je takoj, da je na zemljišču prvovrstna glina za izdelovanje opeke. In kaj so storili Sokolčiči? Misleč si, kako drugi prodajajo papirnate «opeke» za dom pri vseh mogočih prilikah — so šli naši bratje mnogo dalje. Kupili so si star stroj za izdelovanje opeke ter začeli izdelovati za lastni dom pravo opeko — kar na stotisoče. Kopali so temelj, pripravili opeko, jo spekli — to je prava slika sokolske iznajdljivosti, ki vporabi vsako pametno sredstvo v prosep Sokolstva. Vsaka opeka je imela vtisnjen sokolski monogram.

Združeno poljsko Sokolstvo je imelo spomladi letos svojo prvo glavno skupščino. Pri tej priliki se je zbralo nad 100 delegatov, da zaključijo delo združitev ter dajo skupni organizaciji smernice za nadaljnje delo. Ugotovilo se je, da je «Poljsko Sokolstvo» še vedno član «Mednarodne telovadne zveze», dalje pa tudi to, da z «Češkoslovaško Sokolsko Zvezo» ni bilo direktnih stikov iz političnih ozirov, pač pa se je skrbno zasledovalo vse delovanje ČOS. Glavni sklepi skupščine so bili sledeči: 1.) Naloga poljskega Sokolstva bodi vzgoja naroda in sicer s pomočjo telovadne in moralne vzgoje. Telovadni del vzgoje obsega telovadbo kot tako, šport, lahko atletiko s posebnim ozirom na vojaške potrebe. 2.) Leta 1925. se vrši prihodnji sokolski zlet v Varšavi. 3.) Uvede se uradni članski znak in legitimacije. 4.) Izdela naj se enotne poslovniške za vse sestavine Zveze. 5.) Uvaja se dolžnostno vezbanje za članstvo od 21. do 35. leta. Skupščina je izvolila za starost Adama grofa Zamojskega, njegov namestnik je bil Stanislav Biega (ki je kmalu nato umrl), dalje šteje starešinstvo 7 članov in po 3 odbornike od vsake župe. — Poljsko Sokolstvo ima 55 žup s 630 društvi, ki izkazujejo 58.500 članstva. Deli se v 6 velikih žup ali oblasti in sicer Velikopoljsko, Primorsko, Mazovsko, Krakovsko, Malopoljsko in Gorenje Šlezijsko oblast. — Kakor je razvidno iz poročila, poljsko Sokolstvo še ni navezalo uradnih stikov z ostalim Sokolstvom, temveč stoji pri strani iz «političnih» vzrokov. Smatramo to stališče kot pogrešeno — vsaj je ravno naloga Sokolstva, da veže slovanske brate med seboj s pristržno bratsko ljubeznijo in na ta način manjša razlike in nesrečne politične spore nesrečnih politikov. Trdno smo pa prepričani, da ni več daleč čas, ko bo tudi poljsko Sokolstvo revidiralo svoje stališče in vključ v raznim političnim hibam stopilo v tesne stike z ostalim slovanskim Sokolstvom.

Lužiško-srbsko Sokolstvo, ki smo o njem že pisali v eni prejšnjih števil, se počasi toda zadovoljivo razvija vključ nemškemu odporu in zatiranju. Od l. 1920., ko se je v Budyšinu ustanovilo prvo društvo je do danes ustanovljenih že o društva: Budyšin, Malešice, Bukece, Poršice, Rodwof in Komorov v Gor. Lužici. Najčilejše je društvo v Malešicah, ki je letos priredilo zelo dobro uspeli nastop.

RAZNO

Prerejanje tombol, loterij in srečolovov. Pokrajinska vlada v Ljubljani nam sporoča: Prerejanje tombol, loterij in srečolovov je v zadnjem času zavzelo tak razmah, da njihovo delo ni mogoče več točno nadzirati. Dogaja se, da se odobrenja kmetijskega ministrstva za prerejanje takih iger celo zlorabljajo. — Poleg tega je prerejanje takih loterij in tombol znatno škodovalo interesom državne razredne loterije, ki deluje za splošno korist našega naroda, to pa iz razloga, ker so prebivalci, zlasti v tistih krajih, koder se je prerejalo največ loterij in tombol, najmanj kupovali srečke državne razredne loterije. Zaradi tega so se zmanjšali tudi državni dohodki, ki imajo občekoristen pomen za naš narod. — Da bi se tombolske in loterijske igre čim bolj nadzirale in omejile izključno na potrebe humanih društev, je bilo kmetijsko ministrstvo primorano izdati sledečo **naредbo**: 1.) Vse pristojne finančne in policijske oblasti v naši državi imajo dolžnost, da najstrožje zabranjujejo po vseh krajih, lokalih, kopališčih itd. prerejanje istih loterij in tombol, katere se vrše brez mojega dovoljenja. — 2.) Vsak primer nedovoljenega igranja je naznaniti pristojnemu ministrstvu, ki bo postopalo po čl. 13. zakona o ustanovitvi in ureditvi državne razredne loterije, točka 3. — Nobene prošnje za prireditve loterije ali tombole neče pristojno ministrstvo upoštevati brez izjave pristojnih političnih ali policijskih oblasti, katerim se priporoča, da se o upravičenosti vsake prošnje napotene na ministrstvo, dobro prepričajo in skrbje, da dajo povoljne izjave samo tistim, ki bodo skromne dobičke iz loterij in tombol porabili izključno za humane cilje, in ki bi brez teh prireditev ne mogli zbrati potrebnih sredstev za pomoč. — Na ta razglas se opozarjajo vsa društva z vabilom, da vse prošnje za prerejanje tombol, loterij in srečolovov vlagajo izključno potom okrajnih glavarstev (v Ljubljani potom policijskega ravnateljskega). Vloge morajo biti zadostno kolkovane (13 Din) in vložene najmanj mesec dni pred dnevom prireditve. V prošnji je točno navesti dan in namen prireditve, število tablic (srečk) in ceno za komad.

Češki Stadion na Dunaju. Češke telovadne organizacije (Sokol, D. T. J.) se pripravljajo, da skupno zgrade velik Stadion na zemljišču, ki ima preko 45.000 m². Zemljišče ima krasno lego sredi lipovega gaja. Poleg stadiona, ki bo imel prostora za 80.000 gledalcev, se postavi češko gledališče in predavalni prostori za približno 2000 oseb.

Češkoslovenska gasilska zveza je priredila koncem junija svoj I. zlet v Pragi. Pri tem je nastopilo prostovoljno gasilstvo tudi s prostimi vajami z gasilskim orodjem. Vežbalo je najprej 190 gasilcev z lestvami, nato pa 5000 mož s sekiricami. Tudi gasilke so nastopile, ki pa niso uspele.

Olimpijske igre v Parizu l. 1924. Stavba Stadionu polagoma napreduje. Prostora bo za 60.000 gledalcev. Po mestu so najete razne večje dvorane za boks, rokoborbo itd. Za udeležence se gradi izven mesta cela kolonija paviljonov, skratka «Cité Olympique», kjer bodo tudi razne druge prireditve. Letošnjih izkušenj so se udeležili Angleži, Belgijci, Lahji, Madjari, Švicarji, Čehoslovaki in Francozi. Najbolj nevarni tekmeči, Amerikanci in Finci, so ostali doma. — celoti so bili rezultati zelo nezadovoljivi in strokovno časopisje zelo ostro graja osobito Francoze, v splošnem pa vse — da so za olimpijske igre premalo pripravljeni.

Šv.

Zlet francoskih gimnastov v Rouenu. Letos o binkoštih, 19. do 21. maja, je imela Unija francoskih gimnastov svoj letni zlet (petinštirideseti) v Rouenu. Razen množštevlnega francoskega članstva so se zleta udeležili tudi Angleži, Belgijci, Holanci, Luksemburžani, Rumuni, Švicarji in Italijani. Od Sokolstva se je udeležilo zleta češkoslovaško zastopstvo (br. Müller). Na sporedu so bile tekme, telovadba članstva in telovadba naraščaja. Kakor poroča Le Gymnaste, je nastopilo pri prostih vajah nekaj čez 10.000 gimnastov; vaje so izvajali dobro, vendar bi jih izvajali boljše, če bi imeli zaprta godbeni paviljon. Tako pa godbe niso dobro slišali. Sličen nedostatek smo videli tudi na lanskem zletu gimnastov v Lilleu. — Zleta sta se udeležila tudi ministrski predsednik gospod Poincare in komisar za vzgojo gospod H. Pothé, ki je pri tej priliki gimnastom obljubil, da bo kolikor mogoče povečal kredite, ki so mu na razpolago za pospešitev telesne vzgoje. — Zelo simpatično so bili sprejeti Angleži. Angleško delegacijo je vodil general

Sir Peyton, navzoč je bil tudi angleški vojni minister. — Zelo veliko važnost polagajo Francozi na defile zastav, ki jih imajo v obilem šlevilu. Tudi letos je bil ta sprevod zelo slikovit. Zastavo Unije prevzame vsako leto tisti kraj, kjer se je izvršil zlet — letos torej mesto Rouen, ki jo ohrani do prihodnjega zleta. Predaja zastave se izvrši vedno na najbolj svečan način.

V Parizu so se vršile šolske tekme, kjer se je doseglo v teku na 100 m čas 10 sek., pri visokem skoku 171 cm, ob palici 3 m, metanju krogle 12.2 m. Seveda je bila to gimnastična in ne sportna tekma, ter so posamezni rezultati doseženi od vsestransko izvežbanih telovadcev.

Belgijski gimnasti so izvolili za predsednika svoje Unije namesto odstopivšega zelo zaslužnega gospoda I. N. Cuperusa, ki je obenem tudi predsednik evropske telovadne zveze, gospoda Fr. Blamarta, ravnatelja gimnastičnega zavoda v Bruslju.

Švicarska telovadna zveza ima letos po kantonalnih zvezah (odgovarjajočih nekako našim župam) 1096 društev z 110.330 člani. Izven Švice je 14 švicarskih društev. Telovadcev je 31.409, kar pomeni proti lanskemu letu nazadovanje.

Švicarska delavska telovadna zveza šteje 116 društev s 17.749 člani in 37 ženskih odsekov z 1237 članicami. Komunistične telovadne edinice so v zadnjem letu izgubile zelo mnogo članstva, med tem ko se je višje imenovana zveza zelo okrepila.

V Londonu se gradi Stadion za 130.000 gledalcev, od tega 35.000 sedežev, ki bodo skoraj vsi pokriti.

Berlinska turnerska župa skliče vsakoletno enkrat najstarejše telovadce k skupnim vežbam. Letos se je udeležilo tega vežbanja 195 telovadcev v povprečni starosti 47 let. Vežbali so proste vaje in tudi na orodju. Najstarejši telovadec je imel 81 let in pripada že 65 let turnerski organizaciji.

Nemški turnerji v Monakovem. Sredi julija so imeli svoj 13. veliki zlet (Turnfest) nemški turnerji v Monakovem na Bavarskem. Kakor poročajo nemški listi (Münchener Neueste Nachrichten), je bila udeležba ogromna, čez 200.000 članstva in gostov. V sprevodu je nastopilo najmanj 300.000 ljudi; korakali so v osmerostopih, udeležile so se ga tudi narodne noše, zvezno zastavo so peljali na posebnem vozu. Da so sprevod razvrstili za pohod, so potrebovali 8 kilometrov dolgo cesto. Razdeljen je bil v dva dela, od katerih je korakal vsak v svojo smer, po drugih ulicah, vendar ni ves sprevod naenkrat odkorakal, kajti listi pišejo, da so nekatere skupine čakale štiri ure, predno so se premaknile z mesta. Kolikor se da spoznati s slik, je nastopilo pri prostih vajah okoli 10.000 telovadcev. Iz inozemstva so se zleta udeležili Svicarji, Španci, Holandci, Skandinavci, severni in južni Amerikanci. Tekme se je udeležilo čez 40.000 turnerjev.

Telovadna vzgoja mladine v Italiji. V svrhu enotnega postopanja pri mladinski telovadni vzgoji se bo usvarilo posebno vodstvo za to stroko v Milanu. Srednješolski zavodi bodo razrešeni vodstva telovadne vzgoje za vsaki posamezni zavod. Telovadni obisk postane obligaten predmet in dijak, ki ni obiskoval telovadbe, se ne pripusti v višji letnik. Tedensko morata biti po dva popoldneva določena za telesno vzgojo, ki jo bodo vodili in nadzirali diplomirani telovadni učitelji.

STROKOVNA LITERATURA

Památnik VII. sletu všesokolského v Praze 1920. Izšel je zadnji zvezek tega znamenitega dela, ki je s tem zaključeno in popolno. Delo obsega 268 strani teksta, 216 krasnih slik in 15 barvnatih prilog. Pri izdaji so sodelovali vsi najboljši češki sokolski delavci. Če knjigo čitaš ali gledaš podobe v njej, preživljaš nanovo znameniti zlet, dobivaš novo vero o lepših časih in novo vzpodbudo. Naj ne bo tudi nobene jugoslovanske sokolske knjižnice brez tega neprecenljivega dela.

«Sokolíč», štev. 3.—4. je izšel z naslednjo vsebino: Kažimir Žigante: Pozdrav braći! — Brat Bało: Naša skupna vez — sokolska ideja. — S. Vrdoljak: O telesnoj lepoti. — Fr. Slajpah: Naše delo na všesokolskem zletu (s sliko). — Душан М. Богуневич: Чистоћа и ред. — J. Jeras: Zgodovina telovadbe. — Vinko Štepanek: Dnevnik mladoga čoveka. — C. Hočevár: O alkoholu. — Janko Jazbec: Vježbe sa

šjarpama za ženski naraštaj župe Rijeka. — V. Černe: Proste vaje za moški naraštaj. — Glasnik. — Јован Угички: Нова песма СОКОЛСКА.

«Sokolič» štev. 5.—6. je izšel z naslednjo vsebino: Dr. J. B.: Proslava majnika. — D. Bogunović: Brač Dragutin Sulce. S sliko. — Brač Bač: Naša skupna vez — sokolska ideja. — P. M. Lazarević: Sokolsko bratstvo. — J. Spicar: Domovina. — Janko Jazbec: Kako je bilo nekdanj. — D. Bogunović: O pristojnom ponašanju. — Maček-Šv.: Kaj hočemo od naraščaja. — J. Jeras: Zgodovina telovadbe. V. Štěpanek: Dnevnik mladoga čoveka. — V. Černe: Proste vaje za moški naraščaj. — Glasnik.

«Sokolič» štev. 7.—8. je izšel z naslednjo vsebino: Franjo Čiček: Klic Sokolov. — S. Vrdoljak: U gibanju je život. — Milica Kramerjeva: Moji spomini na vsesokolski zlet v Ljubljani. — O. K.: Prva sokolska uspomena. — J. Jeras: Razvitje naraščajskega prapora sokolskega društva II. v Ljubljani. — V. Štěpanek: Dnevnik mladoga čoveka. — J. Jeras: Zgodovina telovadbe. — J. Čobal: Meťanje krogle. — J. P.: O premogu. — Glasnik.

Sokolski vestnik župe Ljubljana I. Štev. 2. obsega podrobna navodila za župni zlet.

Sletski vijesnik sokolske župe Spl. Izšle so številke 3—4, 5 in svečano izdanie ob priliki zleta v Splitu.

Sokolsko društvo v Vršču je izdalo «Spomenico II. slefa banatske sokolske župe» s popisom zleta in slikami. Delo je lepo sestavljeno, toda škoda, da je fiskarska izvedba pod vsako kritiko. Slike so posebno zamazane in nerazločne. Škoda denarja, ko taka izdaja goťovo dosti stane, pa je izvedena v fiskarni v vsakem pogledu nezadostno.

Sokolska župa v Mariboru je izdala: Dr. Maks Kovačić: **Naš boj za lastno državo.** Brošurica je predavanje, ki je primerno za prosvetne ođseke. Cena 2 Din.

V Valjevu izdaja «Valjevski okružni odbor za narodno prosvetevanje» list «Narodni učitelj», ki prinaša tudi razprave o Sokolstvu.

Nove češke strokovne izdaje. Strokovna literatura je podlaga za izobrazbo dobrih sokolskih vzgojiteljev. Braťje Čehi to prav dobro znajo, radi tega tudi polagajo največjo važnost na izdajanje strokovnih del, porabljajo v ta namen ogromne vsote denarja in izdajajo — bi rekel — z neverjetno marljivostjo. V prejšnjem «Glasniku» smo oznanili celo vrsto novih del, danes imamo zopet druge novosti. In vse, kar izide, je dobro, smotreno; imaš tudi izbero, ker je preskrbljeno za predavateľja v manjšem društvu s popolnoma preprostimi stvarmi, ki v kratkih stavkih pripovedujejo zgodovino Sokolstva, kakor je preskrbljeno za misleca za znanstvenimi razpravami, kakor n. pr. V. zvezek Tyrševoga zbornika: **Richard Rus: Narodni energie. Úvahy. O Tyršově díle.** (107 strani, cena Kč 8.—) — Izšla sta zopet dva zvezka zbirke pod naslovom «Sokolska osvěta», in sicer XIV. **Vaclav Kukau: Sokolstvo a jeho činnost menšinova,** ter XV. **Jan Pelikán: Sokolský vzdělavatel.** Prvo delo predočuje nastanek, razvoj in obsežnost sokolskega manjšinskega delovanja (104 strani, Kč 7.—), drugo pa obsega navodila za prosvetno delo (76 strani, Kč 4.—). — V zbirki sokolskih predavanj sta izšla 7. in 8. zvezek: **Vincenc Štěpánekov: O zřízení sokolskem** (Kč —40 in **Jan Pelikánova: Sokolská myšlenka** (Kč —50). — Literarni odbor načelníštva ČOS. je izdal: **Učebnice pro župní školy a zkoušky cvičitelské.** Díl I. (128 strani, Kč 4.—). — Tudi dve novi godbi sta izdani in sicer: **Karel Pospíšil: Cvičení s kuželí ku mezisletovým závodům žen ČOS.** (Kč 5.—) in **Karel Matějovec: Cvičení proslná žen ku mezisletovým závodům žen ČOS.** (Kč 5.—). — Vsaka izmed naštelih izdaj je primerno in koristno tudi za nas Jugoslovane. Knjižnicam in vsem onim, ki obvladajo češki jezik, jih nujno priporočamo. Naročajo se pri: Nakladatelství ČOS., Praha I., Karlova ul. 2.

Nadalje je izdala ČOS.: V zbirki sokolskih predavanj: R. V. Novák: **Dneh dějin sokolských.** Cena Kč. 1.—; VII. zvezek Tyrševoga zbornika: **Věnceslav Havlíček: Tyršovy snahy vojenské. Tyrš či Hanuš? Vliv Darwinovy nauky na Tyrše.** Cena Kč 6.—; **Sokolský obzor,** zbirka znamenitějših člankov iz sokolskih vestnikov leta 1921. Cena Kč 4-50; **Vaclav Červinka: Od dětství do kmetství.** Cena Kč 10.—; **Sokolski zpěvník** (sokolska pesmarica), díl II. Sokolske in narodne pesmi z besedilom in napevi. Sestavil R. Procházka, člen načelníštva ČOS. Cena Kč 6.—.

KNJIŽEVNOST

Vidovdanska ustava je izšla v novem natisu pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54. S poštnino vred velja Din 12-50.

Česko-lužičká knihovnička je izdala: Vlad. Zmeškal: Patnáct let česko-luž. spolku «Adolf Černý» v Praze 1907.—1922.

Dr. A. Pachany: **Zubi i zdravlje**. S naročitim osvrtlom na dečje zube. Izdal brat dr. Pachany sam. Knjiga ima tudi lepe slike. Opozarja pred vsem na to, kake važnosti so zdravi zobje za človeški organizem in da je paziti na zobe že v zgodnji mladosti, jih čuvati in lečiti, da se izognemo velikih stroškov v poznejših letih ali škode, ki nastane od slabega zobovja.

Knjižara Z. i V. Vasiča v Zagrebu (Akademski trg 8) je izdala «**Srpske narodne pesme**» v latinici. Uredil jih je naš znani brat dr. Laza Popović. Dosedaj je izšla zbirka v 4 zvezkih, in sicer: Junaci, Trebnik, Marko in Kosovo. Zbirka je primerna za vsako sokolsko knjižnico in vsakega posameznika. Posebno med Slovenci imamo še mnogo članov, ki teh krasnih srbskih pesmi še ne poznajo. Cena štirih zvezkov s poštnino znaša Din 34.—.

Uredništvo je prejelo:

Iz založništva Učiteljske tiskarne v Ljubljani:

Maurice Maeterlinck: **Modra ptica**. Čarobna pravljica v šestih dejanjih in dvanajstih slikah. Prevedel Josip Bernot. Cena Din 16.—.

Josip Korban: **Vitomilova železnica**. Primerno za deco. Cena vezani knjigi Din 14.—.

Josip Stritar: **Izbrani spisi za mladino**. Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Z risbami okrasil Saša Santel. Cena elegantno vezani knjigi Din 60.—.

Iz založništva Zvezne tiskarne in knjigarne v Ljubljani:

Zbirka opernih in operetnih tekstov: Zvezek 10.: **Janko in Melka**, bajna igra v treh slikah. — Zvezek 11.: **Zapečateni**, komična opera v enem dejanju. — Zvezek 12.: **Tosca**, melodrama v treh dejanjih.

LISTEK

Disciplina

(Iz češkoga katekizma Petra Dejma slobodno preveo A. Ryšlavý.)

Riječ je ova veoma diskreditirana po nevaljalim učenicima i ukočenom militarizmu! Strah je svih neobuzdanih i nedisciplinovanih duhoval! Strašilo, kojim nerazumni ljudi straše još nerazumniju malu i veliku djecu!

Ali prava je disciplina najkrasniji ures pojedinca i mase. Disciplina mjeri kod odraslog pojedinca riječi, kretnje i misli — disciplina drži na uzdi niske nagone mase kao čvrste ruke vještog kočijaša uzde bujne zaprege. Disciplina je krasna manifestacija plemenite zrelosti.

Samo strogom disciplinom možemo da dodemo do krasnih i velikih uspjeha. Domanjkanje stege narušava naš rad. Čovjek bez discipline naliči na vrtlara, koji teškim nogama gazi vlastiti nježni posad. Djelo, poduzeto bez discipline, uzaludno je rasipavanje vremena i energije. Sve veliko, čime se svijet danas ponosi, djelo je samo jakih duša, koje su se držale po strogoj disciplini. Takova je disciplina krasnim znakom svake moći.

Razumije se, da takvim plodovima rada samo shodna i upućna disciplina! Disciplina, kojoj bi bila jedina svrha iskaz tuđe sile, bila bi prostom dresurom.

Ishodištem svakoj stegi mora da bude viši princip, preka nužda, da se posigne neki plemeniti cilj. Stega ne smije da bude sama sebi svrhom, nego samo sredstvom, da se dođe do neke ustanovljene svrhe. Ona je oruđe, kojim se pomaže oprezan duh, kad obavlja svoj posao. Stega nije vez, koji nas sapinje, nego vez, kojim svladavamo otpor radnje. Ona nije zapreka nego pomoćnik.

Nemojmo misliti, da je disciplina samo to, kada se podvrgavamo upravljanju koga drugoga. Najkrasnija varijacija stega je disciplina samoga sebe ili auto-disciplina. Tekar ova stvara od čovjeka brušen alem-kamen. Dok nedisciplinovani površno brblja, penta ili siplje ko iz rukava zamršenu smjesu nelogičnih jezičnih trijesaka, disciplinovani govori kompaktno, glatko, izraziito, krasno. Nedisciplinovani se koleba, previja, sopti, smije se — disciplinovani pravi svaku kretnju skladno, ekonomski, a veselje je njegovo diskretno. Čovjek, koji ne poznaje auto-discipline, bijesni, kad ga spopade strast, poludi u nesreći, pomahnita kod svakog možebitnog uspjeha — dok onaj drugi svladava svoja čuvstva i strasti čvrstom disciplinom kao usavršen jahač svoga đogata, neuspjeh ga ne obori, sreća ga ne opijani. Stega — ali ona dobrovoljna, unutarjna disciplina, ne dekretirana, ne utjerana pod prijetnjom viješala, već koja proizlazi iz priznane autodiscipline svakoga pojedinca — čini iz gomile ljudi nepredobivu armadu; nedisciplina bi ih promjenila u jedno stado, koje bi slijepo srlalo u pogubnu propast.

Disciplina je majkom tvorne sile, veličine i slave.

Osobito u kriličnim vremenima treba sačuvati najstrožu stegu. Ako se brod potaplja, ako bukne gdje požar, sudare li se vlakovi i t. d., tada je vrlo korisno, ako ljudi kod toga sačuvaju potpunu i čvrstu stegu. Njome se daje izbjeci mnogoj i teškoj šteti. Ako se čitav narod nade u sudbonosnim prilikama, od velike je važnosti, kako će u njima sačuvati stegu. Dužnost je svakog pojedinca, da se vlada prema nastaloj situaciji, jer bi iz njegove neumjerne izjave ili radnje nastala šteta ne samo njemu nego cijelome narodu. Tada nije dopustivo, da svatko radi na svoju ruku, dapače treba zastrašiti takova nedisciplinovana štetnika. U takovim časovima prestajemo biti gospodarima svoje volje i postajemo sastavni dio velike cjeline, koja ima pravo da od nas zahtijeva, da se podredimo njezinu uspjehu.

Upliv gimnastike na probavu

(Dr. Tichý — s českoga preveo A. R.)

Poznati kirurg Bier upozorio je nedavno u liječničkim časopisima na znatan upliv tjelesnoga vježbanja na probavu, davši gimnastici prednost pred raznim preparatima, koji sadržavaju željezo, arsen, fosfor itd. Djelovanje se njihovo po nazoru Bierovu uopće niti ne može usporediti sa djelovanjem tjelovježbe, koja je jedinim priznatim sredstvom, koje djeluje kako na mišice, tako i na srce, kosti i uopće na cijelo tijelo. Osobito dobro djeluju vježbe s golim tijelom, kako su ih izvadali majstori u tjelesnom uzgoju — stari Grci. Ciljem tjelesnog uzgoja je harmonički razvitak cijeloga tijela, što se jedino može da postigne vježbanjem na slobodnu zraku i bez odijela. Debeli izgube vježbanjem sloj masti, što ih tereti, mišice pako im jačaju, mršavi opet stiču masti. Izobličeno tijelo debelih gubi svoj loši pogled, anemični ozdravljaju. Svi marljivi vježbači dobivaju na težini, što imaju da pripisuju jačanju mišica. Čitavo tijelo u svakoj dobi postizava opet lijepe forme, čak i ljepotu, a da ne govorimo o pružnosti i gipkosti.

Tjelesnim se vježbanjem podaje svim tjelesnim organima pojačanje za primanje potrebnih tvari za njihovu ishranu. Jelo u vežbača posve se drukčije u tijelu iskorišćava nego kod onih, što ne vježbaju, bez obzira na to, što jedu. Tek za jelo se povećava, vježbači više jedu i kako već rečeno, to, što su pojele, mnogo se zgodnije i izdašnije iskorišćava za uzdržanje snage cijeloga tijela. Zapeka — tako česta u starijih ljudi, osobito pako kod žena — vježbanjem posve iščezava, te protiv ove neprilike potrebno uzimati nikakvih lijekarija.

Tjelesnim ćemo vježbanjem potpomoći razvoj tijela, a istodobno odstraniti iz njega suvišnu mast i vodu.

Zato vježbajmo vani i golii!